

2010

**ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΥΠΡΟΥ**

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

**Μοντέλα Προώθησης της Απασχόλησης και της
Επιχειρηματικότητας.
Η Περίπτωση των Εκκολαπτηρίων Επιχειρήσεων**

**ΚΥΠΡΟΣ
ΙΟΥΝΙΟΣ 2010**

Ευάγγελος Γ. Σπετζούρας
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Δρ. Ιωάννης Δημητρίου

Abstract:

The purpose of the present Dissertation is to examine and evaluate Business Incubators as a model promoting employment and entrepreneurship, focusing both on the European and on the Cypriot Economic framework. Business incubators are well developed, business promotion, instruments that have witnessed huge development the last decades. The implementation of the Business Incubators' model differs from continent to continent, from state to state, and from region to region. The goal of the dissertation is to research the model's implementation in Cyprus, to evaluate its outcomes and impact and to present recommendations for a successful incubation model in Cyprus.

For the development of the dissertation the following methodology has been followed:

- A desk research was concluded, where the current situation, regarding employment and entrepreneurship, was examined and reported.
- Following the desk research, a qualitative field research has been concluded, while in parallel, a quantitative field research was conducted, using primary research questionnaires collected at an earlier stage, under a different background, but in the same theoretical framework.

The research findings showed a problematic implementation of the Business Incubators creation Program, which was funded by the Ministry of Trade, Industry and Tourism. What the research showed is that, although Cyprus has the capacity and willingness to develop successful incubator/s, the implementation processes were not adequately elaborated. The desk research, as well as the qualitative research, findings pin-pointed all important aspects of a successful and sustainable Business Incubator's implementation, through which successful and sustainable incubatees will emerge as highly innovative and competitive companies.

To sum up, Business Incubators are successful business models, as soon as they are properly implemented, taking into account the specific socio-economic, geographical and even political characteristics of the region, state and even continent, where it will launch its incubation services. A business incubator should not be considered as a monolithic business development model, rather than as a holistic community development instrument.

Πίνακας Περιεχομένων	
1	Εισαγωγή..... 4
2	Αγορά εργασίας της Κύπρου 7
2.1	Κυπριακή αγορά εργασίας 7
2.2	Ορισμένα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά της Κυπριακής Αγοράς Εργασίας 9
2.2.1	Απασχόληση..... 9
2.2.2	Ανεργία 13
2.2.3	Ζήτηση και Τοποθέτηση Εργατικού Δυναμικού 13
2.2.4	Χαρακτηριστικά και Τάσεις Εξέλιξης του Αδρανούς Πληθυσμού 14
2.2.5	Χάσμα Αμοιβών μεταξύ Ανδρών και Γυναικών 17
2.2.6	Αποχώρηση Από το Εργατικό Δυναμικό 17
2.2.7	Κοινωνική συνοχή και φτώχεια 18
2.3	Πολιτικές για την προώθηση της Απασχόλησης 19
2.3.1	Πολιτικές προώθησης της απασχόλησης στην Κύπρο..... 19
2.3.2	Προτεραιότητες πολιτικής και προώθηση μέτρων/δράσεων 23
2.3.3	Πολιτικές προώθησης της απασχόλησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης..... 31
3	Η επιχειρηματικότητα στην Κύπρο..... 37
3.1	Πολιτικές προώθησης της επιχειρηματικότητας στην Κύπρο 39
3.2	Πολιτικές προώθησης της επιχειρηματικότητας της ΕΕ..... 46
4	Εκκολαπήρια επιχειρήσεων..... 51
4.1	Ο ρόλος των εκκολαπηρίων επιχειρήσεων 53
4.2	Η Ευρωπαϊκή εμπειρία..... 55
4.3	Υφιστάμενη Κατάσταση Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης στην Κύπρο 58
5	Αποτελέσματα έρευνας..... 63
5.1	Ταυτότητα της έρευνας 63
5.2	Ανάλυση ευρημάτων..... 65
5.2.1	Αξιολόγηση των προγραμμάτων της δημιουργίας και λειτουργίας εκκολαπηρίων επιχειρήσεων και δημιουργίας νέων επιχειρήσεων υψηλής τεχνολογίας και καινοτομίας μέσω των εκκολαπηρίων επιχειρήσεων 65
5.2.2	Ποιοτική έρευνα..... 73
6	Αξιολόγηση Μοντέλου 82
6.1	Μοντέλο «Εκκολαπήριο επιχειρήσεων στην Κύπρο»..... 82
6.1.1	Προβλήματα του προγράμματος Δημιουργίας Εκκολαπηρίων Επιχειρήσεων και νέων επιχειρήσεων υψηλής τεχνολογίας και καινοτομίας..... 84
6.2	Λειτουργίες κλειδιά για την επιτυχία των «Εκκολαπηρίων επιχειρήσεων» 87
6.4	Αξιολόγηση των επιπτώσεων των «Εκκολαπηρίων επιχειρήσεων» σε σχέση με την απασχόληση και την επιχειρηματικότητα. 97
7	Γενικά συμπεράσματα..... 101
	Βιβλιογραφία..... 105
	Ιστοσελίδες Διαδικτύου: 107

1 Εισαγωγή

Η παρούσα μεταπτυχιακή εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο του μεταπτυχιακού τίτλου Διοίκησης Επιχειρήσεων, που ολοκληρώνεται στο Ανοιχτό Πανεπιστήμιο Κύπρου και εκπονήθηκε από τον Ευάγγελο Σπετζούρα, με επιβλέποντα καθηγητή τον Δρ. Ιωάννη Δημητρίου.

Στόχος της πτυχιακής είναι η μελέτη και αξιολόγηση των Εκκολαπτηρίων Επιχειρήσεων, ως μοντέλο προώθησης της απασχόλησης και της επιχειρηματικότητας, στην Κύπρο. Για την εκπόνηση της μελέτης διενεργήθηκε έρευνα γραφείου, όπου και συλλέχτηκαν στοιχεία για την υφιστάμενη κατάσταση απασχόλησης και επιχειρηματικότητας στην Κύπρο, αλλά και έρευνα πεδίου, όπου καταγράφηκαν τόσο ποιοτικά όσο και ποσοτικά ευρήματα για την υλοποίηση και αξιολόγηση του θεσμού των Εκκολαπτηρίων Επιχειρήσεων στην Κύπρο.

Ένας από τους σημαντικότερους τρόπους ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας διεθνώς, είναι η λειτουργία Εκκολαπτηρίων Επιχειρήσεων. Τα Εκκολαπτήρια Επιχειρήσεων αποτελούν χώρο εγκατάστασης και επώασης νέων επιχειρήσεων, οι οποίες συστήνονται προκειμένου να εκμεταλλευτούν καινοτόμες ιδέες. Κυρίαρχο χαρακτηριστικό τους είναι η παροχή εξειδικευμένων γνώσεων και η συνεχής έρευνα για την παραγωγή νέας γνώσης και την υλοποίηση των εφαρμογών αυτής της νέας γνώσης. Τα Εκκολαπτήρια Επιχειρήσεων αποτελούν έναν από τους πλέον κατάλληλους χώρους επίτευξης της σύνδεσης μεταξύ της νέας γνώσης και της επιχειρηματικότητας ως όχημα μεταφοράς της νέας και υψηλής τεχνολογίας στην αγορά.

Είναι διεθνώς παραδεκτό ότι η ίδρυση και λειτουργία ενός Εκκολαπτηρίου Επιχειρήσεων μπορεί να συμβάλει: (α) Στην ανάπτυξη σύγχρονης τεχνολογίας και καινοτομικών επιχειρήσεων, (β) στη σύνδεση έρευνας και παραγωγής, (γ) στη μείωση του κόστους αλλά και κυρίως του ρίσκου που αντιμετωπίζουν οι νέες επιχειρήσεις στα πρώτα χρόνια λειτουργίας τους (διάθεση οργανωμένων χώρων με υψηλής ποιότητας υποδομές αλλά και εξειδικευμένες συμβουλές κ.λπ.), (δ) στην καλλιέργεια του πνεύματος επιχειρηματικότητας και τη διάχυση νέων τεχνολογιών, (ε) στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ), (στ) στην ενίσχυση της απασχόλησης σε περιφερειακό επίπεδο και την τεχνολογική υποστήριξη των τοπικών αναπτυξιακών πρωτοβουλιών, (ζ) στην αναπτυξιακή συνεργασία μεταξύ ερευνητικών κέντρων, πανεπιστημιακών ιδρυμάτων παραγωγικών φορέων και της κοινωνίας, (η) στη

διευκόλυνση της μεταφοράς και της εμπορικής αξιοποίησης της πανεπιστημιακής έρευνας και γνώσης και (θ) στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων και στην ανάπτυξη ενός ισχυρού πύλου καινοτομίας, τεχνολογίας και έρευνας σε περιφερειακό επίπεδο.

Τα Εκκολαπτήρια Επιχειρήσεων ενισχύθηκαν και θα συνεχίσουν να ενισχύονται σημαντικά τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) όσο και στις περισσότερες αναπτυσσόμενες και αναπτυσσόμενες χώρες του κόσμου. Δύο είναι οι κυριότεροι λόγοι υποστήριξης των προγραμμάτων ίδρυσης και ενίσχυση της λειτουργίας των Εκκολαπτηρίων Επιχειρήσεων.

Ο πρώτος λόγος αφορά στο άμεσο αποτέλεσμα της λειτουργίας των Εκκολαπτηρίων ως μηχανισμών δημιουργίας νέων θέσεων απασχόλησης και πλούτου. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση εκτιμάται ότι περίπου 40.000 νέες θέσεις εργασίας δημιουργούνται κάθε χρόνο μέσω των Εκκολαπτηρίων επιχειρήσεων των οποίων ο αριθμός αγγίζει περίπου τα 1.000. Ο δεύτερος λόγος αφορά στη δυνατότητα των Εκκολαπτηρίων Επιχειρήσεων να παράγουν προστιθέμενη αξία μέσα από τη λειτουργία τους, καθώς επιταχύνουν τη διαδικασία ίδρυσης νέων επιχειρήσεων και τις βοηθούν να μεγιστοποιήσουν τις δυνατότητες ανάπτυξής τους με ένα τρόπο τον οποίο είναι δύσκολο να υιοθετήσουν άλλες δομές στήριξης των ΜΜΕ.

Η διπλωματική ακολουθεί την εξής δομή:

Στο κεφάλαιο 2, αποτυπώνονται τα χαρακτηριστικά της αγοράς εργασίας στην Κύπρο, όπου παρουσιάζονται αναλυτικά τα στοιχεία που συλλέχτηκαν από την έρευνα γραφείου. Το κεφάλαιο καταγράφει ορισμένα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά της Κυπριακής αγοράς εργασίας και τις πολιτικές προώθησης της απασχόλησης, τόσο από την Κύπρο όσο και από την ΕΕ.

Στο κεφάλαιο 3, παρουσιάζονται τα ευρήματα της έρευνας γραφείου για την επιχειρηματικότητα στην Κύπρο. Στο κεφάλαιο αυτό καταγράφεται η υφιστάμενη κατάσταση στην Κύπρο καθώς και οι πολιτικές ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας όπως προωθούνται στην Κύπρο αλλά και την ΕΕ.

Στο Κεφάλαιο 4, αναλύεται το γενικό μοντέλο «Εκκολαπτήριο Επιχειρήσεων», όπου καταγράφεται ο ρόλος του μοντέλου αυτού, ευρήματα από την Ευρωπαϊκή εμπειρία αλλά και η υφιστάμενη κατάσταση Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης στην Κύπρο.

Στο Κεφάλαιο 5, περιγράφεται η έρευνα πεδίου που διενεργήθηκε και περιλαμβάνει τόσο την ποιοτική όσο και την ποσοτική έρευνα. Επειδή μια νέα ποσοτική έρευνα δεν κατέστη

δυνατόν να διενεργηθεί, λόγω της μη ανταπόκρισης της ομάδας στόχου στην έκκληση για απάντηση των ερωτηματολογίων, για την εξαγωγή ποσοτικών ευρημάτων, χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία, πρωτογενούς έρευνας που διενεργήθηκε στην ίδια ομάδα στόχου. Η πρωτογενής αυτή έρευνα εκπονήθηκε στο τέλος του 2007 και αφορούσε την αξιολόγηση του «προγράμματος δημιουργίας Εκκολαπτηρίων Επιχειρήσεων και επιχειρήσεων υψηλής τεχνολογίας και καινοτομίας», που χρηματοδότησε το Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού της Κυπριακής Δημοκρατίας. Η ποιοτική έρευνα έγινε με στοιχεία που συλλέχτηκαν μέσω συνεντεύξεων με ανθρώπους, με μεγάλη εμπειρία και κατάρτιση πάνω στα θέματα της καινοτομίας και της διαχείρισης Εκκολαπτηρίων Επιχειρήσεων.

Στο Κεφάλαιο 6, γίνεται η συνθετική αξιολόγηση του μοντέλου «Εκκολαπτηρίων Επιχειρήσεων στην Κύπρο», ενώ παρουσιάζονται τόσο τα προβλήματα του προγράμματος δημιουργίας Εκκολαπτηρίων Επιχειρήσεων στην Κύπρο όσο και οι λειτουργίες κλειδιά που θα οδηγούσαν σε μια πετυχημένη εφαρμογή του επιχειρηματικού μοντέλου «Εκκολαπτήριο Επιχειρήσεων». Τέλος, γίνεται μια ολική αξιολόγηση των ευρημάτων της μελέτης, όπου παρουσιάζεται η αξιολόγηση των επιπτώσεων του μοντέλου «Εκκολαπτήριο Επιχειρήσεων» στην απασχόληση και την επιχειρηματικότητα.

Τέλος, το Κεφάλαιο 7, παραθέτει τα γενικά συμπεράσματα του μελετητή που αξιολογεί το σύνολο των πληροφοριών, ευρημάτων και πορισμάτων που καταγράφηκαν στο σύνολο της μελέτης και προτείνει ενέργειες που θα μπορούσαν να οδηγήσουν το θεσμό σε αποτελεσματική εφαρμογή και την Κύπρο στο να γίνει, δυνητικά, ένα κομβικό σημείο δημιουργίας γνώσης στην Ε.Ε. και ιδιαίτερα στην Ανατολική Μεσόγειο.

2 Αγορά εργασίας της Κύπρου

Το κεφάλαιο αυτό έχει ως στόχο την αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης, των κύριων τάσεων και τη συνοπτική διερεύνηση των βασικών φαινομένων της αγοράς εργασίας στην Κύπρο με βάση δευτερογενή δεδομένα (στατιστικά στοιχεία, μελέτες, έρευνες, εκθέσεις κ.α.)

Στο παρόν κεφάλαιο εξετάζονται βασικά μακροοικονομικά μεγέθη της Κυπριακής οικονομίας καθώς και ορισμένοι διαρθρωτικοί δείκτες που συνδέουν τις διαδικασίες και τις μεσοπρόθεσμες φάσεις της οικονομικής μεγέθυνσης και ανάπτυξης με τις εξελίξεις της αγοράς εργασίας. Στη συνέχεια παρουσιάζονται ορισμένα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά της αγοράς εργασίας που αφορούν την ηλικία αποχώρησης, το χάσμα αμοιβών και την κοινωνική συνοχή, ενώ αποτυπώνεται η γενική κατάσταση και εικόνα της απασχόλησης και ανεργίας στην Κύπρο και την ΕΕ-25.

2.1 Κυπριακή αγορά εργασίας

Η γενική εικόνα της αγοράς εργασίας στην Κύπρο είναι αρκετά ευνοϊκή σε σχέση με τα περισσότερα Κράτη - Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα τελευταία χρόνια, η αγορά εργασίας στην Κύπρο χαρακτηριζόταν από συγκριτικά ψηλά ποσοστά απασχόλησης, χαμηλά επίπεδα ανεργίας και διατήρηση συνθηκών σχεδόν πλήρους απασχόλησης. Εντούτοις κατά το 2009¹, ως αποτέλεσμα της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης παρουσιάστηκε επιβράδυνση της απασχόλησης και αύξηση της ανεργίας. Για το 2010, υπάρχουν δυσόιωνες προβλέψεις οι οποίες καταμαρτυρούν την οικονομική ύφεση που βιώνουν πολλές ευρωπαϊκές χώρες.

Η αγορά εργασίας στην Κύπρο χαρακτηρίζεται ως μικρή, ανοιχτή και ευάλωτη σε εξωτερικές διακυμάνσεις τόσο πολιτικές, οικονομικές, όσο και κοινωνικές. Οι φυσικοί πόροι παράλληλα είναι περιορισμένοι οπότε η οικονομία στηρίζεται στο ανθρώπινο δυναμικό της χώρας το οποίο αποτελεί το πιο σημαντικό συντελεστή της. Η ανάπτυξη του ανθρωπίνου δυναμικού, επομένως, είναι επιτακτική ανάγκη για την οικονομία της Κύπρου, ώστε οι δείκτες ανάπτυξης να παραμείνουν σε ψηλά επίπεδα στο διηνεκές.

¹ Μέσος όρος πρώτων τριών τριμήνων με βάση την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (2009)

Η συνεχής ώθηση για βελτίωση του ανθρωπίνου δυναμικού της Κύπρου συνεπώς κρίνεται ως ο πιο ιδανικός τρόπος για την ανάκτηση²/διατήρηση των ψηλών ρυθμών ανάπτυξης και κοινωνικής προόδου στη χώρα.

Ένα αξιοσημείωτο χαρακτηριστικό της Κυπριακής αγορά εργασίας αφορά στην μειωμένη προσφορά εργασίας από το εγχώριο ανθρώπινο δυναμικό σε σχέση με την ζήτηση σε συγκεκριμένους κλάδους, όπως ο τουρισμός και ο κατασκευαστικός τομέας. Η διάσταση αυτή επισημαίνεται και στα πρόσφατα έγγραφα στρατηγικού σχεδιασμού (ΕΣΔΑ 2004-2006, Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 2007-2013 κ.α.) και για το λόγο αυτό, η Κύπρος ακολουθεί μία πολιτική «εισαγωγής» αλλοδαπού εργατικού δυναμικού.

Στο ΕΣΔΑ 2004-2006 (σ. 28), περιλαμβάνεται σχετική Σύσταση του Συμβουλίου σύμφωνα με την οποία *«Αλλοδαποί εργαζόμενοι που έρχονται στην Κύπρο σε προσωρινή βάση συνιστούν ένα μεγάλο μέρος του εργαζόμενου πληθυσμού. Πρέπει επομένως να επανεξετασθούν οι πολιτικές που αφορούν την απασχόληση αλλοδαπών εργαζομένων, τόσο όσον αφορά στην ευελιξία της αγοράς εργασίας όσο και σε ότι αφορά τα δικαιώματα και τις δυνατότητες των μεταναστών»*. Αυτό θα βοηθούσε ενδεχομένως και στην τόνωση της περιφερειακής ανάπτυξης μέσω της στήριξης υποβαθμισμένων περιοχών με γεωργική οικονομία.

Σύμφωνα με τα δεδομένα των τάσεων στην Κυπριακή αγορά εργασίας κατά την πενταετία 2000-2005³, ο αριθμός των απασχολούμενων κατά την περίοδο αυτή αυξήθηκε κατά 51 χιλ. άτομα από τα οποία οι αλλοδαποί αποτελούσαν τις 20 χιλ., δηλαδή το 40% της συνολικής αύξησης της απασχόλησης. Μεταξύ αυτών, οι 13 χιλ. - δηλαδή το 26% της συνολικής αύξησης των απασχολούμενων ή το 65% της αύξησης των απασχολούμενων αλλοδαπών, προήλθαν από χώρες εκτός της ΕΕ-15.

Σε όρους ποσοστιαίων μεταβολών, την συγκεκριμένη πενταετία, η συνολική απασχόληση αυξήθηκε κατά 17,8%, η απασχόληση των ατόμων Κυπριακής εθνικότητας κατά 12%, η απασχόληση των αλλοδαπών εκτός ΕΕ-15 κατά 81,3% και η απασχόληση των αλλοδαπών από χώρες της ΕΕ-15 κατά 63,6%. Κατά συνέπεια, το 2005 η κατά εθνικότητα σύνθεση των απασχολούμενων ήταν: 86,1% (90,6% το 2000) από άτομα Κυπριακής εθνικότητας, 8,6% (5,6% το 2000) από αλλοδαπούς εκτός ΕΕ-15 και 5,3% (3,8% το 2000) από αλλοδαπούς χωρών της ΕΕ-15.

² Σε περιόδους οικονομικής κρίσης και ύφεσης

³ Τα στοιχεία της πενταετίας 2005-2010 δεν έχουν δημοσιευθεί ακόμη και γι' αυτό εξετάστηκαν τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα δεδομένα.

Οι παραπάνω στατιστικές ενδείξεις υποδηλώνουν απλώς, όπως προαναφέρθηκε, το βαθμό και την ένταση της «διείσδυσης» του αλλοδαπού εργατικού δυναμικού στην Κυπριακή αγορά εργασίας.

2.2 Ορισμένα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά της Κυπριακής Αγοράς Εργασίας

Ο πληθυσμός εργάσιμης ηλικίας περιλαμβάνει όλα τα άτομα μεταξύ 15 και 64 ετών και διαχωρίζεται σε απασχολούμενους, ανέργους και οικονομικά αδρανείς. Απασχολούμενοι θεωρούνται τα άτομα, τα οποία εργάζονται με πλήρη ή με μερική απασχόληση, άνεργοι θεωρούνται τα άτομα, τα οποία δεν εργάζονται αλλά ψάχνουν ενεργά για εργασία και είναι διαθέσιμα να αναλάβουν εργασία εντός δύο εβδομάδων, ενώ οικονομικά αδρανή θεωρούνται τα άτομα τα οποία δεν είναι ούτε εργαζόμενοι ούτε άνεργοι. Το σύνολο των απασχολούμενων και των ανέργων ορίζεται ως το εργατικό δυναμικό.

2.2.1 Απασχόληση

Η ανάλυση που ακολουθεί κρίθηκε σκόπιμο να λάβει τον χαρακτήρα της συγκριτικής αξιολόγησης (benchmarking) με τις αντίστοιχες εξελίξεις και τάσεις στο σύνολο των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για το λόγο αυτό τα δεδομένα αντλήθηκαν τόσο από το σχετικό Portal της Eurostat LFS series - Quarterly survey results στη Θεματική Ενότητα Population and social conditions, στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/microdata/lfs>, όσο και από την έκθεση της Στατιστικής Υπηρεσίας Κύπρου (διαρθρωτικοί Δείκτες 2009).

Τα ποσοστά συμμετοχής και απασχόλησης στην Κυπριακή αγορά εργασίας είναι μεταξύ των υψηλότερων στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 25 κρατών (ΕΕ-25). Το 2009 (Γ' τρίμηνο) ο συνολικός δείκτης συμμετοχής του πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας (15-64 ετών) στην αγορά εργασίας ανήλθε στο επίπεδο του 72,6%, 2,6 ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερος από τον μέσο όρο της ΕΕ-25. Ο δείκτης συμμετοχής των ανδρών βρίσκεται σε ακόμη υψηλότερα επίπεδα (83,2%), 5,5

ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερα από την ΕΕ-25 ενώ η συμμετοχή των γυναικών (62,7%) κινείται στα ίδια περίπου επίπεδα με το μέσο ευρωπαϊκό όρο.⁴

Η εξέταση της συμμετοχής του πληθυσμού στην αγορά εργασίας κατά ηλικία και επίπεδο εκπαίδευσης, τροποποιεί κατά κάποιον τρόπο τη θετική εικόνα του συνόλου. Η συμμετοχή τόσο των νέων γυναικών (38,5%) όσο και των νέων ανδρών (46,5%) είναι σημαντικά χαμηλότερη από τα αντίστοιχα ευρωπαϊκά επίπεδα. Το γεγονός αυτό οφείλεται κατά κύριο λόγο στα χαμηλά επίπεδα συμμετοχής των νέων με χαμηλό και μέσο εκπαιδευτικό επίπεδο. Ιδιαίτερα στην περίπτωση των νέων γυναικών με χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο ο δείκτης συμμετοχής είναι μόλις 11,7%, 13,2 ποσοστιαίες μονάδες χαμηλότερα από την ΕΕ-25, ενώ στους νέους άνδρες (29,6%) 6 ποσοστιαίες μονάδες χαμηλότερα. Στις μεγαλύτερες ηλικίες με επίσης χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο, οι δείκτες συμμετοχής αυξάνονται και υπερβαίνουν σημαντικά τους κοινοτικούς μέσους όρους. Παράλληλα, σημαντικά ελλείμματα συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό παρατηρούνται σε όλες τις ηλικιακές ομάδες γυναικών με μέσο εκπαιδευτικό επίπεδο. Αντίθετα οι ομάδες του πληθυσμού και των δυο φύλων με υψηλό εκπαιδευτικό επίπεδο, και ιδιαίτερα οι νέοι, χαρακτηρίζονται από επίπεδα συμμετοχής σημαντικά υψηλότερα από τους ευρωπαϊκούς μέσους όρους.⁵

Συνοπτικά, τα ελλείμματα συμμετοχής στην αγορά εργασίας στην Κύπρο προσδιορίζονται: (α) στους νέους (15-24 ετών) και των δυο φύλων χαμηλού εκπαιδευτικού επιπέδου, (β) σε όλες τις ηλικιακές ομάδες γυναικών με μέσο εκπαιδευτικό επίπεδο.

Να σημειωθεί ότι, παρά την παγκόσμια οικονομική κρίση, η Κύπρος παραμένει πολύ κοντά στο στόχο που έχει θέσει η ΕΕ για το 2010 που είναι για 70% για το συνολικό ποσοστό απασχόλησης, ενώ έχει επιτύχει τους δύο άλλους βασικούς στόχους που είναι 60% για το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών και 50% για το ποσοστό συμμετοχής στην απασχόληση των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας.

Το μεγαλύτερο μερίδιο των απασχολούμενων συγκεντρωνόταν και κατά το 2009, στον ευρύ τομέα των υπηρεσιών, 73,8%, ενώ, οι τομείς της βιομηχανίας και γεωργίας συγκέντρωσαν πολύ μικρότερα ποσοστά (22,3% και 3,9% αντίστοιχα). Σε επίπεδο

⁴ <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/microdata/lfs>

⁵ Έκθεση Διερεύνησης του περιβάλλοντος εφαρμογής μορφών ευέλικτης απασχόλησης στην Κύπρο, Κέντρο Παραγωγικότητας, 2007

τομέα, ο μεγαλύτερος αριθμός απασχολούμενων συγκεντρώθηκε στο Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο, στις Κατασκευές και στις Μεταποιητικές Βιομηχανίες.⁶

Σε σύγκριση με το 2008 η κατανομή της απασχόλησης παρέμεινε βασικά η ίδια με μόνη εξαίρεση τη Μεταποίηση που παρουσίασε μείωση και το Εμπόριο που παρουσίασε αύξηση.

Όσον αφορά την κατανομή της απασχόλησης κατά επαγγελματική κατηγορία το 38% συγκεντρώνεται σε επαγγέλματα χαμηλών δεξιοτήτων ενώ το μερίδιο απασχόλησης σε επαγγέλματα ανώτατης εκπαίδευσης ανέρχεται στο 33%. Οι επαγγελματικές κατηγορίες που συγκεντρώνουν τα μεγαλύτερα μερίδια απασχόλησης είναι: των Ανειδίκευτων Εργατών, των Υπαλλήλων Υπηρεσιών, των Προσοντούχων/Ειδικών, Γραφέων/Δακτυλογράφων και των Τεχνιτών Παραγωγής.

Αναφορικά με το μορφωτικό επίπεδο των απασχολούμενων, το ποσοστό των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στο σύνολο των εργαζομένων μειώθηκε στο 36,5%, (από 37,2% το 2008). Το αντίστοιχο ποσοστό των αποφοίτων λυκείων μειώθηκε ελαφρά στο 39,3% (39,7% το 2008) ενώ το ποσοστό των ατόμων και με εκπαίδευση κάτω του λυκείου, αυξήθηκε στο 24,2% (23,1% το 2008). Αξίζει να σημειωθεί ότι όσο ψηλότερο είναι το μορφωτικό επίπεδο των ατόμων τόσο μεγαλύτερη είναι η ευκολία ένταξης τους σε απασχόληση. Αυτό φαίνεται στο ψηλό ποσοστό απασχόλησης των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που κατά το 2009 ήταν 85,0% σε σύγκριση με 72,7% των απόφοιτων λυκείων και 51,5% των ατόμων και με εκπαίδευση κάτω του λυκείου.

Οι Νέοι 15-24 ετών⁷

Στην ηλικιακή κατηγορία των νέων 15-24 ετών, η Κύπρος χαρακτηρίζεται από χαμηλότερα σε σχέση με την ΕΕ-25 επίπεδα συμμετοχής και για τα δυο φύλα αλλά τα επίπεδα απασχόλησης είναι ισοδύναμα για τις γυναίκες και υψηλότερα για τους άνδρες. Το αποτέλεσμα της διαμόρφωσης αυτής είναι σημαντικά χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας για τους νέους και των δύο φύλων. Ωστόσο τα επίπεδα της ανεργίας των νέων είναι διπλάσια από τα αντίστοιχα επίπεδα για το πληθυσμό εργάσιμης ηλικίας και παράλληλα τα επίπεδα ανεργίας των νέων γυναικών είναι 58% υψηλότερα από αυτά των νέων

⁶ Ετήσια έκθεση Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (2009)

⁷ Σημειώνεται ότι τα στοιχεία αυτά δεν περιλάμβαναν τους στρατιώτες που υπηρετούν την θητεία τους, ούτε τους Κύπριους φοιτητές που σπουδάζουν στο εξωτερικό.

ανδρών. Κατά τη τελευταία πενταετία παρατηρείται μια μείωση της συμμετοχής και της απασχόλησης των νέων γυναικών. Στη περίπτωση των νέων ανδρών η αύξηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας ήταν τριπλάσια της αύξησης του επιπέδου απασχόλησης, με αποτέλεσμα τον διπλασιασμό του ποσοστού ανεργίας τους.

Η Κύρια Παραγωγική Ηλικία (25-49 ετών)

Τα ποσοστά απασχόλησης φτάνουν το 74,5% για τις γυναίκες και το 92,5% για τους άνδρες, 4,6 και 6,4 ποσοστιαίες μονάδες αντίστοιχα υψηλότερα από τους μέσους όρους στην ΕΕ-25. Τα ποσοστά ανεργίας, 6,3% για τις γυναίκες και μόλις 3,9% για τους άνδρες, είναι 3 και 3,5 ποσοστιαίες μονάδες χαμηλότερα από τα αντίστοιχα ευρωπαϊκά. Εξίσου χαρακτηριστικά είναι, όμως, και τα «χάσματα» μεταξύ γυναικών και ανδρών, ιδιαίτερα στην ανεργία, όπου το ποσοστό ανεργίας των γυναικών είναι κατά 61% υψηλότερο σε σχέση με των ανδρών. Κατά την τελευταία πενταετία τόσο ο δείκτης συμμετοχής όσο και ο δείκτης απασχόλησης των γυναικών αυξήθηκε κατά 9 ποσοστιαίες μονάδες.

Οι Εργαζόμενοι Μεγαλύτερης Ηλικίας (50-64 ετών)

Η ηλικιακή αυτή κατηγορία χαρακτηρίζεται από τη μειωμένη συμμετοχή των γυναικών στο εργατικό δυναμικό και την απασχόληση, σε σχέση με την ΕΕ-25.

Αντίθετα η «ανδρική» αγορά εργασίας χαρακτηρίζεται από εξαιρετικά υψηλά επίπεδα συμμετοχής (81,7%) και απασχόλησης (78,3%), 15 ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερα από τους αντίστοιχους ευρωπαϊκούς μέσους όρους, καθώς και χαμηλότερα επίπεδα ανεργίας. Πρέπει, ωστόσο, να τονιστεί ότι κατά την τελευταία πενταετία υπήρξαν σημαντικές βελτιώσεις στα επίπεδα συμμετοχής και απασχόλησης των γυναικών (κατά 5,3 και 4 μονάδες αντίστοιχα) οι οποίες οδήγησαν και στη μείωση του ποσοστού ανεργίας (κατά 1 μονάδα).

2.2.2 Ανεργία

(i) Ανεργία⁸

Κατά το 2009, το ποσοστό ανεργίας αυξήθηκε στο 5,1% σε σύγκριση με 3,8% το 2008. Αύξηση παρουσιάστηκε τόσο στο ποσοστό ανεργίας των αντρών (4,8% από 3,3% το 2008) όσο και των γυναικών (5,4% από 4,4% το 2008). Το 2010 αναμένεται να ξεπεράσει το 6,5%⁹.

Οι νέοι ηλικίας 15-24 ετών συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν το σοβαρότερο πρόβλημα ανεργίας με ποσοστό 12,9% (8,9% το 2008), το οποίο είναι αρκετά ψηλότερο από το μέσο όρο ανεργίας.

Τα μεγαλύτερα μερίδια ανέργων συγκεντρώνονται στους τομείς του Χοντρικού και Λιανικού Εμπορίου (19%), των Κατασκευών (17%), των Ξενοδοχείων/Εστιατορίων (16%) και της Μεταποίησης (9%) και στις επαγγελματικές κατηγορίες των ανειδίκευτων εργατών (22%), των υπαλλήλων υπηρεσιών (19%), των νεοεισερχομένων (14%), και των τεχνιτών παραγωγής (14%).

Το μεγαλύτερο ποσοστό των ανέργων, 41%, είναι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ποσοστό ανεργίας 5,3%). Υψηλότερο ποσοστό ανεργίας (5,9%) παρουσιάζεται στα άτομα με εκπαίδευση κάτω του λυκείου.

(ii) Εγγεγραμμένη Ανεργία

Ο ετήσιος μέσος όρος των εγγεγραμμένων ανέργων στα κατά τόπους Γραφεία Εργασίας σημείωσε αύξηση κατά το 2009 σε σύγκριση με το 2008 (17.505 άτομα από 11.541 άτομα το 2008). Η πλειοψηφία των εγγεγραμμένων ανέργων (81%) παρέμεναν άνεργοι για διάστημα μέχρι έξι μήνες, ενώ μόνο το 6% για περισσότερο από ένα χρόνο.

2.2.3 Ζήτηση και Τοποθέτηση Εργατικού Δυναμικού¹⁰

Το σύνολο των κενών θέσεων που γνωστοποιήθηκαν στα Γραφεία Εργασίας ήταν 16.162 και σημείωσε μείωση κατά 7% (1.208 θέσεις), συγκριτικά με τον αντίστοιχο αριθμό του 2008. Ο αριθμός των τοποθετήσεων προσώπων σε εργασία μέσω των

⁸ Όπως υπολογίζεται από την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (2009)

⁹ Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου – Διαρθρωτικοί Δείκτες (2009), http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/publications_gr/publications_gr?OpenForm&OpenView&RestrictToCategory=1&SrcTp=1&Category=1&Subject=99&SubSubject=0&subsubtext=0&

¹⁰ Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (2009)

Γραφείων της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης παρουσίασε αύξηση κατά 21% φτάνοντας στις 5.153 από 4.247 το 2008.

Το 49% των τοποθετήσεων έγινε στον ιδιωτικό τομέα και το 51% σε κυβερνητικά τμήματα και ημικρατικούς οργανισμούς. Εδώ να σημειωθεί ότι το υψηλό ποσοστό τοποθέτησης ανέργων σε κυβερνητικά τμήματα, οφείλεται στην αντίληψη ότι ο δημόσιος τομέας εξασφαλίζει το εργασιακό μέλλον των εργαζομένων, με συνέπεια οι περισσότεροι άνεργοι να τον προτιμούν.

2.2.4 Χαρακτηριστικά και Τάσεις Εξέλιξης του Αδρανούς Πληθυσμού¹¹

Είναι απαραίτητο να τονιστεί εξ αρχής ότι στο πλαίσιο της αγοράς εργασίας, η έννοια της «αδράνειας αντιστοιχεί σε μια μάλλον *ad hoc* στατιστική ταξινόμηση η οποία περιλαμβάνει διάφορες ομάδες του πληθυσμού, των οποίων η εγγύτητα ή η «απόσταση» από την αγορά εργασίας είναι πολυποίκιλη. Σύμφωνα με το συμβατικό στατιστικό ορισμό του ILO¹² που χρησιμοποιείται από τη Eurostat¹³, για να καταταγεί κάποιος ως *άνεργος* απαιτείται η συνύπαρξη πέντε συνθηκών: (α) το άτομο δεν εργάζεται και (β) έχει αναζητήσει εργασία τις προηγούμενες 4 εβδομάδες και (γ) με ενεργό τρόπο και (δ) επιθυμεί να εργαστεί και (ε) είναι διαθέσιμος να αναλάβει εργασίας εντός των 2 επόμενων εβδομάδων. Αν οποιαδήποτε από αυτές τις συνθήκες δεν ισχύει, το άτομο χαρακτηρίζεται ως *αδρανές*.

Λόγω της ασάφειας του ορισμού και της ευρείας έννοιας που μπορεί να πάρει η «αδράνεια», ιδιαίτερη προσοχή απαιτείται όταν η αδράνεια θεωρείται ως ένα πρόβλημα της προσφοράς εργασίας και των κινήτρων για εργασία. Στην περίπτωση αυτή η συνήθης «θεραπεία» στο επίπεδο των πολιτικών έχει ως άξονα αναφοράς τις «ενεργητικές πολιτικές» που στοχεύουν στη βελτίωση των κινήτρων και των συμπεριφορών του ανθρώπινου δυναμικού με στόχο τη μεγαλύτερη κινητικότητα.

Όταν όμως το πρόβλημα της αδράνειας προέρχεται σε ένα βαθμό όχι από την έλλειψη κινήτρων, αλλά από την έλλειψη ευκαιριών, όταν δηλαδή υπάρχουν ομάδες «αποθαρρυσμένων», τότε οι συνήθεις ενεργητικές πολιτικές θα είναι

¹¹ Έκθεση Διερεύνησης του περιβάλλοντος εφαρμογής μορφών ευέλικτης απασχόλησης στην Κύπρο, Κέντρο Παραγωγικότητας, 2007

¹² International Labour Organisation

¹³ <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/publications/collections/pocketbooks>

αναποτελεσματικές αν δεν συνδυάζονται με μέτρα που ενθαρρύνουν τη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης.

Στη Κυπριακή αγορά εργασίας, το συνολικό ποσοστό αδράνειας για τον πληθυσμό εργάσιμης ηλικίας (27,4%) είναι χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ-25 (30%). Όπως και σε όλες τις χώρες της ΕΕ-25, το ποσοστό αδράνειας είναι πολύ μεγαλύτερο για τις γυναίκες (37,3%) σε σχέση με τους άνδρες (16,8%). Ωστόσο, το «χάσμα» αδράνειας μεταξύ των φύλων είναι πολύ μεγαλύτερο στην Κύπρο, ενώ οι δείκτες αδράνειας της Κύπρου είναι υψηλότεροι στις περιπτώσεις των νέων ανδρών και γυναικών (15-24 ετών) καθώς και των γυναικών 50-64 ετών.

Είναι αναμενόμενο ότι οι δείκτες αδράνειας είναι υψηλότεροι για τους νέους και τους μεγαλύτερους σε ηλικία. Είναι ενδεικτικό ότι το χάσμα αδράνειας μεταξύ των φύλων διπλασιάζεται ανά ηλικιακή ομάδα: 8 μονάδες για τους νέους, 17,4 μονάδες για την παραγωγική ηλικία και 35,6 μονάδες για τη μεγαλύτερη ηλικία. Η τελευταία πενταετία χαρακτηρίζεται από θετικές εξελίξεις που οφείλονται κατά κύριο λόγο στη μείωση των δεικτών αδράνειας των γυναικών, εκτός από την περίπτωση των νέων γυναικών.¹⁴

Ο κύριος λόγος αδράνειας για τον πληθυσμό εργάσιμης ηλικίας στην Κύπρο, είναι οι οικογενειακές ή προσωπικές υποχρεώσεις (42,5% των αδρανών) και ακολουθεί η εκπαίδευση (37,3%), η ασθένεια / αναπηρία (11,2%) και η συνταξιοδότηση (6,7%). Το ποσοστό των «αποθαρρυμένων», δηλαδή άτομα που δεν πιστεύουν ότι υπάρχει διαθέσιμη απασχόληση, είναι πολύ χαμηλό (0,7%).¹⁵

Στην ΕΕ-25, αντίθετα, ο κύριος λόγος αδράνειας είναι η εκπαίδευση (25,2% των αδρανών) και ακολουθούν η συνταξιοδότηση (18,4%), οι οικογενειακές υποχρεώσεις (14,3%), η ασθένεια / αναπηρία (10,4%) ενώ το ποσοστό των αποθαρρυμένων ανέρχεται στο 3,3% του συνόλου των αδρανών. Υπάρχει συνεπώς μια σαφής διαφοροποίηση των λόγων αδράνειας στην Κύπρο με κύρια χαρακτηριστικά το μεγάλο ποσοστό αδρανών λόγω οικογενειακών υποχρεώσεων και το μικρό ποσοστό των αποθαρρυμένων.

«Οι λόγοι αδράνειας του πληθυσμού διαφοροποιούνται με σαφήνεια τόσο ανάλογα με το φύλο όσο και ανάλογα με την ηλικία. Στην ηλικιακή ομάδα των νέων (15-24 ετών) είναι

¹⁴ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/publication?p_product_code=KS-30-09-149

¹⁵ Έκθεση Διερεύνησης του περιβάλλοντος εφαρμογής μορφών ευέλικτης απασχόλησης στην Κύπρο, Κέντρο Παραγωγικότητας, 2007

αναμενόμενο ότι ο κύριος λόγος αδράνειας τόσο των γυναικών (90% των αδρανών) όσο και των ανδρών (95,7%) είναι η εκπαίδευση. Παράλληλα το 7% των νέων γυναικών δηλώνει ως λόγο αδράνειας τις οικογενειακές υποχρεώσεις. Στην ηλικιακή ομάδα των 25-49 ετών, ο κύριος λόγος αδράνειας των γυναικών είναι οι οικογενειακές υποχρεώσεις (86,7%) σε επίπεδο διπλάσιο από τον αντίστοιχο μέσο ευρωπαϊκό όρο (44,4%), ενώ ο κύριος λόγος αδράνειας των ανδρών είναι η ασθένεια / αναπηρία (60%), επίσης σε επίπεδο διπλάσιο από τον αντίστοιχο μέσο ευρωπαϊκό όρο (31,3%). Ενδιαφέρον είναι επίσης ότι το 20% των αδρανών ανδρών της ηλικίας αυτής δηλώνει ως λόγο αδράνειας τις οικογενειακές ή προσωπικές υποχρεώσεις (3,7% στην ΕΕ-25). Στην ηλικιακή ομάδα των 50-64 ετών, ο κύριος λόγος αδράνειας των γυναικών είναι επίσης οι οικογενειακές υποχρεώσεις (74,5%) σε επίπεδο σχεδόν 5πλάσιο από την ΕΕ-25 (16%) ενώ η συνταξιοδότηση αφορά μόνο το 8,6% των γυναικών της ηλικίας αυτής (38,1% στην ΕΕ-25). Αντίθετα ο κύριος λόγος αδράνειας στους άνδρες 50-64 ετών είναι η συνταξιοδότηση (54,5%) και ακολουθεί η ασθένεια / αναπηρία (36,4%).»¹⁶

Παρά τους επιμέρους λόγους που καθιστούν τα άτομα - στατιστικά ή πραγματικά - αδρανή ως προς την εργασιακή τους συμπεριφορά, η επιθυμία για εργασία αποτελεί επίσης μια σοβαρή ένδειξη για τη δυνατότητα βελτίωσης του επιπέδου αξιοποίησης των ανθρώπινων πόρων σε μια οικονομία. Πολλά στατιστικά αδρανή άτομα, αν και δεν πληρούν όλα τα στατιστικά κριτήρια κατάταξης στους «ανέργους», επιθυμούν να εργαστούν και κατά συνέπεια θα πρέπει να αποτελούν ομάδες στόχου των πολιτικών αξιοποίησης των ανθρωπίνων πόρων. Η ομάδα του στατιστικά αδρανούς πληθυσμού που επιθυμεί να εργαστεί χαρακτηρίζεται συχνά ως «εφεδρικό εργατικό δυναμικό» (*labour force reserve*).

Είναι, τέλος, ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι ενώ ο συνολικός αριθμός των αδρανών παρέμεινε σταθερός κατά την τελευταία πενταετία, το ποσοστό αυτών που επιθυμούν να εργαστούν αυξήθηκε κατά 54,5%, μια εξέλιξη που οφείλεται αποκλειστικά στην αύξηση του εφεδρικού εργατικού δυναμικού των γυναικών.

¹⁶ Έκθεση Διερεύνησης του περιβάλλοντος εφαρμογής μορφών ευέλικτης απασχόλησης στην Κύπρο, Κέντρο Παραγωγικότητας, 2007

2.2.5 Χάσμα Αμοιβών μεταξύ Ανδρών και Γυναικών¹⁷

Το χάσμα αμοιβών μεταξύ των δυο φύλων (**gender pay gap**) υπολογίζεται ως η διαφορά των μέσων ωριαίων ακαθάριστων αμοιβών των μισθωτών μεταξύ ανδρών και γυναικών ως ποσοστό των μέσων ωριαίων αμοιβών των μισθωτών ανδρών. Η διαφορά αυτή είναι της τάξης του 25% στην Κύπρο (ήταν πάνω από 30% στα μέσα της προηγούμενης δεκαετίας), πολύ υψηλότερο από τον αντίστοιχο μέσο ευρωπαϊκό όρο (15%). Το επίπεδο του χάσματος είναι εξαιρετικά δύσκολο να δικαιολογείται από τις, πραγματικές ή μη, διαφορές στην παραγωγικότητα της εργασίας μεταξύ των δυο φύλων και πιθανότατα οφείλεται σε κοινωνικούς και θεσμικούς παράγοντες.

Παρά την πρόοδο της τελευταίας δεκαετίας, το θέμα αυτό αποτελεί ένα εξαιρετικά σοβαρό αντικίνητρο στις επιλογές εργασίας των γυναικών.

2.2.6 Αποχώρηση Από το Εργατικό Δυναμικό¹⁸

Είναι γνωστό ότι κατά τη διάρκεια της προηγούμενης δεκαετίας ένα από τα σημαντικά χαρακτηριστικά στις αγορές εργασίας των περισσότερων ευρωπαϊκών χωρών ήταν η αύξηση της «πρώρης» αποχώρησης των εργαζομένων από την αγορά εργασίας. Στη τάση αυτή συνηγόρησαν τόσο οι γενικές ρυθμίσεις του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, όσο και οι ρυθμίσεις για την συνταξιοδότηση εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας σε επιχειρήσεις που διέκοψαν τη λειτουργία τους, καθώς και η άρρητη πεποίθηση της εποχής ότι η γενικότερη πρόωγη συνταξιοδότηση των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας θα είχε ως συνέπεια την κατάληψη των θέσεων εργασίας τους από νέους και θα συνηγορούσε στην καταπολέμηση της ιδιαίτερα οξυμένης νεανικής ανεργίας.

Η μέση ηλικία αποχώρησης από το εργατικό δυναμικό στη Κύπρο από τις αρχές της παρούσας δεκαετίας και μέχρι σήμερα παραμένει κατά 2-3 έτη μεγαλύτερη από τον μέσο όρο της ΕΕ-25, προσεγγίζοντας σημαντικά το «θεσμικό» όριο των 65 ετών.

¹⁷ Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου – Διαρθρωτικοί Δείκτες (2009), http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/publications_gr/publications_gr?OpenForm&OpenView&RestrictToCategory=1&SrcTp=1&Category=1&Subject=99&SubSubject=0&subsubtext=0&

¹⁸ Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (2009)

2.2.7 Κοινωνική συνοχή¹⁹ και φτώχεια²⁰

Το 2008, το ποσοστό κινδύνου φτώχειας του πληθυσμού ήταν 16%. Δηλαδή 16% του πληθυσμού διέμενε σε νοικοκυριά με εισόδημα χαμηλότερο των €8.719 ανά ισοδύναμο ενήλικα, που αντιστοιχεί στο 60% του διάμεσου ισοδύναμου συνολικού εισοδήματος του νοικοκυριού.

Για τον πληθυσμό ηλικίας 65 και άνω το ποσοστό κινδύνου φτώχειας ήταν 52% (ΕΕ-25: 19%). Για τα παιδιά ηλικίας 0-17 ετών το ποσοστό κινδύνου φτώχειας ήταν 11% (ΕΕ-25: 19%), όπως και για τον πληθυσμό ηλικίας 18-64 ετών (Ε.Ε.-25: 15%). Ως προς το φύλο, ο κίνδυνος φτώχειας, μεταξύ ανδρών και γυναικών, σημειώνει την υψηλότερη διαφορά (4 ποσοστιαίες μονάδες) τόσο στο γενικό πληθυσμό όσο και στις επιμέρους ηλικιακές ομάδες, πλην αυτής των παιδιών ηλικίας 0-17 ετών. Ο κίνδυνος φτώχειας για τις ηλικιωμένες γυναίκες (65 ετών και άνω) είναι 54% και για τις γυναίκες ηλικίας από 18-64 ετών είναι 13%, ενώ για τις γυναίκες του γενικού πληθυσμού, ανεξαρτήτως ηλικίας, ο κίνδυνος φτώχειας είναι 18%. Στην Κύπρο τα μονογονεϊκά νοικοκυριά με τουλάχιστο ένα εξαρτώμενο παιδί διέτρεχαν διπλάσιο κίνδυνο να βρίσκονται κάτω από το όριο φτώχειας από αυτό του υπόλοιπου πληθυσμού (34%).²¹

Ως προς την κατανομή εισοδήματος, ο δείκτης εισοδηματικής ανισότητας (S80/S20) το 2005 καταγράφεται στο 4,3 (ΕΕ-25: 4,8) και ο δείκτης Gini²² υπολογίστηκε στο 29 (Ε.Ε.-25: 30).

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει και το πώς οι κοινωνικές παροχές²³ καθώς και οι συντάξεις επιδρούν στο μέσο συνολικό εισόδημα των νοικοκυριών και κατ' επέκταση στο

¹⁹ <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tsisc030&language=en>

²⁰ ΕΘΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ 2008 – 2010, Λευκωσία 2008

²¹ Έκθεση Διερεύνησης του περιβάλλοντος εφαρμογής μορφών ευέλικτης απασχόλησης στην Κύπρο, Κέντρο Παραγωγικότητας, 2007

²² Συντελεστής Gini είναι ένα μέτρο στατιστικής διασποράς που χρησιμοποιείται κυρίως ως μέτρο ανισότητας της εισοδηματικής διανομής ή ανισότητα της διανομής πλούτου. Ορίζεται ως αναλογία με τιμές μεταξύ 0 και 1: Ένας χαμηλός συντελεστής Gini δείχνει περισσότερη ίση κατανομή εισοδήματος ή πλούτου, ενώ ένας υψηλός συντελεστής Gini δείχνει περισσότερη άνιση κατανομή. Το 0 αντιστοιχεί στην τέλεια ισότητα (η καθεμία που έχει ακριβώς το ίδιο εισόδημα) και το 1 αντιστοιχεί στην τέλεια ανισότητα (όπου ένα άτομο έχει όλο το εισόδημα, ενώ κάποιο άλλο έχει μηδέν εισόδημα). Ο συντελεστής Gini απαιτεί ότι κανένας δεν έχει ένα αρνητικό καθαρό εισόδημα ή αρνητικό πλούτο. Παγκοσμίως, οι συντελεστές Gini κυμαίνονται από περίπου 0.249 στην Ιαπωνία ως 0.707 στη Ναμίμπια. Ο δείκτης Gini είναι ο συντελεστής Gini που εκφράζεται ως ποσοστό, και είναι ίσος με το συντελεστή Gini που πολλαπλασιάζεται με 100.

²³ Κοινωνικές Παροχές: Δημόσιο Βοήθημα, επίδομα αναπηρίας, επίδομα τέκνου, επίδομα μάνας, επίδομα μητρότητας, επίδομα φροντίδας ηλικιωμένων κλπ.

ποσοστό κινδύνου φτώχειας. Το ποσοστό κινδύνου φτώχειας πριν από κάθε κοινωνική μεταβίβαση ήταν 29% κατά το 2008. Μετά από τη συμπερίληψη των συντάξεων γήρατος και χηρείας το ποσοστό αυτό μειώθηκε στο 22% και μετά από τη συμπερίληψη και των υπολοίπων κοινωνικών παροχών το ποσοστό μειώνεται στο 16%. Συνολικά μπορεί να λεχθεί ότι οι κοινωνικές μεταβιβάσεις επιδρούν θετικά στο ποσοστό κινδύνου φτώχειας και το μειώνουν κατά 13 ποσοστιαίες μονάδες .

Το ποσοστό παιδιών ηλικίας 0-17 ετών που ζούσαν σε νοικοκυριά όπου κανένα μέλος δεν εργαζόταν, μειώθηκε από 3,9% το 2007 σε 3,7% το 2008 (ΕΕ-25, 2007: 9,3%). Το ποσοστό ατόμων ηλικίας 18-59 ετών που ζούσαν σε τέτοια νοικοκυριά μειώθηκε από 4,9% το 2006, σε 4,7% το 2008, προδιαγράφοντας μια πτωτική τάση.

Η πρόωρη αποχώρηση από το σχολείο²⁴ για τα άτομα ηλικίας 18-24, από 18,1% το 2008 μειώθηκε σε 12,7% το 2009 (ΕΕ-27: 14,8). Βέβαια, εάν υπολογιστούν οι Κύπριοι φοιτητές που σπουδάζουν στο εξωτερικό τα ποσοστά αυτά μειώνονται ακόμη περισσότερο. Ως προς το φύλο, η πρόωρη αποχώρηση από το σχολείο φαίνεται να αφορά σε μεγαλύτερο βαθμό τους άνδρες και σε μικρότερο βαθμό τις γυναίκες (2008: άνδρες 27,2%, γυναίκες 14,9%, 2007: 19,5 άνδρες, 6,8% γυναίκες).

2.3 Πολιτικές για την προώθηση της Απασχόλησης

Η Κύπρος συμμετέχει στην Ευρωπαϊκή Στρατηγική Απασχόλησης, στο πλαίσιο της οποίας υπέβαλε, το 2004, Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Απασχόληση με βάση τις Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής Απασχόλησης που υιοθετήθηκαν από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 2003. Επίσης, η Κύπρος μετέχει στην Ευρωπαϊκή Στρατηγική Κοινωνικής Ενσωμάτωσης στο πλαίσιο της οποίας υποβλήθηκε, Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ενσωμάτωση τον Ιούλιο του 2004.

2.3.1 Πολιτικές προώθησης της απασχόλησης στην Κύπρο

Το νέο ξεκίνημα της κοινοτικής στρατηγικής της Λισαβόνας το 2005 είχε ως στόχο να τονώσει την ανταγωνιστική θέση των περιφερειών της ΕΕ στην παγκόσμια οικονομία

²⁴ Ποσοστό του πληθυσμού 18-24 ετών το οποίο έχει ανώτατο επίπεδο εκπαίδευσης το Γυμνάσιο (3 χρόνια) και που δεν φοιτά σε κανονικά προγράμματα επιμόρφωσης ή κατάρτισης.

θέτοντας ως πρώτη προτεραιότητα για την Ένωση την ανάπτυξη, τις θέσεις εργασίας και την ανταγωνιστικότητα. Για την περίοδο 2007-2013, η ευρωπαϊκή πολιτική συνοχής δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην πραγματοποίηση των επονομαζόμενων «στόχων της Λισαβόνας».

Εθνικοί Ποσοτικοί Στόχοι της Απασχόλησης σχετικά με την Ευρωπαϊκή Στρατηγική Απασχόλησης

	Στόχος ΕΕ	Στόχος Κύπρου
Συνολικό Ποσοστό Απασχόλησης	70%	71%
Συνολικό Ποσοστό Απασχόλησης Γυναικών	60%	63%
Συνολικό Ποσοστό Απασχόλησης Ατόμων Μεγαλύτερης ηλικίας	50%	53%

Πηγή: Υπουργείο Εργασίας και κοινωνικών ασφαλίσεων της Κυπριακής Δημοκρατίας

Με στόχο την επίτευξη των στόχων της Λισαβόνας, η Κύπρος έδωσε έμφαση στις πολιτικές για την ενίσχυση της απασχόλησης και της κοινωνικής συνοχής, στα πιο κάτω κείμενα πολιτικής:

- Στρατηγικό σχέδιο ανάπτυξης 2007-2013
- Εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων
- Εθνικό στρατηγικό πλαίσιο αναφοράς (ΕΣΠΑ) για την πολιτική συνοχής
- ΕΠ «Απασχόληση, ανθρώπινο κεφάλαιο και κοινωνική συνοχή»

Η Κύπρος, ανταποκρινόμενη στην Ευρωπαϊκή Στρατηγική Απασχόλησης και στις προκλήσεις της αγοράς εργασίας διαμόρφωσε και υλοποιεί μία ολοκληρωμένη πολιτική απασχόλησης, η οποία αποτυπώνεται στο **Εθνικό Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα (ΕΜΠ) για τη Στρατηγική της Λισαβόνας 2005-2008**.

Η πολιτική απασχόλησης έχει ως βασικό στόχο τη διατήρηση συνθηκών πλήρους απασχόλησης, την αύξηση της ποιότητας και της παραγωγικότητας στην εργασία, την ορθολογική αξιοποίηση του εργατικού δυναμικού και την ενίσχυση των συνθηκών κοινωνικής συνοχής. Η επίτευξη των στόχων αυτών απαιτεί την αντιμετώπιση των κυριότερων προκλήσεων που παρουσιάζονται στην αγορά εργασίας.

Οι κυριότερες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Κύπρος είναι:

Διατήρηση των ψηλών ρυθμών αύξησης της προσφοράς εργασίας, μέσω της προώθησης της ενεργού γήρανσης, της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας και της ισότητας των φύλων²⁵

Οι ελλείψεις που παρουσιάζονται στην αγορά εργασίας της Κύπρου και η σταδιακή γήρανση του πληθυσμού αυξάνουν την ανάγκη για προσέλκυση αδρανούς εργατικού δυναμικού (γυναίκες, άτομα μεγαλύτερης ηλικίας κτλ.) στην αγορά εργασίας. Παρά τα σχετικά ψηλά ποσοστά συμμετοχής και απασχόλησης, σε σύγκριση με την ΕΕ, υπάρχει δυνατότητα για περαιτέρω βελτίωση μέσω της καλύτερης αξιοποίησης του αδρανούς εγχώριου εργατικού δυναμικού. Επιπλέον, είναι αναγκαία η διάνοιξη προοπτικών απασχόλησης για νέους και η μείωση της ανεργίας της ομάδας αυτής, η οποία είναι ψηλότερη από το μέσο όρο ανεργίας, γεγονός που υποδεικνύει δυσκολίες στη μετάβαση από την εκπαίδευση στην απασχόληση. Επίσης, υπάρχει ανάγκη για ενίσχυση της απασχολησιμότητας των ανέργων.

Η αγορά εργασίας της Κύπρου μπορεί να θεωρηθεί ότι λειτουργεί ικανοποιητικά και σχετικά κατά τρόπο ευέλικτο. Προκειμένου οι επιχειρήσεις και οι εργαζόμενοι να ανταπεξέλθουν στο γρήγορο μεταβαλλόμενο και έντονα ανταγωνιστικό περιβάλλον πρέπει να προσαρμόζουν τις διοικητικές και παραγωγικές λειτουργίες τους στα εκάστοτε νέα δεδομένα της αγοράς εργασίας τόσο από πλευράς ενσωμάτωσης νέων τεχνολογιών και καινοτομιών στις λειτουργίες τους, όσο και στην οργάνωση της εργασίας και αναβάθμιση των δεξιοτήτων και προσόντων των εργαζομένων σε συνδυασμό με την ασφάλεια των εργαζομένων.

Για την Κύπρο, μία μικρή χώρα με ψηλό ρυθμό ανάπτυξης της οικονομίας και με περιορισμένες δυνατότητες αύξησης της εγχώριας προσφοράς εργασίας, που ταυτόχρονα απειλείται από το φαινόμενο της γήρανσης του πληθυσμού, η προσέλκυση και απασχόληση εργατικού δυναμικού από την ευρύτερη αγορά εργασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί διέξοδο στην κάλυψη των αναγκών, παράλληλα με την ελεγχόμενη και στοχευμένη απασχόληση αλλοδαπών από τρίτες χώρες σε τομείς/ επαγγέλματα που εξυπηρετούνται οι αναπτυξιακές ανάγκες του κράτους και αποφεύγονται αρνητικές παρενέργειες.

²⁵ [www.mlsi.gov.cy/mlsi/dl/dl.nsf/All/D07DF0A35F00B247C2256DB0004B1B45/\\$file/%CE%A0%CE%B F%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%91%CF%80%CE%B1%CF%8 3%CF%87%CF%8C%CE%BB%CE%B7%CF%83%CE%B7%CF%82%202007.doc](http://www.mlsi.gov.cy/mlsi/dl/dl.nsf/All/D07DF0A35F00B247C2256DB0004B1B45/$file/%CE%A0%CE%B F%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%91%CF%80%CE%B1%CF%8 3%CF%87%CF%8C%CE%BB%CE%B7%CF%83%CE%B7%CF%82%202007.doc)

Το ανθρώπινο δυναμικό αποτελεί το σημαντικότερο συντελεστή παραγωγής στην Κύπρο και ως εκ τούτου η ανάπτυξή του είναι βασική προϋπόθεση για επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων. Συνεπώς δημιουργείται η ανάγκη για συνεχή και έγκαιρη αναβάθμιση των δεξιοτήτων του, αύξηση της συμμετοχής του στην αγορά εργασίας και προσαρμογή του στις ανάγκες/ απαιτήσεις της αγοράς εργασίας μέσω κυρίως εστιασμένων παρεμβάσεων ιδιαίτερα σε συγκεκριμένες πληθυσμιακές και παραγωγικές ομάδες.

Επιπλέον, με σκοπό την αντιμετώπιση των προβλημάτων που παρουσιάζονται στις επιχειρήσεις και την ενίσχυση της τεχνολογικής επικαιροποίησης και της επιχειρηματικής καινοτομίας τους απαιτούνται παρεμβάσεις που προωθούν την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων μέσω, μεταξύ άλλων, και της κατάρτισης του εργατικού δυναμικού με κατάλληλο εμπλουτισμό των γνώσεων και δεξιοτήτων τους. Δεδομένου του ψηλού εκπαιδευτικού επιπέδου του πληθυσμού και παράλληλα της χαμηλής παραγωγικότητας σε βασικούς τομείς της οικονομίας, δημιουργείται η αναγκαιότητα αναπροσδιορισμού των εκπαιδευτικών γνώσεων και δεξιοτήτων προς την κατεύθυνση ψηλού επιπέδου δεξιοτήτων που απαιτεί η αγορά εργασίας, αναβάθμισης του εκπαιδευτικού συστήματος, και ειδικά της δευτεροβάθμιας τεχνική εκπαίδευσης, με σκοπό την κάλυψη των αναγκών της αγοράς εργασίας και ενίσχυσης της δια βίου μάθησης.

Η Κύπρος χαρακτηρίζεται γενικά από συνθήκες κοινωνικής συνοχής. Συγκεκριμένες όμως πληθυσμιακές ομάδες είναι ιδιαίτερα ευάλωτες ως προς τον κίνδυνο της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, με κίνδυνο εμφάνισης αρνητικών επιπτώσεων στην κοινωνική συνοχή. Επιπλέον, τα δημογραφικά χαρακτηριστικά της Κύπρου παρουσιάζουν ψηλούς και επιταχυνόμενους δείκτες γήρανσης και εξάρτησης, ιδιαίτερα στις περιοχές της υπαίθρου και στις ορεινές περιοχές.

2.3.2 Προτεραιότητες πολιτικής και προώθηση μέτρων/δράσεων²⁶

Η στρατηγική τοποθέτηση της Κύπρου, όσον αφορά τις προτεραιότητες πολιτικής είναι οι εξής:

1) Για τη βελτίωση της κάλυψης των αναγκών της αγοράς, επιχειρείται:

- Εκσυγχρονισμός και ενίσχυση των θεσμών της αγοράς εργασίας,
- Καλύτερη πρόβλεψη των αναγκών σε δεξιότητες, των ελλείψεων και των στενοτήτων στην αγορά εργασίας.

Τα μέτρα/δράσεις που προωθούνται είναι:

- *Εκσυγχρονισμός και ενίσχυση των θεσμών της αγοράς εργασίας*
- Περαιτέρω ενίσχυση και εκσυγχρονισμός της Δημοσίας Υπηρεσίας Απασχόλησης (ΔΥΑ).
- Αναβάθμιση του μηχανογραφημένου συστήματος τοποθέτησης ανέργων και παρακολούθησης των ροών στην αγορά εργασίας.
 - *Καλύτερη πρόβλεψη των αναγκών σε δεξιότητες, των ελλείψεων και των στενοτήτων στην αγορά εργασίας*
- Ενίσχυση της λειτουργίας του Παρατηρητηρίου Απασχόλησης με σκοπό την βελτίωση της υποδομής και των μηχανισμών συνεχούς παρακολούθησης της λειτουργίας της αγοράς εργασίας.
- Μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες προβλέψεις προοπτικών απασχόλησης στην Κύπρο για την περίοδο 2008-2018.
- Ετήσια διερεύνηση για την αναγνώριση των αναγκών αρχικής κατάρτισης, με συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων.

2) Για την αύξηση και βελτίωση των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο, επιχειρείται:

Βελτίωση του δείκτη «Συμμετοχή στη δια βίου μάθηση» από 8,4% το 2007 σε 12,5%, που είναι ο αντίστοιχος στόχος της ΕΕ και βελτίωση του δείκτη «Άτομα που

²⁶ Τα στοιχεία αντλήθηκαν από την «ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ – 2008»

εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο» από 16% το 2007 σε 10% που είναι ο αντίστοιχος στόχος της ΕΕ μέχρι το 2012.

Τα μέτρα/δράσεις που προωθούνται είναι:

- *Μείωση του αριθμού των νέων που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο*
- Συνέχιση της υλοποίησης του Προγράμματος Ζώνες Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας.
- Συνέχιση της υλοποίησης των προγραμμάτων «Ενισχυτικό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης», «Πρόγραμμα ενάντια στον Αναλφαβητισμό», «Πρόγραμμα Ενίσχυσης της Αυτοπεποίθησης» και του Προληπτικού Προγράμματος για άτομα που βρίσκονται σε ψηλό κίνδυνο.
- Οργάνωση μαθημάτων για μαθητές από ξένες χώρες
- Αναβάθμιση του θεσμού του Καθηγητή Υπεύθυνου Τμήματος.
 - *Δια βίου μάθηση*
- Υλοποίηση της Στρατηγικής για τη Δια Βίου Μάθηση.
- Ενίσχυση της συμμετοχής στα προγράμματα ERASMUS του προγράμματος Δια Βίου Μάθηση της ΕΕ.

3) Για την προσαρμογή των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στις νέες απαιτήσεις ως προς τις δεξιότητες, επιχειρείται:

- *Ανταπόκριση σε νέες ανάγκες απασχόλησης, βασικές ικανότητες και μελλοντικές απαιτήσεις ως προς τις δεξιότητες.*
- *Βελτίωση και διασφάλιση της ελκυστικότητας, του ανοίγματος και του ποιοτικού επιπέδου της εκπαίδευσης και κατάρτισης.*

Τα μέτρα/δράσεις που προωθούνται είναι:

- *Ανταπόκριση σε νέες ανάγκες απασχόλησης, βασικές ικανότητες και μελλοντικές απαιτήσεις ως προς τις δεξιότητες*
- Περαιτέρω ανάπτυξη του συστήματος αξιολόγησης επαγγελματικών προσόντων.
 - *Βελτίωση και διασφάλιση της ελκυστικότητας, του ανοίγματος και του ποιοτικού επιπέδου της εκπαίδευσης και κατάρτισης*

- Προώθηση της εισαγωγής της τεχνολογίας στην εκπαίδευση.
- Ενίσχυση των γνώσεων των καθηγητών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην πληροφορική.
- Συνέχιση της βελτίωσης της ποιότητας και της ελκυστικότητας της δευτεροβάθμιας τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης.
- Αναβάθμιση του συστήματος μαθητείας.
- Ενίσχυση του συστήματος ηλεκτρονικής μάθησης.
- Περαιτέρω ενίσχυση των υποδομών κατάρτισης των ινστιτούτων και των επιχειρήσεων.
- Δημιουργία συστήματος αξιολόγησης και πιστοποίησης των ιδρυμάτων παροχής κατάρτισης.

4) Για τη δημιουργία αγορών εργασίας χωρίς αποκλεισμούς, ενίσχυση της ελκυστικότητας της εργασίας έτσι, ώστε να καταστεί αυτή αποδοτική για όσους αναζητούν εργασία, συμπεριλαμβανομένων των μειονεκτούντων ατόμων και των αδρανών, επιχειρείται:

- Προώθηση ενεργών και προληπτικών μέτρων αγοράς εργασίας με σκοπό την ένταξη στην αγορά εργασίας των πλέον αποκομμένων ατόμων.
- Δημιουργία καναλιών πρόσβασης στην απασχόληση για τους άνεργους.

Τα μέτρα/δράσεις που προωθούνται είναι:

- *Προώθηση ενεργών και προληπτικών μέτρων αγοράς εργασίας με σκοπό την ένταξη στην αγορά εργασίας των πλέον αποκομμένων ατόμων*
- Συνέχιση της προσφοράς υπηρεσιών εξατομικευμένης προσέγγισης στους αιτητές εργασίας.
- Αναβάθμιση των εξατομικευμένων υπηρεσιών σε εργοδότες.
- Προώθηση της συνεργασίας με τις Τοπικές Αρχές και τους κοινωνικούς εταίρους για τη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης για μειονεκτούσες ομάδες.

- Ανάπτυξη συστήματος ποιότητας στην Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης.

- Ανάπτυξη εργαλείου επαγγελματικού προσανατολισμού.

➤ *Δημιουργία καναλιών πρόσβασης στην απασχόληση για τους άνεργους*

- Σχέδιο προώθησης της εκπαίδευσης και της απασχόλησης ανέργων, το οποίο θα ενισχυθεί με την εισαγωγή δράσεων για την προώθηση της εκπαίδευσης και της απασχόλησης αποφοίτων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και την ενίσχυση των γνώσεων των ανέργων στην πληροφορική.

5) Για την ορθολογιστική διαχείριση των ζητημάτων μετανάστευσης με στόχο την εξυπηρέτηση των οικονομικών και κοινωνικών αναγκών της χώρας και πρόληψη του κοινωνικού αποκλεισμού των ξένων εργατών, επιχειρείται:

Αναθεώρηση της στρατηγικής απασχόλησης ξένου εργατικού δυναμικού λαμβάνοντας υπόψη και τον στρατηγικό επαναπροσδιορισμό της οικονομίας προς δραστηριότητες υψηλής προστιθέμενης αξίας, την πολιτική για πλήρη αξιοποίηση του αδρανούς ανθρωπίνου δυναμικού και την εισροή εργατικού δυναμικού από κράτη μέλη της ΕΕ.

Τα μέτρα/δράσεις που προωθούνται είναι:

- Αξιολόγηση και αναθεώρηση της στρατηγικής για αποτελεσματική διαχείριση των ζητημάτων μετανάστευσης και εγκαθίδρυση πολιτικού πλαισίου δράσης και δημιουργία σχεδίου δράσης για την ένταξη των μεταναστών στην κοινωνία.

- Παροχή ευκαιριών κατάρτισης και εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας σε πολιτικούς πρόσφυγες και σε άτομα από τρίτες χώρες με σκοπό την κοινωνική τους ένταξη και προώθηση προγραμμάτων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των Κυπρίων σχετικά με τα χαρακτηριστικά της ομάδας αυτής.

- Εργοδότηση διερμηνέων στα δημόσια σχολεία με σκοπό τη διευκόλυνση της επικοινωνίας μεταξύ των παιδιών και των οικογενειών από τρίτες χώρες και της εκπαιδευτικής κοινότητας.

- Διερεύνηση των απόψεων και των αντιλήψεων των Κυπρίων πολιτών σχετικά με τα άτομα από τρίτες χώρες και διανομή ενημερωτικού υλικού σε διάφορες γλώσσες (συμπεριλαμβανομένου ενημερωτικού υλικού και στην ελληνική γλώσσα) σχετικά με την αποδοχή της διαφορετικότητας σε κοσμοπολίτικες κοινωνίες.

- Διεξαγωγή εκπαιδευτικών σεμιναρίων, ειδικά για εκπαιδευτικούς, καθώς και σεμιναρίων σχετικών με τη διαπολιτισμική εκπαίδευση και την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερη γλώσσα, με σκοπό τη δημιουργία υποδομής για τη διαχείριση της ποικιλομορφίας, ειδικά στοχευμένη σε άτομα, και ειδικά σε λειτουργούς του δημοσίου που αντιμετωπίζουν σε τακτική βάση ζητήματα που αφορούν στην ενσωμάτωση των ατόμων από τρίτες χώρες.

- Έκδοση ενημερωτικού οδηγού, σε πέντε διαφορετικές γλώσσες, για μαθητές και γονείς από τρίτες χώρες σχετικά με το εκπαιδευτικό σύστημα της Κύπρου, τις επιλογές για μάθηση που υπάρχουν και τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μαθητών.

- Οργάνωση Μεσογειακού Φόρουμ για την ανταλλαγή απόψεων, καλών πρακτικών και νέων πρακτικών για την επιτυχή ενσωμάτωση των μεταναστών στο εκπαιδευτικό σύστημα, στην αγορά εργασίας και στην κοινωνία γενικότερα.

6) Για την ευελισφάλεια²⁷ - Προώθηση της ευελιξίας σε συνδυασμό με την ασφάλεια της απασχόλησης και μείωση του κατακερματισμού της αγοράς εργασίας, επιχειρείται:

- Προώθηση και διάδοση καινοτόμων και προσαρμοσίμων μορφών οργάνωσης εργασίας.
- Αναθεώρηση των ασφαλιστικών συστημάτων και των συστημάτων επιδομάτων.
- Βελτίωση της ποιότητας και της παραγωγικότητας στην εργασία, συμπεριλαμβανομένης της ασφάλειας και της υγείας.

²⁷ η παγκοσμιοποίηση και η τεχνολογική πρόοδος επηρεάζουν την καθημερινή μας ζωή, αλλάζοντας με ραγδαίους ρυθμούς τις ανάγκες τόσο των εργαζομένων όσο και των επιχειρήσεων. Οι επιχειρήσεις πρέπει να φανούν καινοτόμες, αν θέλουν να επιζήσουν· οι εργαζόμενοι πρέπει να επιδείξουν ευελιξία, αν θέλουν να διατηρήσουν τη θέση εργασίας τους ή να βρουν νέα. Οι πληροφορίες για αναδιαρθρώσεις επιχειρήσεων και συλλογικές συμβάσεις δημιουργούν αίσθημα ανασφάλειας και φόβο απώλειας των δικαιωμάτων κοινωνικής προστασίας.

Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών, η λεγόμενη "ευελισφάλεια" προσπαθεί να συμβιβάσει τις ανάγκες εργοδοτών και εργαζομένων, δηλαδή να επιτύχει το συνδυασμό ευελιξίας και ασφάλειας, εξασφαλίζοντας στον εργαζόμενο ασφάλεια όταν αλλάζει εργασία, διατηρώντας και βελτιώνοντας ταυτόχρονα την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, και διαφυλάσσοντας το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο.

Τα μέτρα/δράσεις που προωθούνται είναι:

- *Προώθηση και διάδοση καινοτόμων και προσαρμόσιμων μορφών οργάνωσης εργασίας*
- Σχέδιο επιχορήγησης επιχειρήσεων και οργανισμών για προώθηση ευέλικτων μορφών απασχόλησης.
- Σχέδιο επιχορήγησης επιχειρήσεων και οργανισμών για την προώθηση και εφαρμογή ευελιξίας και ασφάλειας στο χώρο εργασίας.
 - *Αναθεώρηση των ασφαλιστικών συστημάτων και των συστημάτων επιδομάτων*
- Ανασχηματισμός της φορολογίας για εισόδημα από εργασία.
- Προώθηση μεταρρυθμίσεων σε επιδόματα σχετικά με την ευημερία.
- Αύξηση του κατώτατου μισθού.
- Αντιμετώπιση του πληθωρισμού.
 - *Βελτίωση της ποιότητας και της παραγωγικότητας στην εργασία, συμπεριλαμβανομένης της ασφάλειας και της υγείας*
- Σχέδιο παροχής κινήτρων σε επιχειρήσεις και οργανισμούς για εφαρμογή συστημάτων συνεχούς μάθησης και βελτίωσης.
- Προώθηση σχεδίου για παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών και κατάρτισης σε μικροεπιχειρήσεις που απασχολούν 1-4 άτομα.
- Προώθηση ερευνητικού έργου για την αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού με σκοπό τον προσδιορισμό των παραγόντων που επηρεάζουν την αποτελεσματική αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού στην αγορά εργασίας της Κύπρου.
- Προώθηση σχεδίου κατάρτισης νεοεισερχομένων στην απασχόληση σε θέματα ασφάλειας και υγείας
- Επιχορήγηση επιχειρήσεων για αντικατάσταση θέσεων εργασίας χαμηλής παραγωγικότητας με θέσεις εργασίας υψηλής παραγωγικότητας
- Προώθηση προγράμματος κατάρτισης για επιχειρήσεις και οργανισμούς με σκοπό την ενίσχυση των γνώσεων σε ηλεκτρονική μάθηση, ηλεκτρονική διαχείριση και ηλεκτρονική επιχειρηματικότητα.

- Προώθηση σχεδίου για αύξηση των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο και αύξηση της παραγωγικότητας στην εργασία σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις (5-249 ατόμων).

7) Για την προώθηση μιας προσέγγισης της εργασίας βασιζόμενης στον κύκλο ζωής με την αύξηση της συμμετοχής των γυναικών καθώς και των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας, με τη δημιουργία προοπτικών απασχόλησης για νέους και ανέργους και με την εξάλειψη των διακρίσεων λόγω φύλου, επιχειρείται:

- Ανάπτυξη ευκαιριών απασχόλησης για νέους.
- Προώθηση της ενεργού γήρανσης.
- Αύξηση της συμμετοχής γυναικών στην αγορά εργασίας.
- Προώθηση της ισότητας των φύλων.
- Προώθηση της συμφιλίωσης της οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής

Τα μέτρα/δράσεις που προωθούνται είναι:

- *Ανάπτυξη ευκαιριών απασχόλησης για νέους*
- Σχέδιο ενθάρρυνσης και ενίσχυσης της νεανικής επιχειρηματικότητας.
- *Προώθηση της ενεργού γήρανσης*
- Αύξηση του ορίου αφυπηρέτησης στον ευρύτερο δημόσιο τομέα από το 60^ο στο 63^ο έτος.
- *Αύξηση της συμμετοχής γυναικών στην αγορά εργασίας*
- Συνέχιση του σχεδίου ενθάρρυνσης και ενίσχυσης της γυναικείας επιχειρηματικότητας.
- Συνέχιση του σχεδίου προώθησης της εκπαίδευσης και της απασχόλησης οικονομικά ανενεργών γυναικών.
- Προώθηση σχεδίου για την προώθηση σύγχρονων και ευέλικτων μορφών απασχόλησης σε άτομα που ανήκουν σε μειονεκτούσες ομάδες και παρουσιάζουν χαμηλή συμμετοχή στην αγορά εργασίας. Το εν λόγω σχέδιο περιλαμβάνει κατάρτιση γυναικών 50 ετών και άνω, ανέργων, ατόμων με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, μονογονιών κ.λπ.

- *Πρώθηση της ισότητας των φύλων*

- Αύξηση των κρατικών πόρων που χορηγούνται σε μη-κυβερνητικούς οργανισμούς από τον Εθνικό Μηχανισμό για τα Δικαιώματα της Γυναίκας για πρώθηση της ισότητας των φύλων.

- Πρώθηση σειρά μέτρων με σκοπό τη μείωση του χάσματος στις αμοιβές μεταξύ ανδρών και γυναικών, τα οποία θα περιλαμβάνουν την πρώθηση της ευαισθητοποίησης και τη διεξαγωγή ενημερωτικών σεμιναρίων με σκοπό την ενίσχυση των δεξιοτήτων και των γνώσεων των επιθεωρητών ισότητας όσον αφορά στις πρόνοιες των σχετικών νομοθεσιών.

- Έκδοση και διανομή ενημερωτικών εντύπων με θέματα: «Σεξουαλική παρενόχληση στο χώρο εργασίας», «Οδηγός για την προστασία της μητρότητας και μη διάκριση λόγω εγκυμοσύνης στο χώρο εργασίας», ενημερωτικά φυλλάδια σχετικά με τις πρόνοιες του περί 1ης Μεταχείρισης στην Απασχόληση και την Εργασία Νόμου και «Οδηγός για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω ηλικίας στο χώρο εργασίας».

- *Πρώθηση της συμφιλίωσης της οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής*

- Συνέχιση του σχεδίου επιχορήγησης μη-κυβερνητικών οργανισμών και κοινοτήτων για την ανάπτυξη υπηρεσιών στήριξης της οικογένειας.

- Πρώθηση σχεδίου για ανάπτυξη των υπηρεσιών φροντίδας στο πλαίσιο της συμφιλίωσης της οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής.

- Διεξαγωγή μελέτης με θέμα την παροχή μακροχρόνιας φροντίδας και την υλοποίηση κατάλληλων μέτρων, συμπεριλαμβανομένης της βελτίωσης της κατ' οίκον φροντίδας ατόμων μεγάλης ηλικίας.

- Πρώθηση του διαλόγου με τοπικές αρχές με σκοπό τη δημιουργία στενότερης συνεργασίας για ενίσχυση των υποδομών φροντίδας.

2.3.3 Πολιτικές προώθησης της απασχόλησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Απασχόληση (ΕΣΑ) διαμορφώθηκε με σκοπό την εφαρμογή των στόχων για την απασχόληση της Στρατηγικής της Λισαβόνας και αποτυπώθηκε σε μία ολοκληρωμένη δέσμη Κατευθυντήριων Γραμμών²⁸ οι οποίες καλούν τα κράτη μέλη, σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους, να εφαρμόζουν τις πολιτικές τους αποβλέποντας στην υλοποίηση των ακόλουθων στόχων και προτεραιοτήτων δράσης:

Πλήρη απασχόληση: Η επίτευξη πλήρους απασχόλησης και η μείωση της ανεργίας και της αεργίας, με την αύξηση της ζήτησης και της προσφοράς εργασίας, είναι ζωτικά για τη διατήρηση της οικονομικής ανάπτυξης και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

Βελτίωση της ποιότητας και της παραγωγικότητας της εργασίας: Οι προσπάθειες αύξησης των ποσοστών απασχόλησης συμβαδίζουν με τη βελτίωση της ελκυστικότητας των θέσεων απασχόλησης, της βελτίωσης της ποιότητας της εργασίας και την αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας καθώς και τη μείωση του ποσοστού των φτωχών εργαζομένων.

Οι συνεργίες μεταξύ ποιότητας στην εργασία, παραγωγικότητας και απασχόλησης πρέπει να αξιοποιηθούν πλήρως.

Ενίσχυση της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής: Απαιτείται αποφασιστική δράση για την ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης, την πρόληψη του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας και τη στήριξη της ενσωμάτωσης στην απασχόληση μειονεκτούντων ατόμων, καθώς και για τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων στην απασχόληση, την ανεργία και την παραγωγικότητα της εργασίας, ιδίως σε περιοχές με αναπτυξιακή υστέρηση.

Οι ίσες ευκαιρίες, και η καταπολέμηση των διακρίσεων αποτελούν σημαντικούς παράγοντες προόδου. Η ενσωμάτωση της ισότητας των δύο φύλων και η προαγωγή αυτής θα πρέπει να εξασφαλίζονται σε κάθε δράση που αναλαμβάνεται.

Για την υλοποίηση των στόχων αυτών, η ΕΕ καλεί τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν δράσεις οι οποίες θα πρέπει να επικεντρωθούν στις ακόλουθες προτεραιότητες:

- Προσέλκυση και διατήρηση περισσότερων ατόμων στην αγορά εργασίας, αύξηση της προσφοράς εργασίας και εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας.
- Βελτίωση της ικανότητας προσαρμογής εργαζομένων και επιχειρήσεων.

²⁸ Απόφαση 2008/618/ΕΚ του Συμβουλίου, της 15ης Ιουλίου 2008

- Αύξηση των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο με τη βελτίωση της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή²⁹

Η Γενική Διεύθυνση απασχόλησης, κοινωνικών υποθέσεων και ίσων ευκαιριών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εργάζεται για τη δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων απασχόλησης, για μια κοινωνία χωρίς αποκλεισμούς και για ίσες ευκαιρίες για όλους.

Οι πολιτικές απασχόλησης και κοινωνικών υποθέσεων της ΕΕ αποφέρουν πρακτικά οφέλη στους πολίτες σε τομείς όπως, η εξεύρεση εργασίας, η μετακίνηση σε ένα άλλο κράτος μέλος για εργασία ή για άλλους λόγους, η αναβάθμιση των δεξιοτήτων τους, κ.λπ. Σε συνεργασία με τις εθνικές αρχές, τους κοινωνικούς εταίρους, τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και άλλους φορείς, η Γενική Διεύθυνση εξετάζει προβλήματα που σχετίζονται με την παγκοσμιοποίηση, τη γήρανση του πληθυσμού της Ευρώπης και τη μεταβολή της κοινωνικής πραγματικότητας. Μεταξύ άλλων, υποστηρίζονται πρωτοβουλίες για:

- Περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας μέσω της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής Απασχόλησης (η οποία συνενώνει τις αντίστοιχες εθνικές πολιτικές) και του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (με προϋπολογισμό 9 δις ευρώ, που διαχειρίζεται το ταμείο σε συνεργασία με τα κράτη μέλη).
- Ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων και συντονισμό των καθεστώτων κοινωνικής ασφάλισης, που σημαίνει ότι κάθε υπήκοος χώρας της ΕΕ έχει το δικαίωμα να ζει και να εργάζεται σε οποιοδήποτε κράτος μέλος και ότι όποιος μεταβαίνει σε άλλο κράτος μέλος δεν θα βρεθεί σε μειονεκτική θέση όσον αφορά την κοινωνική του ασφάλιση και την υγειονομική του περίθαλψη.
- Καλύτερες συνθήκες εργασίας, με την καθιέρωση ελάχιστων προτύπων στον χώρο εργασίας, μέσω της ενίσχυσης και της ανάπτυξης του κοινωνικού διαλόγου σε ευρωπαϊκό επίπεδο, του εκσυγχρονισμού των εργασιακών σχέσεων και της υποστήριξης των Ευρωπαίων εργαζομένων που επιθυμούν την κινητικότητα.

²⁹ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=el&catId=656>

- Κοινωνική ένταξη και κατάργηση των διακρίσεων με τη στήριξη πρωτοβουλιών που στοχεύουν στην καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, στη μεταρρύθμιση των συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας, στην αξιολόγηση των νέων δημογραφικών και κοινωνικών εξελίξεων, στην εξάλειψη των διακρίσεων, στην προώθηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και στην ενσωμάτωση των ατόμων με αναπηρία.
- Ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών, με τη λήψη νομοθετικών μέτρων, με προγράμματα που στοχεύουν στη βελτίωση των ίσων ευκαιριών για τους άνδρες και τις γυναίκες και με την συνεκτίμηση του παράγοντα της ισότητας των φύλων σε όλους τους τομείς της κοινοτικής δράσης.
- Οι προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής καθορίζονται στο ετήσιο διαχειριστικό πρόγραμμα της ΓΔ Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ίσων Ευκαιριών.

Η Γενική Διεύθυνση Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ίσων Ευκαιριών είναι υπεύθυνη για διάφορα χρηματοδοτικά μέσα:

1. Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)

Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) βοηθά τους πολίτες να βελτιώσουν τις δεξιότητές τους και συνεπώς να αποκτήσουν νέες επαγγελματικές προοπτικές. Οι Διαχειριστικές αρχές σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο είναι υπεύθυνες για την καθημερινή παρακολούθηση της υλοποίησης των έργων που χρηματοδοτεί το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν συμμετέχει άμεσα στην επιλογή ή τη χρηματοδότηση αυτών των έργων.

2. Πρόγραμμα PROGRESS

Σκοπός του προγράμματος PROGRESS είναι να στηρίξει την κατάρτιση των κοινοτικών πολιτικών στους ακόλουθους τομείς:

- Απασχόληση
- Συνθήκες εργασίας
- Ισότητα των φύλων
- Κοινωνική προστασία και κοινωνική ενσωμάτωση
- Μη διακριτική μεταχείριση και πολυμορφία

Οι προτεραιότητες χρηματοδότησης στο πλαίσιο του προγράμματος PROGRESS καθορίζονται στην αρχή κάθε χρόνου. Η χρηματοδοτική στήριξη παρέχεται στη συνέχεια με βάση προσκλήσεις υποβολής προσφορών και προσκλήσεις υποβολής προτάσεων.

3. Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση (ΕΤΠ)

Σκοπός του ΕΤΠ είναι να βοηθά τους εργαζόμενους που απολύονται λόγω των αλλαγών στο παγκόσμιο εμπόριο να βρουν δουλειά το συντομότερο δυνατό. Αιτήσεις στο Ταμείο υποβάλλονται από τα κράτη μέλη. Τα μεμονωμένα άτομα ή οι επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν το πρόβλημα των απολύσεων και επιθυμούν να λάβουν χρηματοδοτική ενίσχυση από το Ταμείο πρέπει να επικοινωνούν με τις αρμόδιες εθνικές αρχές.

4. Ετήσιο πρόγραμμα εργασίας: επιχορηγήσεις και συμβάσεις

Οι προτεραιότητες χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στους τομείς της απασχόλησης, των κοινωνικών υποθέσεων και των ίσων ευκαιριών καθορίζονται στην ετήσια απόφαση χρηματοδότησης. Η απόφαση αυτή μπορεί να τροποποιείται κατά τη διάρκεια του έτους.

5. Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Μικροχρηματοδοτήσεων (ΕΜΜ)

Στις σημερινές συνθήκες πιστωτικής στενότητας, είναι σκόπιμο να διευκολυνθεί η πρόσβαση των πολύ μικρών επιχειρήσεων σε πιστώσεις.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δημιούργησε ένα νέο μηχανισμό μικροχρηματοδοτήσεων, ο οποίος παρέχει μικροπιστώσεις και εγγυήσεις, σε άτομα που έχασαν τη δουλειά τους και επιθυμούν να ξεκινήσουν επιχειρηματική δραστηριότητα ή σε όσους επιθυμούν να επεκτείνουν τη μικρή επιχείρησή τους.

6. Μέσο προενταξιακής βοήθειας (ΜΠΒ)

Το ΜΠΒ χρηματοδοτεί τις δυνάμει υποψήφιες και τις υποψήφιες χώρες για να εισαγάγουν τις αναγκαίες πολιτικές και θεσμικές μεταρρυθμίσεις ώστε να ευθυγραμμιστούν με τους κανόνες της Ένωσης. Ειδικότερα, η συνιστώσα «Ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων», προετοιμάζει τις υποψήφιες χώρες για τον προγραμματισμό, τη διαχείριση και τη διάθεση των κονδυλίων του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ). Όπως και το ΕΚΤ, το ΜΠΒ στοχεύει στην αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, δημιουργώντας περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και μετριάζοντας τον κοινωνικό αποκλεισμό και τις διακρίσεις.

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο³⁰

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει μια κοινοβουλευτική επιτροπή αρμόδια για:

1. την πολιτική απασχόλησης και όλες τις πτυχές της κοινωνικής πολιτικής, όπως συνθήκες εργασίας, κοινωνική ασφάλιση και κοινωνική προστασία·
2. τα μέτρα υγείας και ασφαλείας στο χώρο εργασίας·
3. το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο·
4. την πολιτική στον τομέα της επαγγελματικής κατάρτισης, συμπεριλαμβανομένων των επαγγελματικών προσόντων·
5. την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων και των συνταξιούχων·
6. τον κοινωνικό διάλογο·
7. κάθε μορφή διάκρισης στον τόπο εργασίας και στην αγορά εργασίας, με εξαίρεση εκείνες που βασίζονται στο φύλο·
8. τις σχέσεις με:
 - το Ευρωπαϊκό Κέντρο Ανάπτυξης και Επαγγελματικής Κατάρτισης (CEDEFOP),
 - το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας,
 - το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης,
 - το Ευρωπαϊκό Γραφείο για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία,
 - καθώς και με τα άλλα αρμόδια όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και διεθνείς οργανισμούς.

³⁰ <http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/homeCom.do?body=EMPL&language=EL>

Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης³¹

Το Συμβούλιο Απασχόλησης, Κοινωνικής Πολιτικής, Υγείας και Καταναλωτών (EPSCO) απαρτίζεται από τους Υπουργούς Απασχόλησης, Κοινωνικής Πρόνοιας, Προστασίας των Καταναλωτών, Υγείας, και Ισότητας Ευκαιριών.

Καθήκον της Ευρωπαϊκής Κοινότητας εν προκειμένω είναι να προάγει την άνοδο του βιοτικού επιπέδου και της ποιότητας ζωής των πολιτών, χάρις ιδίως σε θέσεις εργασίας υψηλής ποιότητας, καθώς και σε υψηλό επίπεδο κοινωνικής προστασίας και προστασίας της υγείας και των συμφερόντων των καταναλωτών, εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα ισότητα ευκαιριών για όλους τους πολίτες.

Σ' αυτούς τους τομείς, το Συμβούλιο αποφασίζει κατά το πλείστον με ειδική πλειοψηφία σε συναπόφαση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (πλην του τομέα της κοινωνικής προστασίας, όπου το Συμβούλιο αποφασίζει με ομοφωνία), θεσπίζοντας ευρωπαϊκούς κανόνες για την εναρμόνιση ή το συντονισμό των εθνικών νομοθεσιών σε θέματα που αφορούν ιδίως τις συνθήκες εργασίας (υγεία και ασφάλεια των εργαζομένων, κοινωνική ασφάλιση, συμμετοχή των εργαζομένων στη ζωή των επιχειρήσεων), την ενίσχυση των εθνικών πολιτικών πρόληψης των ασθενειών και καταπολέμησης των μεγάλων πληγών στον τομέα της υγείας, και την προστασία των δικαιωμάτων των καταναλωτών.

Δεδομένου ότι οι πολιτικές απασχόλησης και κοινωνικής προστασίας παραμένουν στη δικαιοδοσία των κρατών μελών, η κοινοτική συμβολή περιορίζεται στον καθορισμό κοινών στόχων για όλα τα κράτη μέλη, στην ανάλυση των μέτρων που λαμβάνονται σε εθνικό επίπεδο και στην έκδοση συστάσεων απευθυνόμενων στα κράτη μέλη.

³¹ <http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=411&lang=EL>

3 Η επιχειρηματικότητα στην Κύπρο

Επιχειρηματικότητα είναι η προσπάθεια μετατροπής της πρωτοβουλίας σε αποτέλεσμα και από αυτή τη διαδικασία να προκύψει και οικονομικό κέρδος. Περιλαμβάνει σαν βήματα την Καινοτομία, την Ηγεσία, τη Διαχείριση και την Ανάπτυξη της πρωτοβουλίας. Στην Κύπρο θεωρείται από επιχειρηματικούς και οικονομικούς κύκλους αναγκαίο να γίνει μια προσπάθεια ένταξη της στην εκπαίδευση, με το σκεπτικό πως βοηθάει στην ανάπτυξη της παιδείας, της οικονομίας και της κοινωνίας. Υπάρχουν Οργανισμοί που προάγουν την επιχειρηματικότητα σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο, όπως το JCI (Junior Chamber International), η JADE, η EUROPEAN και άλλοι. Νέες μορφές επιχειρηματικότητας είναι η κοινωνική επιχειρηματικότητα, κ.α.

Η εικόνα που παρουσιάζεται, στην Κύπρο, όσον αφορά το μέγεθος των επιχειρήσεων είναι η πλήρης κυριαρχία των «Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων» (Micro Enterprises) δηλαδή των μονάδων με λιγότερους από 10 απασχολούμενους. Συγκεκριμένα, οι «πολύ μικρές επιχειρήσεις» σύμφωνα με την τελευταία *Απογραφή Επιχειρήσεων (2005)*; συνέχισαν να αποτελούν το 92,6% του συνόλου των επιχειρήσεων με το 49,9% του συνόλου να απασχολούν μόνο ένα άτομο. Η κατηγορία «μικρές επιχειρήσεις», δηλαδή με προσωπικό 10-49 εργαζομένους αποτελούν το 6,2% του συνόλου και οι «μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις» με 50-249 εργαζομένους αποτελούν το 1,0% του συνόλου. Οι «μεγάλες» επιχειρήσεις με 250 ή περισσότερους εργαζομένους αποτελούν μόνο 0,2% του συνόλου των επιχειρήσεων. Το μέσο μέγεθος των επιχειρήσεων αν και παραμένει πολύ μικρό και φθάνει μόλις τους 5,6 απασχολούμενους ανά επιχείρηση, παρουσίασε ελαφρά αύξηση σε σχέση με το 2000 (4,4 απασχολούμενοι ανά επιχείρηση) και το 1995 (4,3 απασχολούμενοι ανά επιχείρηση), ενώ είναι χαμηλότερο του αντίστοιχου μέσου μεγέθους (7 εργαζόμενοι) των 15 παλαιών κρατών μελών της ΕΕ.

Η αδυναμία να διαφοροποιηθεί διαχρονικά το πολύ μικρό μέγεθος των επιχειρηματικών μονάδων σε όλους τους παραγωγικούς τομείς, είναι ένα από τα σοβαρότερα διαρθρωτικά προβλήματα της κυπριακής οικονομίας, το οποίο επενεργεί ανασταλτικά:

- Στην αξιοποίηση οικονομιών κλίμακας στην παραγωγή και εμπορία προϊόντων καθώς και στην παροχή υψηλής στάθμης υπηρεσιών.
- Στην υιοθέτηση προηγμένης τεχνολογίας και στη διενέργεια υψηλών ανάλογων επενδύσεων σε μηχανικό εξοπλισμό και ερευνητικές δραστηριότητες.

- Στην αξιοποίηση των ευκαιριών που προσφέρονται από τις ραγδαίες εξελίξεις στις Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών.
- Στην υιοθέτηση σύγχρονων καινοτόμων μεθόδων διεύθυνσης και οργάνωσης.
- Στη μέγιστη δυνατή αξιοποίηση τόσο των συγκριτικών πλεονεκτημάτων που παρέχει η γεωγραφική θέση της Κύπρου όσο και των ευκαιριών που παρέχονται με την ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ.

Παρόλα αυτά, η ροπή προς την επιχειρηματικότητα στην Κύπρο γενικά είναι σε ικανοποιητικά επίπεδα δεδομένου ότι το ποσοστό αυτοαπασχολούμενων, σε μικρές ατομικές επιχειρήσεις με προσωπικό ή χωρίς προσωπικό, στο σύνολο του εργατικού δυναμικού στη βιομηχανία και τις υπηρεσίες - αν και παρουσιάζει τάσεις μείωσης τα τελευταία χρόνια – το 2008 έφθασε περίπου στο 23,5%³² το οποίο είναι συγκριτικά πολύ ψηλότερο από τον αντίστοιχο μέσο όρο της ΕΕ που ήταν 13,5%³³.

Παρόλο ότι δεν υπάρχει επαρκής αριθμός συγκριτικών στοιχείων και δεικτών για τις ποιοτικές πτυχές της επιχειρηματικότητας και γενικότερα της επιχειρηματικής δραστηριότητας στην Κύπρο, διαφαίνεται από διάφορες μελέτες και έρευνες/μετρήσεις ότι ένα μεγάλο μέρος των επιχειρήσεων συγκεντρώνεται σε κλάδους με χαμηλή προστιθέμενη αξία και εξωστρέφεια με παραγωγή προϊόντων και παροχή υπηρεσιών περιορισμένων προοπτικών μεγέθυνσης. Αυτό το πρόβλημα εντείνεται από το διεθνή ανταγωνισμό λόγω της άρσης των προστατευτικών μέτρων και της παγκοσμιοποίησης καθώς και της ανάδειξης νέων ανταγωνιστικών χωρών στην περιοχή οι οποίες παράγουν προϊόντα υψηλής έντασης εργασίας και χαμηλού κόστους³⁴. Παράλληλα παρατηρείται στην Κυπριακή οικονομία ανεπάρκεια κατάλληλων χρηματοδοτικών μέσων, ιδιαίτερα αρχικών κεφαλαίων για νεοεισερχόμενους επιχειρηματίες και για δραστηριότητες υψηλού κινδύνου. Η ανάγκη προώθησης μέτρων για ενθάρρυνση της δημιουργίας επιχειρηματικών κεφαλαίων υψηλού κινδύνου (venture capital/ risk capital) επισημαίνεται και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην τελευταία έκθεση αξιολόγησης για το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρύθμισης. Το μικρό μέγεθος των επιχειρήσεων επιδρά ανασταλτικά στην αξιοποίηση του συγκριτικού πλεονεκτήματος της στρατηγικής σημασίας γεωγραφικής θέσης της Κύπρου. Παρόλα αυτά η δυνατότητα

³² Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (2009)

³³ Eurostat (2009)

³⁴ Σελ. 23, Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς για την Κοινωνική Συνοχή, 2007-2013

ευκαιριών για διακρατικές συνεργασίες επιχειρήσεων στα πλαίσια χρηματοδοτικής βοήθειας της ΕΕ, είναι σημαντική.

Οι καλές πρακτικές που αναπτύσσονται σε άλλα κράτη όσον αφορά νέες μορφές συνεργασίας επιχειρήσεων σε τοπικό και τομεακό επίπεδο (π.χ. συστάδες επιχειρήσεων) προσφέρουν ευκαιρίες για να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα των μικρών επιχειρήσεων.

3.1 Πολιτικές προώθησης της επιχειρηματικότητας στην Κύπρο

Βελτίωση επιχειρηματικού περιβάλλοντος

Το Υπουργείο Εμπορίου Βιομηχανίας και Τουρισμού (ΥΕΒΤ) είναι ο κύριος εκφραστής των προσπάθειών ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας, στην Κύπρο. Το ΥΕΒΤ στοχεύει στη διαμόρφωση ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος, που συμβάλλει στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και διευκολύνει την προσέλκυση επενδύσεων στην Κύπρο. Στα πλαίσια αυτά, εντάσσονται όλες οι δραστηριότητες του Υπουργείου, του Τμήματος Εφόρου Εταιρειών και Επίσημου Παραλήπτη και της Υπηρεσίας Εποπτείας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών, που στοχεύουν στη δημιουργία ενός απλοποιημένου νομικού, θεσμικού και διοικητικού πλαισίου για τη σύσταση και λειτουργία των επιχειρήσεων.³⁵

Πιο συγκεκριμένα, κατά τη διάρκεια του 2009 προωθήθηκαν μέτρα και ενέργειες για τον εκσυγχρονισμό και την αναβάθμιση του θεσμικού πλαισίου, που αφορά στα συνεργατικά πιστωτικά ιδρύματα, στις εταιρείες, και στην κατοχύρωση των δικαιωμάτων ευρεσιτεχνίας και πνευματικής ιδιοκτησίας. Πρόσθετα, η βελτίωση της πρόσβασης των επιχειρήσεων στην έρευνα, στην τεχνολογική ανανέωση, στην κατάρτιση και στις υπηρεσίες πληροφόρησης, αποτελεί μία από τις βασικές ενέργειες του Υπουργείου.³⁶

³⁵ www.mcit.gov.cy

³⁶ Ετήσια Έκθεση 2009, Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, http://www.mcit.gov.cy/mcit/mcit.nsf/dmlpublications_gr?OpenForm

Υπηρεσία Βιομηχανικής Ανάπτυξης (ΥΕΒΤ)

Επιδίωξη του Υπουργείου στον τομέα της βιομηχανικής πολιτικής³⁷ είναι:

- Η ανασυγκρότηση και στήριξη της παραδοσιακής μεταποιητικής βιομηχανίας.
- Η προσέλκυση ξένων επενδύσεων, κυρίως εντάσεως κεφαλαίου και υψηλής προστιθέμενης αξίας.
- Η ενθάρρυνση της καινοτομίας, έρευνας και ανάπτυξης με στόχο τη δημιουργία βιομηχανιών για παραγωγή προϊόντων υψηλής τεχνολογίας και προστιθέμενης αξίας για ικανοποίηση των σύγχρονων και απαιτητικών αναγκών του καταναλωτή.
- Η ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και της επιχειρηματικότητας.

(α) Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ)

Το ΥΕΒΤ αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις καθότι, αντιπροσωπεύουν το 99,9% των Κυπριακών επιχειρήσεων και μέσω αυτών είναι δυνατή η περαιτέρω οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη και η δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης. Για το σκοπό αυτό, το Υπουργείο υιοθετώντας τη στρατηγική και τις κατευθυντήριες γραμμές της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που στοχεύουν στην στήριξη και ανάπτυξη των ΜΜΕ, συνέχισε κατά τη διάρκεια του 2009 την προώθηση και το συντονισμό των μέτρων και ενεργειών που περιλαμβάνονται στο Χάρτη για τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις.

Παράλληλα, το Υπουργείο στην προσπάθειά του να βοηθήσει στην απάμβλυνση των προβλημάτων που η παρούσα διεθνής οικονομική κρίση δημιούργησε στις ΜΜΕ αλλά και στην οικονομία γενικότερα, έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στην παροχή κινήτρων στις ΜΜΕ για αύξηση των επενδύσεων και των θέσεων απασχόλησης, και κατ' επέκταση στη μείωση της ανεργίας³⁸.

³⁷ Ετήσια Έκθεση 2009, Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού,
http://www.mcit.gov.cy/mcit/mcit.nsf/dmlpublications_gr?OpenForm

³⁸ Περισσότερες πληροφορίες στο website
http://www.mcit.gov.cy/mcit/mcit.nsf/dmlpublic_gr/dmlpublic_gr?OpenDocument

(β) Δημιουργία Εγγυοδοτικού Οργανισμού

Το ΥΕΒΤ, ακολουθώντας τις συστάσεις και κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Ένωσης και λαμβάνοντας υπόψη τα προβλήματα χρηματοδότησης που παραδοσιακά αντιμετωπίζουν οι Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις προωθεί τη δημιουργία ενός Εγγυοδοτικού Οργανισμού. Βασική αρμοδιότητα του εν λόγω Οργανισμού θα είναι η παροχή εγγυήσεων προς τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που θα δανειοδοτούν τις ΜΜΕ που δεν διαθέτουν επαρκείς εμπράγματα εξασφαλίσεις, για τη σύναψη δανείων.

Παράλληλα, στόχος του Οργανισμού θα είναι ο επιμερισμός του επιχειρηματικού κινδύνου μεταξύ του Οργανισμού, των επιχειρήσεων και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων για την ενίσχυση και ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας, δημιουργώντας ρευστότητα στις επιχειρήσεις με όσο το δυνατό χαμηλότερο κόστος. Προς το σκοπό αυτό προωθείται σχετική πρόταση προς το Υπουργικό Συμβούλιο.

(γ) Σχέδια Στήριξης της Βιομηχανίας

Στον τομέα αυτό περιλαμβάνεται μία σειρά από εξειδικευμένα προγράμματα και σχέδια για την ενίσχυση και εκσυγχρονισμό του μεταποιητικού τομέα. Τα εν λόγω προγράμματα και σχέδια, δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στην τεχνολογική αναβάθμιση των μονάδων, στην αύξηση της παραγωγικότητάς τους, και στην ποιοτική αναβάθμιση των παραγομένων προϊόντων. Τα σχέδια, χρηματοδοτούνται είτε από εθνικούς πόρους αποκλειστικά, είτε συγχρηματοδοτούνται από τα ταμεία της Ε.Ε.³⁹

Τέτοια σχέδια είναι μεταξύ άλλων:

(i) Σχέδιο Χορηγιών για την Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ του Μεταποιητικού Τομέα

Το Σχέδιο περιλαμβάνεται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 2007–2013 «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα» και συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και την Κυπριακή Δημοκρατία με το συνολικό ποσό των €23εκ. Εκτιμάται ότι το ύψος των επενδύσεων που θα υλοποιηθούν ανέρχεται στα €103εκ. περίπου.⁴⁰

³⁹ Περισσότερες πληροφορίες στο website

http://www.mcit.gov.cy/mcit/mcit.nsf/dmlpublic_gr/dmlpublic_gr?OpenDocument

⁴⁰ Ετήσια Έκθεση 2009, Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού,

http://www.mcit.gov.cy/mcit/mcit.nsf/dmlpublications_gr?OpenForm

(ii) Αναπτυξιακό Πρόγραμμα για το Μεταποιητικό Τομέα σε περιοχές της Υπαίθρου

Το πιο πάνω πρόγραμμα περιλαμβάνονταν στο Ενιαίο Έγγραφο Προγραμματισμού για τον Στόχο 2 (2004-2006) και συγχρηματοδοτήθηκε από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Ε.Ε. και την Κυπριακή Δημοκρατία. Κατά τη διάρκεια του 2009, καταβλήθηκαν χορηγίες προς τις επιχειρήσεις που εγκρίθηκαν με βάση το πιο πάνω Πρόγραμμα, συνολικού ύψους €952.836.⁴¹

(iii) Σχέδιο Χορηγιών για τις Μεταποιητικές Βιομηχανίες εντός των Βρετανικών Βάσεων (2008-2013)

Η εφαρμογή του Σχεδίου ανακοινώθηκε στις 20.5.2008 και για τις ανάγκες του θα διατεθεί το συνολικό ποσό των €3εκ. περίπου. Το Σχέδιο απευθύνεται σε υφιστάμενες ή νέες ΜΜΕ που ευρίσκονται νόμιμα εγκατεστημένες ή θα εγκατασταθούν εντός των Βρετανικών Βάσεων στην Κύπρο και καλύπτει επενδύσεις σε καινούργια μηχανήματα, εξοπλισμό και αγορά τεχνογνωσίας. Μέχρι το τέλος Δεκέμβριου 2009, παραχωρήθηκαν σε 11 επιχειρήσεις χορηγίες συνολικού ύψους €493.000.⁴²

(iv) Σχέδιο για τη Δημιουργία και Εκσυγχρονισμό Μονάδων Μεταποίησης και Εμπορίας Γεωργικών και Δασοκομικών Προϊόντων – Μέτρο 1.6

Το Μέτρο 1.6 περιλαμβάνεται στο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 και συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ). Για τις ανάγκες του θα διατεθεί το συνολικό ποσό των €24εκ.⁴³

(v) Πρόγραμμα Μετακίνησης Μικρών Επιχειρήσεων σε Εγκεκριμένες Περιοχές

Το Πρόγραμμα αυτό απευθυνόταν σε υφιστάμενες μικρές επιχειρήσεις, που ασχολούνται με μεταποιητικές δραστηριότητες ή με ορισμένες δραστηριότητες υπηρεσιών που προκαλούν οχληρία και αποσκοπούσε στην, υπό μορφή επιχορήγησης, παροχή

⁴¹ Βλέπε υποσημείωση 38

⁴² Βλέπε υποσημείωση 38

⁴³ Βλέπε υποσημείωση 38

κινήτρου για μετακίνησή τους από οικιστικές ή ακατάλληλες για τις δραστηριότητές τους περιοχές, σε εγκεκριμένες περιοχές.

Εντός του 2009 εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο το νέο βελτιωμένο Σχέδιο με τίτλο «Σχέδιο Μετακίνησης Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων σε Καθορισμένες και Κατάλληλες Περιοχές». Από την ημερομηνία που το Σχέδιο τέθηκε σε εφαρμογή μέχρι τα τέλη του 2009 υποβλήθηκαν 77 αιτήσεις.⁴⁴

(δ) Επιχειρηματικότητα Νέων και Γυναικών

Η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας αποτελεί βασική επιδίωξη της πολιτικής του ΥΕΒΤ, καθώς οι επιχειρήσεις αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της οικονομίας και τη βασική πηγή δημιουργίας νέων θέσεων απασχόλησης, καινοτομίας και ευημερίας, προσφέροντας, ιδιαίτερα στους νέους ανθρώπους, στις γυναίκες και σε άλλες ομάδες πληθυσμού, την ευκαιρία να αναπτύξουν το ταλέντο τους και τις διοικητικές τους ικανότητες, δημιουργώντας τη δική τους επιχείρηση.

(i) Νεανική Επιχειρηματικότητα

Κατά το 2009, συνεχίστηκε η καταβολή των χορηγιών στα πλαίσια του «Προγράμματος Ενίσχυσης της Νεανικής Επιχειρηματικότητας», το οποίο προέβλεπε την παροχή οικονομικών κινήτρων και ευκαιριών κατάρτισης σε θέματα επιχειρηματικότητας σε νέους και νέες, ηλικίας 20-39 ετών, που είχαν πρόθεση να δραστηριοποιηθούν στον τομέα της μεταποίησης ή σε επιλεγμένες δραστηριότητες των υπηρεσιών, του τουρισμού και του ηλεκτρονικού εμπορίου. Κατά την υπό επισκόπηση περίοδο, οι πληρωμές των χορηγιών ανήλθαν στο ύψος των €147.495. Από την ημερομηνία εφαρμογής του Σχεδίου μέχρι τα τέλη του 2009 καταβλήθηκαν χορηγίες συνολικού ύψους €1.029.736.⁴⁵

(ii) Γυναικεία Επιχειρηματικότητα

Το «Πρόγραμμα για την Ενίσχυση της Γυναικείας Επιχειρηματικότητας», απευθυνόταν σε γυναίκες ηλικίας 18-55 ετών, που επιθυμούσαν και είχαν τις γνώσεις, εμπειρίες και

⁴⁴ Ετήσια Έκθεση 2009, Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, http://www.mcit.gov.cy/mcit/mcit.nsf/dmlpublications_gr?OpenForm

⁴⁵ Βλέπε υποσημείωση 42

ταλέντο στην ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και άλλων καινοτόμων ιδεών. Κατά τη διάρκεια του 2009, οι χορηγίες που καταβλήθηκαν συνολικά ανήλθαν στο ποσό των €95.479. Από την ημερομηνία εφαρμογής του Προγράμματος μέχρι τα τέλη του 2009, καταβλήθηκαν συνολικά χορηγίες ύψους €907.318.⁴⁶

Το 2009, 89 νέες επιχειρήσεις εντάχθηκαν στο Σχέδιο Γυναικείας Επιχειρηματικότητας και 121 στο Σχέδιο Νεανικής Επιχειρηματικότητας. Εκτιμάται ότι, συνολικά θα παραχωρηθεί χορηγία ύψους €3.1εκ. και €4.3εκ. αντιστοίχως.

Προβληματισμό ωστόσο προκαλεί η καθυστέρηση στις πληρωμές, από το ΥΕΒΤ, προς τους δικαιούχους, η οποία έχει αποτέλεσμα τόσο την περιορισμένη απορροφητικότητα των ευρωπαϊκών κονδυλίων όσο και την αδυναμία των νέων επιχειρηματιών να συνεχίσουν απρόσκοπτα την επιχειρηματική τους δραστηριότητα, αφού η επιχορήγηση που εγκρίθηκε σε πολλές περιπτώσεις καθυστερεί πέραν του ενός έτους. Παράλληλα, να σημειωθεί ότι η αξιολογήσεις για τις υποβληθείσες προτάσεις καθυστερεί πέραν του ενός έτους, με αποτέλεσμα να καθυστερεί και η έναρξη εργασιών των εν λόγω επιχειρήσεων.

(ε) Προσέλκυση Ξένων Επενδύσεων

Η προσέλκυση ξένων επενδύσεων σε όλους τους τομείς της οικονομίας και ειδικότερα στον τομέα της υψηλής τεχνολογίας, αποτελεί έναν από τους κύριους στόχους της αναπτυξιακής πολιτικής του ΥΕΒΤ.

Αξιοσημείωτο είναι ότι, οι εισροές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (ΑΞΕ) παρουσιάζουν συνεχιζόμενη αυξητική τάση κατά τα έτη 2003-2007, με βάση τα στατιστικά στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου. Συγκεκριμένα, κατά το έτος 2007 οι εισροές ΑΞΕ ξεπέρασαν τα €1.6 δισ., παρουσιάζοντας σημαντική αύξηση η οποία καταδεικνύει την ελκυστικότητα της χώρας ως διεθνούς επενδυτικού και επιχειρηματικού κέντρου.⁴⁷

Η παγκόσμια χρηματοοικονομική κρίση και η επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας, είχαν ως επακόλουθο τη μείωση των εισροών των ΑΞΕ. Ειδικότερα, κατά το έτος 2008 οι εισροές ΑΞΕ, σε σχέση με το 2007, παρουσίασαν μείωση της τάξης

⁴⁶ Ετήσια Έκθεση 2009, Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, http://www.mcit.gov.cy/mcit/mcit.nsf/dmlpublications_gr?OpenForm

⁴⁷ Βλέπε υποσημείωση 44.

του 9.0% (οι εισροές ξεπέρασαν τα €1.4δισ. ή, σύμφωνα με τη νέα ορολογία⁴⁸ τα €2.7δισ.).

Γενικότερα, η μείωση των ΑΞΕ στην Κύπρο αποδίδεται στη συρρίκνωση των εισροών των ΑΞΕ διεθνώς και ιδιαίτερα στη μείωση στις πωλήσεις ακινήτων (ιδιαίτερα σε μη-κάτοικους Κύπρου).⁴⁹

⁴⁸ Στα πλαίσια των υποχρεώσεων της Κύπρου ως μέλος του Ευρωσυστήματος κρίθηκε αναγκαία η εναρμόνιση του ορισμού του “κατοίκου Κύπρου” για στατιστικούς σκοπούς και, ως εκ τούτου, η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου έχει εκδώσει, με δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, την “περί Ορισμού της Έννοιας του “κατοίκου Κύπρου” για Στατιστικούς Σκοπούς Οδηγία του 2008”, η οποία τέθηκε σε ισχύ από την 1.7.2008. Η αλλαγή αυτή στον ορισμό του “κατοίκου Κύπρου” αφορά, κυρίως, στο κριτήριο για τα νομικά πρόσωπα. Συγκεκριμένα, κάθε οργανισμός ή επιχείρηση οποιασδήποτε νομικής μορφής που έχει συσταθεί ή εγγραφεί στην Κύπρο, ανεξάρτητα εάν διατηρεί ή όχι φυσική παρουσία στην Κύπρο θα θεωρείται πλέον για στατιστικούς σκοπούς ως “κάτοικος Κύπρου”, σε αντίθεση με το καθεστώς που επικρατούσε πριν την πιο πάνω αλλαγή, σύμφωνα με το οποίο “κάτοικος Κύπρου” θεωρείτο μόνο ο οργανισμός ή επιχείρηση που διατηρούσε φυσική παρουσία στην Κύπρο.

⁴⁹ Ετήσια Έκθεση 2009, Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, http://www.mcit.gov.cy/mcit/mcit.nsf/dmlpublications_gr?OpenForm

3.2 Πολιτικές προώθησης της επιχειρηματικότητας της ΕΕ.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ασχολείται με ευρεία θέματα πολιτικής που επηρεάζουν την επιχειρηματικότητα και τις ΜΜΕ σε ολόκληρη την Ευρώπη, καθώς και στους μηχανισμούς παροχής υποστήριξης προς τις ΜΜΕ (δίκτυα, μέτρα υποστήριξης επιχειρήσεων κ.α.). Αναλαμβάνει δράση υπέρ των υφιστάμενων αλλά και των μελλοντικών επιχειρηματιών. Ιδιαίτερη προσοχή δίδεται σε συγκεκριμένες μορφές επιχειρηματικότητας, όπως η γυναικεία επιχειρηματικότητα, οι βιοτεχνίες ή οι επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας.

Ένα κοινοτικό πρόγραμμα δράσης προτείνει μια σειρά μέτρων για την προώθηση της επιχειρηματικότητας, προκειμένου να βοηθήσει τους επιχειρηματίες να αξιοποιηθούν πλήρως τις φιλοδοξίες τους και να τους παρέχουν ένα επιχειρηματικό κλίμα ευνοϊκό για την επιχειρηματικότητα. Διότι, αν και το 47% των Ευρωπαίων εκφράζουν την προτίμησή τους για την αυτοαπασχόληση, μόνο το 17% συνειδητοποιήσουν πραγματικά τις φιλοδοξίες τους.

Το σχέδιο δράσης καθορίζει τους βασικούς στόχους που πρέπει να επιτευχθούν από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) και των πολιτικών ιθυνόντων των κρατών μελών στους ακόλουθους πέντε στρατηγικούς τομείς:⁵⁰

1) Καλλιέργεια επιχειρηματικής νοοτροπίας

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να ενσωματώσουν την έννοια της επιχειρηματικότητας στην εκπαίδευση και τα προγράμματα σπουδών όλων των σχολείων. Επίσης διοργανώνει εκστρατείες ευαισθητοποίησης, προσφέρει υλικό κατάρτισης, διοργανώνει εκπαιδευτικά σεμινάρια για δασκάλους και, μαζί με τα επιμελητήρια επιχειρήσεων προσπαθεί να εμπλέξει τους επιχειρηματίες σε προγράμματα εκπαίδευσης.

2) Παρότρυνση περισσότερων ατόμων να γίνουν επιχειρηματίες

Σύμφωνα με το Ευρωβαρόμετρο, αν και το 47% των Ευρωπαίων δηλώνουν ότι προτιμούν την αυτοαπασχόληση, μόνο το 17% συνειδητοποιήσουν πραγματικά τις

⁵⁰ Com(2004) 70 Final, Communication From The Commission To The Council, The European Parliament, The European Economic And Social Committee And The Committee Of The Regions, **Action Plan: The European Agenda For Entrepreneurship**

φιλοδοξίες τους. Γι αυτό το λόγο, η Επιτροπή παροτρύνει περισσότερα άτομα να γίνουν επιχειρηματίες μέσα από:

- **Προσπάθεια μείωσης του στίγματος της αποτυχίας.** Η Επιτροπή συγκεντρώνει πρακτικές πληροφορίες σχετικά με την έγκαιρη προειδοποίηση των οικονομικών δυσχερειών, τους λόγους για την αποτυχία, τα εμπόδια για την έναρξη εκ νέου και προφίλ αποτυχημένων επιχειρηματιών. Οι πληροφορίες αυτές θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν σε εκστρατείες ενημέρωσης και εκπαίδευσης που θα συμβάλουν στη μείωση του στίγματος που υπέστησαν επιχειρηματίες που αποτυγχάνουν.

- **Τη διευκόλυνση στη μεταβίβαση των επιχειρήσεων.** Δεδομένου ότι, είναι πιθανό, κάποιος επιχειρηματίας να προτιμήσει τον μειωμένο κίνδυνο αποτυχίας, με το να αποκτήσει μια υφιστάμενη επιχείρηση παρά να δημιουργήσει μια καινούρια από την αρχή, η ΕΕ προσπαθεί να διασφαλίσει ότι οι επιχειρήσεις δεν θα κλείνουν εξαιτίας των εμποδίων στα συστήματα φορολογίας και το νομικό περιβάλλον και κατά συνέπεια την μεταβίβαση επιχειρήσεων σε νέους επιχειρηματίες.

- **Την επανεξέταση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης για τους επιχειρηματίες.** Προκειμένου να προσδιοριστεί με μεγαλύτερη ακρίβεια η επίδραση της κοινωνικής ασφάλισης στην ελκυστικότητα της επιχειρηματικότητας, η Επιτροπή σχεδιάζει να παρουσιάσει μια επισκόπηση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης για τους αυτοαπασχολούμενους και τους ιδιοκτήτες επιχειρήσεων, καθώς και τις επιπτώσεις της μετάβασης από το ένα καθεστώς σε άλλο.

Λαμβάνοντας υπόψη τη δημογραφική γήρανση και για το γεγονός ότι η ηλικιακή ομάδα που είναι πιο ενεργά στη δημιουργία επιχειρήσεων (25-34 ετών) θα είναι λιγότερο ορατή στο μέλλον, το σχέδιο δράσης καλεί τα κράτη μέλη να δράσουν γρήγορα.

3) Προετοιμασία των επιχειρηματιών σε θέματα ανάπτυξης και ανταγωνιστικότητας⁵¹

Η ΕΕ προωθεί μια σειρά πρωτοβουλιών για να μπορέσουν οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) να αξιοποιήσουν στο έπακρο τις ευκαιρίες που προσφέρει η οικονομία της γνώσης. Έχει επεκτείνει επίσης το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού ενισχύσεων, για την Έρευνα και Ανάπτυξη (Ε&Α), που χορηγούνται σε ΜΜΕ. Εστιάζοντας ειδικότερα στην επιχειρηματικότητα:

⁵¹ Com(2004) 70 Final, Communication From The Commission To The Council, The European Parliament, The European Economic And Social Committee And The Committee Of The Regions, Action Plan: The European Agenda For Entrepreneurship

- **Παροχή εξατομικευμένης υποστήριξης για τις γυναίκες και τις εθνοτικές μειονότητες.** Η Επιτροπή προωθεί την πρόσβαση σε υψηλής ποιότητας υποστήριξης και κατάρτιση σε θέματα διαχείρισης για τους επιχειρηματίες κάθε προέλευσης, συμπεριλαμβανομένων των ομάδων με ειδικές ανάγκες, όπως οι γυναίκες και οι επιχειρηματίες που προέρχονται από εθνοτικές μειονότητες. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή σχεδιάζει να συνδράμει τις εθνικές και περιφερειακές αρχές για την αντιμετώπιση των εν λόγω πεδίων, όπου οι ανάγκες των γυναικών επιχειρηματιών αντιμετωπίζονται ακόμη ανεπαρκώς, καθώς και να εντοπίσει και θα αξιολογήσει μέτρα πολιτικής με σκοπό να εντοπισθούν οι ορθές πρακτικές για να βοηθήσει τους επιχειρηματίες προερχόμενους από εθνοτικές μειονότητες.

- **Υποστήριξη των επιχειρήσεων για την ανάπτυξη διεπιχειρησιακών σχέσεων.** Η Επιτροπή προωθεί την ενίσχυση του ρόλου των ευρωπαϊκών δικτύων υποστήριξης «Κέντρα Ευρωπαϊκής Πληροφόρησης (EIC)» και «Κέντρα Αναδιανομής Καινοτομίας (IRC)» με το να τους εμπλέκει ενεργότερα στην προώθηση της επιχειρηματικής συνεργασίας και με το να διασφαλίζει την παροχή όλων των υπηρεσιών υποστήριξης, όχι μόνο από αυτά τα δίκτυα, αλλά και από τα Κέντρα Επιχειρηματικής Καινοτομίας (BIC).

Όπως επισημαίνεται στην Πράσινη Βίβλο⁵² για την επιχειρηματικότητα, πολύ λίγες, ταχέως αναπτυσσόμενες, επιχειρήσεις (ΤΑΕ), ή «γαζέλες», που αποτελούν τους βασικούς μοχλούς καινοτομίας και του επιχειρηματικού δυναμισμού, εμφανίζονται στην Ευρώπη. Η επιχειρηματική ανάπτυξη σπανίως συμβαίνει τυχαία: οι επιχειρηματίες αναζητούν έμπνευση κυρίως από επιτυχημένα πρότυπα. Η Επιτροπή επιδιώκει συνεπώς ορθές πρακτικές πολιτικής για τη διάδοση προτύπων και την παροχή κατάλληλης υποστήριξης σε δυνητικές ΤΑΕ.

4) Τη βελτίωση της ροής της χρηματοδότησης⁵³

Η Επιτροπή συμβάλλει στη βελτίωση του χρηματοοικονομικού περιβάλλοντος για τις επιχειρήσεις, ιδίως τις ΜΜΕ, μέσω χρηματοπιστωτικών μέσων του και φέρνοντας σε επαφή ΜΜΕ και χρηματοοικονομικούς φορείς για να καταστεί δυνατή η ανταλλαγή ορθών πρακτικών και η καλύτερη αμοιβαία κατανόηση μεταξύ των ΜΜΕ και της χρηματοοικονομικής κοινότητας.

⁵² http://europa.eu/legislation_summaries/other/n26023_en.htm

⁵³ Com(2004) 70 Final, Communication From The Commission To The Council, The European Parliament, The European Economic And Social Committee And The Committee Of The Regions, **Action Plan: The European Agenda For Entrepreneurship**

Η Επιτροπή σχεδιάζει επίσης να αναλύσει τον αντίκτυπο των κρατικών ενισχύσεων και την αντιμετώπιση πιθανών αδυναμιών της αγοράς στην παροχή χρηματοδότησης για τις ΜΜΕ, ιδιαίτερα των νέων και αυτών που είναι προσανατολισμένες προς την ανάπτυξη.

5) Δημιουργώντας ένα πιο φιλικό, προς τις ΜΜΕ, κανονιστικό και διοικητικό πλαίσιο⁵⁴

Η εσωτερική αγορά έχει κάνει τη ζωή των επιχειρήσεων, ιδίως των ΜΜΕ, πολύ πιο εύκολη. Ωστόσο, η ολοκλήρωσή της εξακολουθεί να αποτελεί προτεραιότητα, καθώς υπάρχουν ακόμη πολλά εμπόδια που πρέπει να αφαιρεθούν. Η Επιτροπή συνεχίζει την προώθηση της συμμετοχής των ΜΜΕ στην τυποποίηση. Επιθυμεί επίσης, πιο αποτελεσματικές διαβουλεύσεις των ΜΜΕ για να μπορέσουν να εκφράσουν τις απόψεις τους σχετικά με τις νέες πρωτοβουλίες, στα αρχικά στάδια της διαδικασίας λήψης αποφάσεων, και για την καταλληλότητα των υφιστάμενων κανονισμών και πρακτικών.

Για αρκετές κατηγορίες επιχειρήσεων, η εφαρμογή του ΦΠΑ στον τόπο της κατανάλωσης σημαίνει ότι οι έμποροι πρέπει να ταυτοποιούνται και να κάνουν δηλώσεις και πληρωμές σε κάθε κράτος μέλος όπου πραγματοποιούν φορολογητέες πράξεις. Αυτό είναι επαχθές για τους εμπόρους εντός της εσωτερικής αγοράς. Η Επιτροπή προτίθεται να προτείνει ένα «one-stop-shop» σύστημα για να επιτρέψει στις επιχειρήσεις να συναλλάσσονται με μία ενιαία φορολογική αρχή, στη γλώσσα τους, και να επωφελούνται από ένα ενιαίο σύνολο υποχρεώσεων συμμόρφωσης.⁵⁵

Όλες οι δράσεις που υποστηρίζουν τις ΜΜΕ και την επιχειρηματικότητα ρυθμίζονται από ένα μοναδικό και ολοκληρωμένο πλαίσιο, το Νόμο για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Ευρώπη (Small Business Act)⁵⁶, τον οποίο τα κράτη μέλη έχουν δεσμευτεί να εφαρμόζουν παράλληλα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Εφόσον οι ΜΜΕ πρέπει να υποστηρίζονται σε τοπικό επίπεδο, οι δραστηριότητες της Επιτροπής συνίστανται και στην παροχή βοήθειας προς τα κράτη μέλη και τις περιφέρειες για την ανάπτυξη πολιτικών με στόχο την προώθηση της επιχειρηματικότητας, τη βελτίωση της κατάστασης των ΜΜΕ καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους και την παροχή βοήθειας σε αυτές ώστε να αποκτήσουν πρόσβαση

⁵⁴ Βλέπε υποσημείωση 51.

⁵⁵ Com(2004) 70 Final, Communication From The Commission To The Council, The European Parliament, The European Economic And Social Committee And The Committee Of The Regions, Action Plan: The European Agenda For Entrepreneurship

⁵⁶ Small Business Act, http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/small-business-act/index_en.htm

σε νέες αγορές. Η αναγνώριση και η ανταλλαγή ορθών πρακτικών αποτελούν κύρια στοιχεία αυτής της πολιτικής.

Οι 20 εκατομμύρια ΜΜΕ στην ΕΕ αντιπροσωπεύουν το 99% των επιχειρήσεων και αποτελούν κύριο παράγοντα οικονομικής ανάπτυξης, καινοτομίας, απασχόλησης και κοινωνικής ενσωμάτωσης. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στοχεύει στην προώθηση της επιτυχούς επιχειρηματικότητας και στη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος των ΜΜΕ, ώστε να τους επιτραπεί να αξιοποιήσουν πλήρως το δυναμικό τους στη σημερινή παγκόσμια οικονομία.⁵⁷

Οι μικρές επιχειρήσεις εξαρτώνται από τους επιχειρηματίες - τα άτομα που έχουν τις ιδέες και είναι πρόθυμοι να αναλάβουν τους κινδύνους που απαιτούνται για να επιτύχει μια επιχείρηση. Η Ευρώπη χρειάζεται περισσότερους επιχειρηματίες και η Επιτροπή αναζητεί τρόπους με τους οποίους να ενθαρρύνει τους, εν δυνάμει, επιχειρηματίες να ιδρύσουν νέες επιχειρήσεις.

Υπάρχουν διάφοροι πολιτισμικοί παράγοντες που αποθαρρύνουν πολλούς ανθρώπους να ξεκινήσουν μια επιχειρηματική δραστηριότητα. Γι αυτό το λόγο, πρέπει να αναπτυχθεί μια πιο επιχειρηματική κουλτούρα, ξεκινώντας με τους νέους, από τη σχολική κιόλας εκπαίδευση.

⁵⁷Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Επιχειρήσεων και Βιομηχανίας, http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/index_el.htm

4 Εκκολαπτήρια επιχειρήσεων

Η τεχνολογική αναβάθμιση έχει καταστεί κατά την τελευταία εικοσαετία ο βασικότερος παράγοντας οικονομικής ανάπτυξης, ιδιαίτερα σε χώρες που έχουν περάσει το πρώιμο στάδιο ανάπτυξης και που η περαιτέρω μεγέθυνση του εθνικού προϊόντος τους εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις επιδόσεις του τριτογενή τομέα. Δεν είναι τυχαίο που οι μεγαλύτερες οικονομικές δυνάμεις σήμερα, είναι οι χώρες που έχουν αξιοποιήσει πρώτες το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα που προσφέρει η τεχνολογία και έχουν βασίσει την μελλοντική οικονομική τους ανάπτυξη πάνω σε νέα προϊόντα και υπηρεσίες υψηλής τεχνολογίας (π.χ. Η.Π.Α., Ιαπωνία). Όσο αφορά στην Ευρώπη, ενώ υπάρχουν αρκετές χώρες που αναγνωρίζονται σαν σημαντικές οικονομικές δυνάμεις σε Παγκόσμιο επίπεδο και που έχουν αναπτύξει την τεχνολογία τους σε υψηλό βαθμό, γενικά παρατηρείται μια έλλειψη ανταγωνιστικότητας σε σχέση με τις πιο δυναμικές οικονομίες, ιδίως αυτής των ΗΠΑ. Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), έχει διαγνώσει ότι ένα από τα κύρια αίτια αυτής της έλλειψης ανταγωνιστικότητας είναι, εν μέρει, ο ρυθμός και ένταση έρευνας και ανάπτυξης νέων τεχνολογιών, αλλά, κυρίως, τα διαρθρωτικά και κοινωνικοοικονομικά προβλήματα στην εκμετάλλευσή τους, π.χ. η σχετικά χαμηλή ένταση μεταφοράς τεχνολογίας από τον ερευνητικό στον βιομηχανικό/επιχειρηματικό τομέα και η υποτονική δραστηριότητα του ιδιωτικού τομέα στην ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών πρωτοβουλιών βασισμένων στην τεχνολογία. Για αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων και αδυναμιών, η ΕΕ έχει αναπτύξει μια σειρά από πρωτοβουλίες, για ανάπτυξη της έρευνας, της τεχνολογίας και της επιχειρηματικότητας, έτσι ώστε να αναδειχθεί σαν η πιο ανταγωνιστική οικονομική δύναμη μέχρι το 2010⁵⁸.

Η τεχνολογική ανάπτυξη είναι αναπόσπαστο κομμάτι της σημερινής οικονομικής ευρωστίας, αφού κάθε τομέας (συμπεριλαμβανομένων και των πιο παραδοσιακών τομέων της οικονομίας) βασίζεται για την περαιτέρω εξέλιξή του πάνω στις νέες τεχνολογίες. Είναι προφανές, ότι οι επιχειρήσεις που αξιοποιούν αποτελεσματικά νέες τεχνολογίες έχουν ένα μεγάλο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα έναντι στις υπόλοιπες, αφού μπορούν πρώτες να αναπτύξουν, να εφαρμόσουν και να χρησιμοποιήσουν την τεχνολογία προς όφελός τους. Συχνά, η εξέλιξη της τεχνολογίας βασίζεται στην έρευνα, στις καινοτόμες ιδέες, στον επιχειρηματικό τρόπο σκέψης αλλά και στην επάρκεια κατάλληλων πόρων, π.χ. εξοπλισμού, τεχνογνωσίας, ανθρώπινου δυναμικού. Σε

⁵⁸ Quote: «The most dynamic and competitive knowledge-based economy in the world by 2010», Στρατηγική της Λισσαβόνας

πολλές περιπτώσεις, ενώ οι πιο πάνω πόροι είναι διαθέσιμοι, η έλλειψη των κατάλληλων υποστηρικτικών μέσων (χρηματοδότηση έρευνας, κεφάλαια σποράς, μηχανισμοί εισαγωγής νέων τεχνολογικών προϊόντων στην αγορά, εξειδικευμένες επιχειρηματικές γνώσεις, θεσμικό / ρυθμιστικό πλαίσιο, κτλ) εμποδίζει την ανάπτυξη, ή τουλάχιστον την αξιοποίηση, νέων τεχνολογικών προϊόντων και αφήνει την τεχνολογική εξέλιξη σε μια κατάσταση αβεβαιότητας και αναμονής. Αυτή η κατάσταση είναι βέβαια επιβλαβής, μιας και οι ρυθμοί τεχνολογικής ανάπτυξης στις προηγμένες οικονομίες είναι ταχύτατοι και τείνουν να αυξάνονται συνεχώς, μεγαλώνοντας έτσι το χάσμα με τις λιγότερο προηγμένες οικονομίες.

Η δημιουργία Εκκολαπτηρίων Επιχειρήσεων ως μέτρο/μηχανισμό στήριξης της επιχειρηματικής, τεχνολογικής και κατ' επέκταση κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης, έχει δοκιμαστεί με ποικίλη επιτυχία σε διάφορες χώρες, τόσο στην ΕΕ όσο και εκτός της ΕΕ και έχει αποδειχθεί πως, με σωστό σχεδιασμό και τοποθέτηση του όλου έργου στο ευρύτερο πλαίσιο της τοπικής οικονομικής ζωής, αποτελούν μια δυναμική προσέγγιση στην τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας και ανταγωνιστικότητας. Οι χώρες που έχουν δημιουργήσει Εκκολαπτήρια πάνω σε σωστές βάσεις έχουν επωφεληθεί σε μεγάλο βαθμό από τη λειτουργία τους, αφού αυτά υποστηρίζουν με πολλαπλούς τρόπους νέες επιχειρήσεις και ερευνητικούς οργανισμούς στη δημιουργία γνώσης, ανάπτυξη ερευνητικής ικανότητας και αξιοποίηση νέας τεχνολογίας, με προοπτική την όσο το δυνατό πιο άμεση πρακτική εφαρμογή τους μέσα στα πλαίσια των οικονομικών/επιχειρηματικών πραγματικοτήτων. Αυτό που σίγουρα συντελεί στην αποτυχία πολλών Εκκολαπτηρίων είναι η αξιοποίηση και διαχείριση τους απλώς σαν υλικές/κτιριακές υποδομές, ενώ η επιτυχία ενός Εκκολαπτηρίου άπτεται της σωστής προσέγγισης και ανάπτυξης και των άυλων υποδομών και μηχανισμών, που επιβάλλεται να είναι προσαρμοσμένες/νοι στα τοπικά κοινωνικοοικονομικά δεδομένα.

Επομένως, πρέπει να τονιστεί πως η δημιουργία ενός Εκκολαπτηρίου δεν είναι πανάκεια, δεν ενδείκνυται σε κάθε περίπτωση και δεν μπορεί να λύσει κάθε πρόβλημα σε σχέση με την εμπορευματοποίηση ερευνητικών αποτελεσμάτων ή / και τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων έντασης γνώσης. Επιπλέον, ένα Εκκολαπτήριο αποτελεί μια διαρθρωτική παρέμβαση με σκοπό τη σταδιακή αναδιάρθρωση της τοπικής οικονομίας και τα αποτελέσματα δεν θα είναι απαραίτητα ορατά ή μετρήσιμα σε βραχυπρόθεσμο, αλλά τουλάχιστον σε μέσο-μακροπρόθεσμο ορίζοντα.

4.1 Ο ρόλος των Εκκολαπτηρίων Επιχειρήσεων

Τα στοιχεία που παρατίθενται στη συνέχεια αφορούν τα χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων που έχουν εγκατασταθεί σε Τεχνολογικά / Επιστημονικά Πάρκα (ΤΠ/ΕΠ), τα οποία παρέχουν και υπηρεσίες Εκκολαπτηρίων. Σύμφωνα με τη Διεθνή Ένωση Επιστημονικών Πάρκων (International Association of Science/Technology Parks, IASP, 2007)⁵⁹, οι επιχειρήσεις που αναζητούν στέγη σε Εκκολαπτήρια των Επιστημονικών και Τεχνολογικών Πάρκων διεθνώς ανήκουν, κυρίως, στους τομείς παροχής υπηρεσιών (51%), ερευνητικής δραστηριότητας (βασική & εφαρμοσμένη έρευνα, 26%), βιομηχανικές επιχειρήσεις (18%) και ένα μικρό ποσοστό (5%) ασκούν άλλες δραστηριότητες.

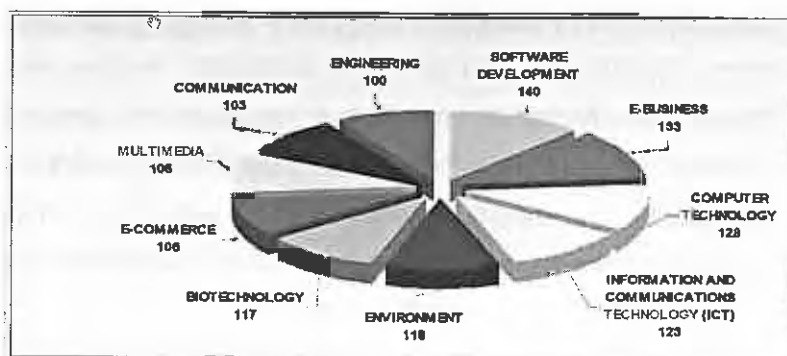
Η κατηγορία «Ερευνητικές δραστηριότητες» περιλαμβάνει δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς/εγκαταστάσεις ή οργανισμούς που έχουν την έδρα τους σε Τεχνολογικά/Επιστημονικά Πάρκα, όπως εργαστήρια, τμήματα Έρευνας & Ανάπτυξης (E&A), κλπ.

Όσον αφορά την κλαδική κατανομή των επιχειρήσεων έντασης γνώσης/τεχνολογίας, παρατηρείται ότι το μεγαλύτερο μερίδιο κατέχουν οι κλάδοι της τεχνολογίας Ανάπτυξης εφαρμογών λογισμικού, το ηλεκτρονικό εμπόριο, οι Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές και ο κλάδος της Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ICT) όπως φαίνεται στον πίνακα που ακολουθεί:

i. Ανάπτυξη Λογισμικού	140
ii. E-business	133
iii. Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές	128
iv. Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ)	123
v. Περιβάλλον	118
vi. Βιοτεχνολογία	117
vii. Ηλεκτρονικό Εμπόριο	106
viii. Πολυμέσα	106
ix. Επικοινωνίες	103
x. Εφαρμογές	100

Οι δέκα μεγαλύτεροι κλάδοι επιχειρήσεων σε Εκκολαπτήρια,
Πηγή: CORDIS Business Incubators, Gate2Growth, 2008

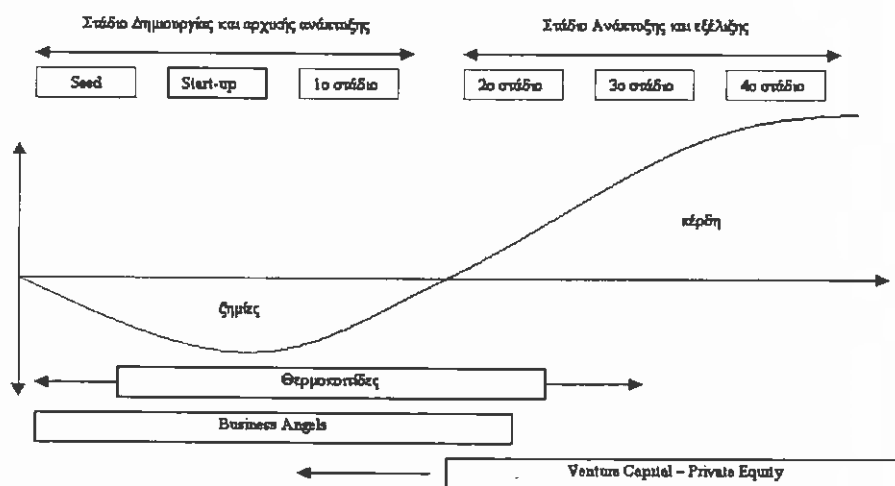
⁵⁹International Association of Science Parks, <http://www.iasp.ws/publico/index.jsp?enl=6>

Οι δέκα μεγαλύτεροι κλάδοι επιχειρήσεων σε Εκκολαπτήρια,
Πηγή: CORDIS Business Incubators, Gate2Growth, 2008

Σχετικά με το στάδιο κατά το οποίο οι επιχειρήσεις εγκαθίστανται σε Εκκολαπτήρια, σύμφωνα με τα στοιχεία της IASP διεθνώς, παρατηρείται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό επιχειρήσεων που αναζητά στέγη βρίσκεται στο στάδιο της ανάπτυξης (υφιστάμενες επιχειρήσεις, 54%). Ακολουθούν οι νέες επιχειρήσεις (πρώτη εγκατάσταση σε ΤΠ/ΕΠ⁶⁰, 29%). Οι επιχειρήσεις που «γεννιούνται» σε Εκκολαπτήρια κατέχουν ποσοστό 10% (ίδρυση & εγκατάσταση) και οι εταιρίες spin-offs 7%.

Πρόσφατες έρευνες, οι οποίες τώρα βρίσκονται σε στάδιο ανάλυσης από την Διεθνή Ένωση Επιστημονικών Πάρκων (IASP), δείχνουν ότι το ποσοστό των επιχειρήσεων που εγκαταστάθηκαν σε εκκολαπτήριο των ΤΠ/ΕΠ ή είναι αποτέλεσμα spin-off διαδικασίας παρουσιάζει αυξητική τάση.

Επενδύσεις από επιχειρηματικά κεφάλαια σε διαφορετικά στάδια ανάπτυξης μιας εταιρίας

⁶⁰ Τ/Π: Τεχνολογικό Πάρκο, Ε/Π: Επιστημονικό Πάρκο

4.2 Η Ευρωπαϊκή εμπειρία

Τα Εκκολαπτήρια Επιχειρήσεων (business incubators) είναι μια επιχειρηματική πρακτική η οποία αναπτύσσεται τα τελευταία χρόνια και στην Ευρώπη με στόχο την υποστήριξη της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας. Λειτουργούν ως καταλύτης κατά τη διαδικασία σύστασης και ανάπτυξης εταιρειών. Τα Εκκολαπτήρια Επιχειρήσεων αναλαμβάνουν νέες εταιρείες (incubatees), τις οποίες βοηθούν να επιβιώσουν και να αναπτυχθούν κατά το αρχικό στάδιο λειτουργίας τους, όταν είναι περισσότερο ευάλωτες. Τα εκκολαπτήρια επιχειρήσεων παρέχουν:

- Χρηματοδότηση με αρχικό κεφάλαιο.
- Χώρο στην εκκολαπτήριο, κάτω από συνθήκες ευέλικτες και οικονομικά προσιτές με δυνατότητα επέκτασης.
- Κοινές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένης γραμματειακής υποστήριξης και από κοινού χρήσης του εξοπλισμού γραφείου.
- Εκπαίδευση.
- Διοικητική βοήθεια και παροχή συμβουλών μέσα από τη εμπειρία του φορέα και ενεργητική συμμετοχή στην λήψη αποφάσεων.
- Επαφές με επιχειρήσεις τεχνικής υποστήριξης.
- Υπηρεσίες δικτύωσης (εταιρικές σχέσεις, αλληλεπίδραση και ανταλλαγή ιδεών, πρόσβαση σε μεγάλα δίκτυα τεχνογνωσίας)
- Υπηρεσίες μεταγενέστερης υποστήριξης με συνεχή ανανέωση και έλεγχο του επιχειρηματικού σχεδίου του κάθε ενοίκου
- Ύπαρξη ενός ολοκληρωμένου μηχανισμού αξιολόγησης

Κύριος στόχος της εκκολαπτηρίου είναι η δημιουργία επιτυχημένων επιχειρήσεων, που κατά την αποχώρησή τους από το εκκολαπτήριο μετά από προκαθορισμένο χρονικό διάστημα θα είναι οικονομικά βιώσιμες και αυτοδύναμες. Τα προγράμματα αυτά συμβάλλουν στη διαφοροποίηση των οικονομιών, στην εμπορευματοποίηση των τεχνολογιών, στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και στην παραγωγή πλούτου.

Ενταγμένες στην αγορά των επενδύσεων επιχειρηματικού κεφαλαίου τα Εκκολαπτήρια, σύμφωνα με την έκθεση του Center for Strategy and Evaluation Services (CSES)⁶¹ για λογαριασμό της Enterprise DG της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που διενεργήθηκε το 2002 ανάμεσα σε Εκκολαπτήρια της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Η.Π.Α, διέπονται από τις εξής βασικές αρχές λειτουργίας:

- Τα Εκκολαπτήρια πρέπει να λειτουργούν και να υποστηρίζουν αλλά και παράλληλα να υποστηρίζονται από ένα ευρύ αναπτυξιακό περιβάλλον μέσα από διαρκή συνεργασία με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς.
- Η παροχή χώρου στέγασης είναι απαραίτητο στοιχείο της λειτουργίας του Εκκολαπτηρίου και σημαντικό πλεονέκτημα του είναι οι υπηρεσίες που προσφέρει στις επιχειρήσεις που φιλοξενεί.
- Τα Εκκολαπτήρια πρέπει να εξειδικεύονται στις υπηρεσίες που προσφέρουν, ειδικά όταν φιλοξενούν εταιρίες τεχνολογίας ή/και έντασης γνώσης για να μπορούν να τις εξυπηρετούν με το καλύτερο δυνατό τρόπο.

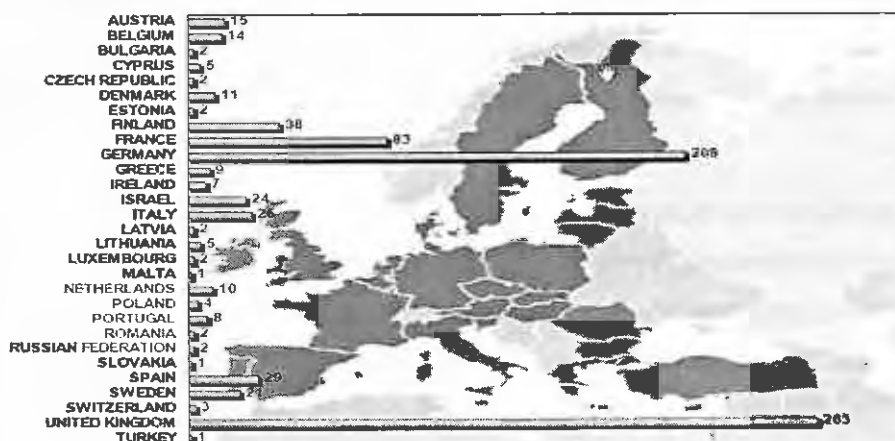
Η δεξαμενή καινοτόμων ιδεών από τις οποίες μπορεί να προέλθει η δημιουργία νέων επιχειρήσεων τεχνολογίας και έντασης γνώσης είναι τα σύγχρονα Εκκολαπτήρια Επιχειρήσεων. Δε διαθέτουν όμως άμεσους τρόπους χρηματοδότησης των νέων επιχειρήσεων και πιθανόν ούτε το ανθρώπινο δυναμικό που να μπορεί να καθοδηγήσει νέες επιχειρηματικές προσπάθειες στα πρώτα τους στάδια και εξασφαλίζει τα απαραίτητα κεφάλαια για τη λειτουργία των νέων επιχειρήσεων, τη φιλοξενία τους σε σύγχρονους χώρους με μικρότερο κόστος και τη δικτύωσή τους. Στις νέες επιχειρήσεις παρέχονται εξειδικευμένες συμβουλές επί τεχνικών, νομικών, οργανωτικών και χρηματοοικονομικών θεμάτων από εξειδικευμένο προσωπικό των Εκκολαπτηρίων.

Αυτή τη στιγμή στις χώρες της ΕΕ υπάρχουν περίπου 900 Εκκολαπτήρια Επιχειρήσεων, με την ευρεία έννοια του όρου. Στη συνέχεια ακολουθεί πίνακας στον οποίο φαίνονται οι υπολογισμοί της σχέσης των Εκκολαπτηρίων με τις ΜΜΕ σε κάθε χώρα της ΕΕ με σκοπό να καταγραφεί η πυκνότητα της ανάπτυξης Εκκολαπτηρίων Επιχειρήσεων στα κράτη μέλη. Η ανάλυση καταδεικνύει μεγάλες αποκλίσεις στην πυκνότητα των Εκκολαπτηρίων: Ενώ στην Αυστρία υπάρχει ένα Εκκολαπτήριο ανά 3.000 ΜΜΕ, στην Ελλάδα, που παρουσιάζει τη μικρότερη πυκνότητα, η σχέση είναι 1:106.000. Στο σύνολο

⁶¹ Center for Strategy and Evaluation Services, <http://www.cses.co.uk/>

της ΕΕ η σχέση είναι 1:19.000, ενώ παρατηρείται ότι η μικρότερη πυκνότητα παρουσιάζεται στα νότια κράτη μέλη της ΕΕ (με εξαίρεση το Βέλγιο και την Ολλανδία). Σημειώνεται ότι ο δείκτης που παρουσιάζεται εδώ, υπολογίζεται με γενικό τρόπο στο σύνολο των ΜΜΕ μιας χώρας παραβλέποντας το γεγονός ότι τα Εκκολαπτήρια Επιχειρήσεων έχουν συνήθως πολύ συγκεκριμένους στόχους-αγορές. Παρ' όλα αυτά, αποτελεί μια ένδειξη για το σε ποια κράτη μέλη έχει αναπτυχθεί περισσότερο ο Θεσμός του Εκκολαπτηρίου.

Χώρα	Α- Αρ. Εκκολαπτηρίων	Β-Αρ. ΜΜΕ ('000)	Λόγος Α:Β
Αυστρία	63	237	1:3
Βέλγιο	13	594	1:45
Δανία	7	235	1:33
Γαλλία	192	2166	1:11
Φιλανδία	26	180	1:7
Γερμανία	300	3334	1:11
Ελλάδα	7	747	1:106
Ιρλανδία	6	160	1:26
Ιταλία	45	3251	1:72
Λουξεμβούργο	2	18	1:9
Ολλανδία	6	550	1:91
Πορτογαλία	23	656	1:28
Σουηδία	39	243	1:6
Ισπανία	38	2349	1:61
Ηνωμένο Βασίλειο	144	3355	1:23
Σύνολο	911	18025	1:19

Αριθμός εκκολαπτηρίων στις Ευρωπαϊκές χώρες
 Πηγή: CORDIS Incubator Forum, Gate2Growth 2005

4.3 Υφιστάμενη Κατάσταση Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης στην Κύπρο

Η υψηλή τεχνολογία στη Κύπρο βρίσκεται σε νηπιακά στάδια ανάπτυξης σε σύγκριση με άλλες χώρες της ΕΕ. Το ποσοστό δαπανών για την έρευνα βρίσκεται ακόμα στο 0.32% του ΑΕΠ, ενώ ο μέσος όρος για την ΕΕ είναι 1.9% και στόχος της ΕΕ είναι το 3% μέχρι το τέλος του 2010. Από την άλλη, η εκπαίδευση στην Κύπρο ανέρχεται σε ποσοστό 82.2% των νέων που ολοκληρώνουν δευτεροβάθμια εκπαίδευση σε σχέση με το σύνολο των νέων της χώρας (20-24 ετών).⁶²

Παρατηρείται όμως μια κοινή προσπάθεια του δημόσιου με τον ιδιωτικό τομέα σε διάφορα μέτωπα για την ανάπτυξη των υψηλών τεχνολογιών στη Κύπρο. Η δραστηριότητα του Ιδρύματος Τεχνολογίας Κύπρου στην ανάπτυξη και στη διάχυση/διάδοση της Καινοτομίας τόσο μεταξύ Κυπριακών φορέων, όσο και φορέων του εξωτερικού, η ίδρυση Τεχνολογικού Πανεπιστημίου (ΤΕ.ΠΑ.Κ.), η πολυετής λειτουργία ιδιωτικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που ειδικεύονται στις τεχνολογίες (αλλά και η διαδικασία πανεπιστημιοποίησής τους), αλλά και η συμμετοχή ιδιωτικών και ημικρατικών επιχειρήσεων και φορέων σε ευρωπαϊκά ερευνητικά προγράμματα, είναι ενδείξεις του ενδιαφέροντος που επιδεικνύει η κυπριακή πλευρά στην ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών. Η δημιουργία, το 2007, Εκκολαπτηρίων Επιχειρήσεων⁶³, που υλοποιήθηκε μέσα στο πλαίσιο της «Νέας Βιομηχανικής Πολιτικής» για την ανάπτυξη της Υψηλής Τεχνολογίας στη Κύπρο είναι επίσης ενδείξεις ότι η Κυπριακή κυβερνητική πολιτική προσβλέπει σε μια νέα εποχή έρευνας και τεχνολογίας στη Κύπρο.

Η δραστηριότητα του Ιδρύματος Προώθησης Έρευνας (ΙΠΕ) σε θέματα έρευνας και τεχνολογίας αλλά και σύνδεσης των επιχειρήσεων με τους ερευνητικούς φορείς τόσο στην Κύπρο όσο και στο εξωτερικό, μέσω προγραμμάτων τα οποία χρηματοδοτούνται από τοπικούς πόρους αλλά και άλλων ερευνητικών προγραμμάτων (FP7⁶⁴, COST⁶⁵, EUREKA⁶⁶, CIP⁶⁷ τα οποία χρηματοδοτούνται από την ΕΕ), αποτελεί μια βάση πάνω

⁶² EUROSTAT

⁶³ Τέσσερα (4) Εκκολαπτήρια επιχειρήσεων ιδρύθηκαν στο πλαίσιο της Νέας Βιομηχανικής Πολιτικής του Υπουργείου Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού

⁶⁴ Seventh Framework Programme, http://cordis.europa.eu/fp7/home_en.html

⁶⁵ European Cooperation in Science and Technology, <http://www.cost.esf.org/>

⁶⁶ Δίκτυο Eureka, <http://www.eurekanetwork.org/>

⁶⁷ Competitiveness and Innovation Framework Programme, <http://ec.europa.eu/cip/>

στην οποία μπορεί να στηριχτεί η στρατηγική χρηματοδότησης έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης στην Κύπρο.

Άλλες ενδείξεις αυτής της στροφής προς την έρευνα είναι η συμφωνία μεταξύ της Κυπριακής Κυβέρνησης και του Harvard University για την ίδρυση ενός Ερευνητικού Ινστιτούτου Δημόσιας Υγείας⁶⁸ αλλά και οι συντονισμένες προσπάθειες της Κυβέρνησης για συνδρομή στο κέντρο αυτό από γείτονες χώρες, γεγονός το οποίο μπορεί να αποτελέσει την απαρχή μιας γενικότερης συνεργασίας στον τομέα της Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (E&TA) με τις χώρες αυτές, ιδιαίτερα αν ληφθεί υπόψη το γεγονός πως η Κύπρος είναι η μόνη χώρα μέλος της ΕΕ στην περιοχή της Ν.Α. Μεσογείου και αυτό της προσδίδει ιδιαίτερα πλεονεκτήματα και επιπλέον ελκυστικότητα σαν ερευνητικού αλλά και επενδυτικού προορισμού σε σχέση με τις γείτονες χώρες.

Έλλειψη, ωστόσο, παρατηρείται στην υφιστάμενη κατάσταση των δομών στήριξης των νέων και μικρών επιχειρήσεων τεχνολογίας στη Κύπρο, καθώς και των παρόντων δραστηριοτήτων υψηλής τεχνολογίας (π.χ. επιχειρήσεις, προγράμματα, ερευνητές). Υπάρχει μια σχετική απειρία από τους ενδιαφερόμενους για τους σχετικούς μηχανισμούς υποστήριξης τόσο στον ιδιωτικό όσο και στο δημόσιο τομέα. Πιστεύεται ότι η δημιουργία του Επιστημονικού/Τεχνολογικού Πάρκου (ΕΤΠ) στη Κύπρο θα είναι ένας σημαντικός παράγοντας προώθησης της ερευνητικής και επιχειρηματικής δραστηριότητας στον τομέα των νέων τεχνολογιών στην Κύπρο που θα προσελκύσει και εξωτερικό ενδιαφέρον για ανταλλαγή γνώσης και εμπειρίας. Παράλληλα βέβαια θα πρέπει να τροποποιηθεί/βελτιωθεί και το ευρύτερο νομικό/κανονιστικό πλαίσιο λειτουργίας επιχειρήσεων έντασης γνώσης ώστε να υπάρχει μια ολοκληρωμένη στρατηγική στήριξης του τομέα αυτού στο σύνολο των αναγκών του.

Μη παραλείποντας τον κυριότερο κλάδο της κυπριακής οικονομίας που είναι ο τουρισμός και οι υπηρεσίες (ο τριτογενής τομέας της οικονομίας κατέχει το 71%⁶⁹ του εργαζόμενου ανθρώπινου δυναμικού), η ανάπτυξη των εκκολαπτηρίων θα εφάπτεται των κυριότερων δραστηριοτήτων της κυπριακής οικονομίας. Με γνώμονα τον στόχο της κυπριακής κυβερνητικής πολιτικής για την εμπλοκή και συμμετοχή Κυπρίων επιστημόνων στις ερευνητικές και επιχειρηματικές δραστηριότητες καθώς επίσης και την

⁶⁸ Η Σχολή Δημόσιας Υγείας του Πανεπιστημίου Χάρβαρντ και η Κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας υπέγραψαν στις 4 Ιουνίου 2004 μια ιστορική συμφωνία για την εγκαθίδρυση της Διεθνούς Πρωτοβουλίας για το Περιβάλλον και τη Δημόσια Υγεία. Για περισσότερες πληροφορίες, βλέπε στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Παιδείας, Διεύθυνση Ανώτερης και Ανώτατης Εκπαίδευσης, <http://www.highereducation.ac.cy/gr/priv-hsph-cyprus.html>

⁶⁹ EUROSTAT

αιεφόρο ανάπτυξη της οικονομίας τα εκκολαπτήρια δύναται να ενισχύσουν κατά ένα μεγάλο βαθμό την κυπριακή οικονομία αποδεσμεύοντάς την από τους κινδύνους μιας οικονομίας που βασίζεται κατά πολύ μεγάλο μέρος στον τουρισμό, ο οποίος διατρέχει, μεταξύ άλλων, κρίσιμη περίοδο λόγω των διαταραγμένων πολιτικών συνθηκών στην ευρύτερη περιοχή και μάλιστα συνθηκών οι οποίες δεν μπορούν να ελεγχθούν από την Κύπρο.

Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού (ΥΕΒΤ), Κλάδος Βιομηχανικών Εφαρμογών⁷⁰

Κύρια αρμοδιότητα του Κλάδου Βιομηχανικών Εφαρμογών είναι η δημιουργία κατάλληλης υποδομής για μετατροπή της Κύπρου σε Περιφερειακό Κέντρο Έρευνας, η βελτίωση της ποιότητας των βιομηχανικών προϊόντων και η διασφάλιση της δημόσιας υγείας και η προστασία του καταναλωτή. Στα πλαίσια επίτευξης των πιο πάνω στόχων, ο Κλάδος συνέχισε και κατά το 2009 την προώθηση των διαφόρων αναπτυξιακών προγραμμάτων.

(i) Επιστημονικό Τεχνολογικό Πάρκο

Η δημιουργία του Επιστημονικού Τεχνολογικού Πάρκου (ΕΤΠ), θα αποτελέσει την υποδομή ανάπτυξης της έρευνας και τον χώρο όπου θα στεγαστούν τα υπό ίδρυση ερευνητικά κέντρα, τα εκκολαπτήρια επιχειρήσεων και οι καινοτόμες επιχειρήσεις ταχείας ανάπτυξης. Μετά από προκήρυξη διεθνούς διαγωνισμού, διεξήχθη, από Κοινοπραξία Συμβούλων, σχετική τεχνοοικονομική μελέτη η οποία ολοκληρώθηκε τον Απρίλιο του 2009.

«Τον Αύγουστο του 2009, βάσει σχετικής Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου, εγκρίθηκε:

- ✓ Η δημιουργία του ΕΤΠ στο Πεντάκωμο με τη διάθεση των απαιτούμενων πιστώσεων ύψους €21,5 εκ. για την έναρξη των κατασκευαστικών εργασιών καθώς και των λοιπών εξόδων διοίκησης και διαχείρισης για τα πρώτα 9 χρόνια της προκαταρκτικής και 1^{ης} φάσης ανάπτυξης.

⁷⁰ Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού (ΥΕΒΤ), Κλάδος Βιομηχανικών Εφαρμογών http://www.mcit.gov.cy/mcit/mcit.nsf/dmlextension_gr/dmlextension_gr?OpenDocument

- ✓ Η μείωση του χώρου για τη δημιουργία του ΕΤΠ στην επιλεγείσα περιοχή Πεντακώμου σύμφωνα με νέα χωροθέτηση που εισηγήθηκε η αρμόδια Υπουργική Επιτροπή.»⁷¹

Στο παρόν στάδιο το Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, σε συνεργασία με τη Νομική Υπηρεσία της Δημοκρατίας, μελετά τον καλύτερο τρόπο προώθησης του έργου εντός του απαλλοτριωμένου χώρου.

Πέραν των πιο πάνω, κατά το 2009 ολοκληρώθηκε η κατασκευή του οδικού δικτύου πρόσβασης στο ΕΤΠ μήκους 6χλμ. που ενώνει τον Άγιο Γεώργιο του Αλαμάνου με την Ακτή του Κυβερνήτη και αναμένεται η τοποθέτηση από τα Δημόσια Έργα των αναγκαίων έργων οδικής ασφαλείας.

(ii) Κέντρα Ερευνών

Η δημιουργία Κέντρων Ερευνών αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την παραγωγή γνώσης και καινοτόμων ιδεών. Στα πλαίσια αυτά έγινε και η συμφωνία συνεργασίας της Κυπριακής Κυβέρνησης με το Πανεπιστήμιο του Χάρβαρντ στις 2.6.2004 η οποία, μεταξύ άλλων, οδήγησε στη σύσταση και λειτουργία του Διεθνούς Ινστιτούτου Κύπρου (ΔΙΚ) για το Περιβάλλον και τη Δημόσια Υγεία, σε σύνδεση με τη Σχολή Δημόσιας Υγείας του Χάρβαρντ.

«Στις 10.9.2009, μετά από σχετικές επαφές και διαπραγματεύσεις μεταξύ των εμπλεκόμενων που άρχισαν το 2008 και αφορούσαν στην ανάπτυξη μίας κοινής στρατηγικής στην προώθηση της συνεργασίας στους τομείς της Δημόσιας Υγείας και Περιβάλλοντος, το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε τη νέα συμφωνία συνεργασίας μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας, του ΤΕΠΑΚ και της Σχολής Δημόσιας Υγείας του Χάρβαρντ με ισχύ από 1.9.2009 και λήξη στις 31.8.2014. Η Συμφωνία αυτή, η οποία υπογράφηκε στις 2.10.2009, προβλέπει, μεταξύ άλλων και την ένταξη του ΔΙΚ στα Ινστιτούτα του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου (ΤΕΠΑΚ).»⁷²

⁷¹ Σελ.32-35, Ετήσια Έκθεση 2009, Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, http://www.mcit.gov.cy/mcit/mcit.nsf/dmlpublications_gr?OpenForm

⁷² Βλέπε υποσημείωση 69.

(iii) Εκκολαπτήρια Επιχειρήσεων

Στόχος των Εκκολαπτηρίων Επιχειρήσεων είναι η δημιουργία επιχειρήσεων υψηλής τεχνολογίας και καινοτομίας. Μέσω των τεσσάρων συμβεβλημένων με το Υπουργείο εκκολαπτηρίων επιχειρήσεων υποβλήθηκαν, μέχρι τις 31.10.2007, 51 αιτήσεις από ομάδες επινοητών για ένταξη των σχεδίων τους στο Πρόγραμμα. Από αυτές 36 εγκρίθηκαν, 14 απορρίφθηκαν, ενώ μία αποσύρθηκε. Μέχρι σήμερα, έχουν αποφοιτήσει 16 επιχειρήσεις. Κατά το έτος 2009, παραχωρήθηκε το συνολικό ποσό των €500.196,97 στις υπό εκκόλαψη επιχειρήσεις.⁷³

(iv) Σχέδια Χορηγιών για Ενίσχυση της Εργαστηριακής Υποδομής στην Κύπρο και Εργαστηριακό Έλεγχο στο Εξωτερικό

Ο σκοπός των Σχεδίων Χορηγιών για Ενίσχυση της Εργαστηριακής Υποδομής στην Κύπρο και για Εργαστηριακό Έλεγχο στο Εξωτερικό είναι η παροχή κινήτρων και βοήθειας, υπό τη μορφή κυβερνητικών χορηγιών, για βελτίωση της εργαστηριακής υποδομής, για διενέργεια των αναγκαίων ελέγχων, δοκιμών και αναλύσεων σε προϊόντα, για κάλυψη δαπανών εργαστηριακού ελέγχου /δοκιμών προϊόντων στο εξωτερικό, ως επίσης και για διακρίβωση μηχανημάτων /οργάνων δοκιμών και μετρήσεων, που δεν μπορούν να ικανοποιηθούν από εργαστήρια που βρίσκονται στην Κύπρο.

Τα σχέδια αυτά εφαρμόζονται από το 2003 και ανανεώνονται κατά την ημερομηνία λήξης τους με άλλα παρόμοια σχέδια, ούτως ώστε να συνεχίσουν να αναβαθμίζονται οι συνθήκες ποιότητας και ελέγχου. Συγκεκριμένα εφαρμόζονται:

(α) δύο σχέδια χορηγιών για ενίσχυση της εργαστηριακής υποδομής στην Κύπρο τα οποία τέθηκαν σε ισχύ στις 24.9.2008 και λήγουν στις 31.12.2010 («Σχέδιο Παροχής Κυβερνητικών Χορηγιών *de minimis* για Ενίσχυση της Εργαστηριακής Υποδομής στην Κύπρο» και «Σχέδιο Παροχής Κυβερνητικών Χορηγιών για Ενίσχυση της Εργαστηριακής Υποδομής στην Κύπρο», το οποίο βασίζεται στις επιλέξιμες περιοχές για περιφερειακή ενίσχυση),

(β) και ένα Σχέδιο παροχής χορηγιών για εργαστηριακό έλεγχο στο εξωτερικό το οποίο τέθηκε σε ισχύ από τις 16.5.2007 και λήγει στις 31.12.2011.⁷⁴

⁷³ Σελ.32-35, Ετήσια Έκθεση 2009, Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, http://www.mcit.gov.cy/mcit/mcit.nsf/dmlpublications_gr?OpenForm

⁷⁴ Σελ.32-35, Ετήσια Έκθεση 2009, Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, http://www.mcit.gov.cy/mcit/mcit.nsf/dmlpublications_gr?OpenForm

5 Αποτελέσματα έρευνας

5.1 Ταυτότητα της έρευνας

Το παρόν κεφάλαιο αποτυπώνει τα αποτελέσματα της έρευνας που διενεργήθηκε στο πλαίσιο της εκπόνησης της παρούσας πτυχιακής. Αρχική επιδίωξη ήταν η διενέργεια τόσο ποιοτικής όσο και ποσοτικής έρευνας για την εξαγωγή ασφαλέστερων συμπερασμάτων. Ωστόσο οι πρακτικές δυσκολίες που παρουσιάστηκαν κατά τη συλλογή των ερωτηματολογίων της ποσοτικής έρευνας, δεν κατέστησαν δυνατόν την υλοποίηση της ποσοτικής έρευνας.

Πιο συγκεκριμένα, με σκοπό τη συλλογή απόψεων και στοιχείων από όλα τα εμπλεκόμενα/ενδιαφερόμενα μέρη δημιουργήθηκαν δύο (2) διαφορετικά ερωτηματολόγια τα οποία απευθύνθηκαν στις δύο διαφορετικές ομάδες εμπλεκόμενων μερών:

- Ερωτηματολόγιο συλλογής απόψεων από τα **Εκκολαπτήρια**. Το ερωτηματολόγιο στάλθηκε στα 3 ενεργά εκκολαπτήρια και απαντήθηκε και από τα 2 (66% ποσοστό απαντήσεων)
- Ερωτηματολόγιο συλλογής απόψεων από **Εκκολαπτόμενες/Εκκολαφθείσες επιχειρήσεις**. Το ερωτηματολόγιο στάλθηκε σε 28 επιχειρήσεις οι οποίες είχαν εγκριθεί για εκκόλαψη (μεταξύ των οποίων και 8 οι οποίες έχουν αποφοιτήσει) και απαντήθηκε μόνο από 3 (10,7% ποσοστό απαντήσεων).

Όπως γίνεται αντιληπτό, η ποσοτική έρευνα δε θα μπορούσε να αποφέρει τα επιθυμητά, ασφαλή συμπεράσματα, οπότε διενεργήθηκε μόνο ποιοτική. Γι' αυτό το λόγο χρησιμοποιήθηκε ένας οδηγός συνέντευξης, ο οποίος απευθυνόταν σε λειτουργούς του ΥΕΒΤ, το οποίο και ήταν ο φορέας διαχείρισης του προγράμματος των εκκολαπτηρίων που υλοποιήθηκε το 2007, καθώς και σε ανώτατα στελέχη Τεχνολογικών και Επιστημονικών Πάρκων που βρέθηκαν στην Κύπρο για την διεξαγωγή Συνεδρίου για την προοπτική του Κυπριακού ΕΤΠ και των εκκολαπτηρίων στην Κύπρο. Το συνέδριο έλαβε χώρα στη Λεμεσό, στις 16 Δεκεμβρίου 2009 και διοργανώθηκε από το Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου και την εταιρία First Elements Euroconsultants Ltd, στο πλαίσιο των έργων Business Incubator Management Training Institute II (SUMMIT II) και Virtual Pre-Incubator Accelerator II

(VIPIA II) που επιχορηγούνται από το πρόγραμμα Δια Βίου Μάθηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Η ημερίδα τιλοφορούταν «International best practices in development and planning of Science and Technology Parks – The way forward for the Cyprus Technology Park».

Ομιλητές ήταν σημαντικές προσωπικότητες που διαπρέπουν στον τομέα των τεχνολογικών πάρκων και καινοτομίας, όπως ο Luis Sanz, Γενικός Διευθυντής της IASP⁷⁵, ο ιδρυτής του Ιδρύματος Sophia Antipolis⁷⁶, Senator Pierre Laffitte, ο Αναστάσιος Τζίκας, πρόεδρος της Τεχνόπολης Θεσσαλονίκης, ο Πάρις Κοκορότσικος, Πρόεδρος της εταιρίας Ευρωσύμβουλοι Α.Ε. και του εκκολαπτηρίου i4G⁷⁷ κ.α.

Στην εκδήλωση παρουσιάστηκαν οι διεθνείς καλές πρακτικές στον σχεδιασμό και ανάπτυξη Επιστημονικών και Τεχνολογικών Πάρκων και Εκκολαπτηρίων, ενώ παρουσιάστηκε και η προοπτική ανάπτυξης του Κυπριακού Τεχνολογικού Πάρκου.

Η συσσωρευμένη γνώση και εμπειρία των ομιλητών αλλά και των παρευρισκομένων επισκεπτών δεν θα μπορούσε παρά να αποτελέσει αξιοποιήσιμο υλικό ανάλυσης και σχολιασμού κατά την εκπόνηση της παρούσας πτυχιακής εργασίας.

Με σκοπό την καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης στην Κύπρο, η οποία δεν κατέστη δυνατόν να καταγραφεί από την ποσοτική έρευνα πεδίου, χρησιμοποιήθηκε η μελέτη αξιολόγησης⁷⁸ του προγράμματος των Εκκολαπτηρίων που εκπόνησε η σύμπραξη εταιριών First Elements και Euroconsultants για λογαριασμό του ΥΕΒΤ, το 2007.

⁷⁵ International Association of Science Parks, <http://www.iasp.ws/publico/index.jsp?enl=1>

⁷⁶ Sophia Antipolis Foundation, <http://www.sophia-antipolis.org/GB/fsa/presentation/presentation/presentation.htm>

⁷⁷ Incubator for Growth, <http://www.i4g.gr/>

⁷⁸ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΕΚΚΟΛΑΠΤΗΡΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΝΕΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΥΨΗΛΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΕΚΚΟΛΑΠΤΗΡΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ, Τελική έκθεση, 2007

5.2 Ανάλυση ευρημάτων

Για την συγγραφή του παρόντος κεφαλαίου χρησιμοποιήθηκαν α) το υλικό που συλλέγηκε από την ποιοτική έρευνα αλλά και β) από τα ερωτηματολόγια και ευρήματα της τελικής μελέτης αξιολόγησης των προγραμμάτων δημιουργίας και λειτουργία εκκολαπτηρίων και νέων επιχειρήσεων, στην Κύπρο.

5.2.1 Αξιολόγηση των προγραμμάτων της δημιουργίας και λειτουργίας εκκολαπτηρίων επιχειρήσεων και δημιουργίας νέων επιχειρήσεων υψηλής τεχνολογίας και καινοτομίας μέσω των εκκολαπτηρίων επιχειρήσεων

Η μελέτη που διενεργήθηκε για λογαριασμό του ΥΕΒΤ, χρησιμοποίησε τρία (3) διαφορετικά ερωτηματολόγια τα οποία απευθύνθηκαν σε τρεις διαφορετικές ομάδες εμπλεκόμενων μερών:

- Ερωτηματολόγιο συλλογής απόψεων για το εν λόγω πρόγραμμα και τη λειτουργία του για Εκκολαπτήρια. Το ερωτηματολόγιο στάλθηκε στα 4 εκκολαπτήρια και απαντήθηκε και από τα 4 (100% ποσοστό απαντήσεων).
- Ερωτηματολόγιο συλλογής απόψεων για το εν λόγω πρόγραμμα και τη λειτουργία του για Εκκολαπτόμενες επιχειρήσεις. Το ερωτηματολόγιο στάλθηκε στις 28 επιχειρήσεις οι οποίες είχαν εγκριθεί για εκκόλαψη και απαντήθηκε και από 21 (75% ποσοστό απαντήσεων).
- Ερωτηματολόγιο συλλογής απόψεων για τα ευρύτερα προβλήματα του θεσμού και προτάσεων για το(τα) νέο(α) πρόγραμμα(τα). Το ερωτηματολόγιο στάλθηκε σε 9 εμπλεκόμενους φορείς αλλά και στα 4 εκκολαπτήρια (συνολικά σε 13 φορείς) και απαντήθηκε από 9 (70% ποσοστό απαντήσεων)

Στη συνέχεια παρουσιάζονται και δείκτες/αποτελέσματα τα οποία οδηγούν σε ενδεικτικά συμπεράσματα. Τονίζεται πως τα αποτελέσματα αυτά ήταν ενδεικτικά και δεν μπορούσε να γίνει ουσιαστική κρίση μέσα από τη συγκεκριμένη έρευνα λόγω του χαρακτήρα της αλλά και της έλλειψης ουσιαστικών στοιχείων που θα ήταν απαραίτητα για ουσιαστική αξιολόγηση των Εκκολαπτηρίων ως φορέων υλοποίησης (πρόσβαση σε οικονομικά δεδομένα, αρχικές αιτήσεις / προτάσεις κλπ.).

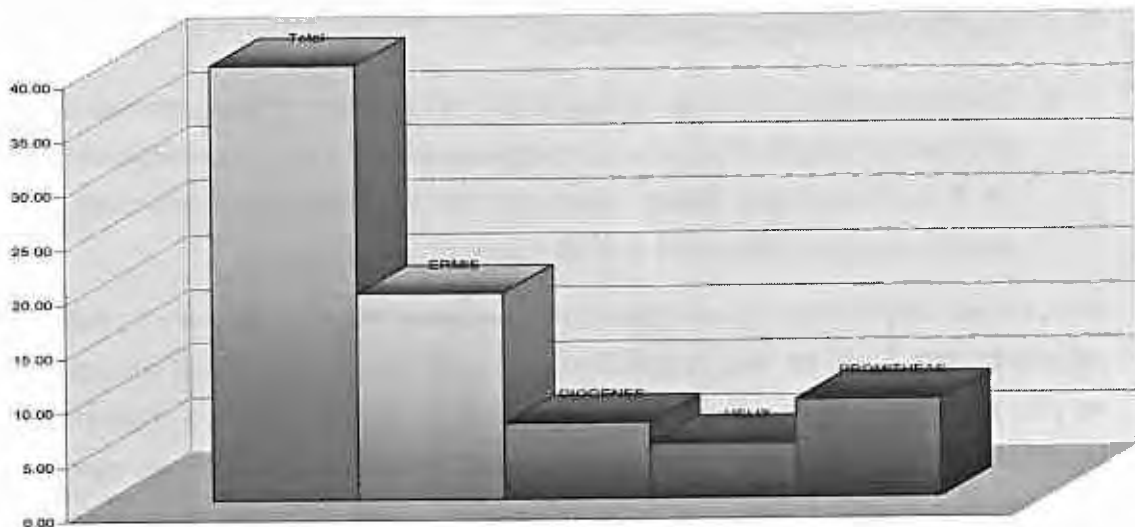
Πριν οποιαδήποτε ανάλυση και σχολιασμό επί των δεικτών πρέπει να σημειωθεί πως ο θεσμός βρισκόταν, κατά την εξεταζόμενη περίοδο, στα πρώτα στάδια λειτουργίας του στην Κύπρο.

Οι συνολικές αιτήσεις των Εκκολαπτηρίων κάλυπταν λιγότερο από 35% της συνολικής χωρητικότητας του θεσμού κατά μέσο όρο. Δύο από τα τέσσερα Εκκολαπτήρια ξεπέρασαν τουλάχιστον το 50% αλλά και πάλι ήταν μακράν κάτω του επιθυμητού. Αυτό οφειλόταν είτε στη μειωμένη δημοσιότητα και ενέργειες προώθησης είτε στο εμβρυακό στάδιο που βρισκόταν η εξεταζόμενη αγορά, κατά την περίοδο εκκίνησης του θεσμού. Επιπλέον τα προβλήματα του θεσμού που παρουσιάζονται πιο κάτω καθώς και η ύπαρξη «ανταγωνιστικής» χρηματοδότης από το ΙΠΕ, για το ίδιο στάδιο ανάπτυξης των ερευνητικών έργων, έπαιξαν επίσης το ρόλο τους στο μειωμένο ενδιαφέρον που υπήρξε για το θεσμό.⁷⁹

Δημιουργία Θέσεων Εργασίας

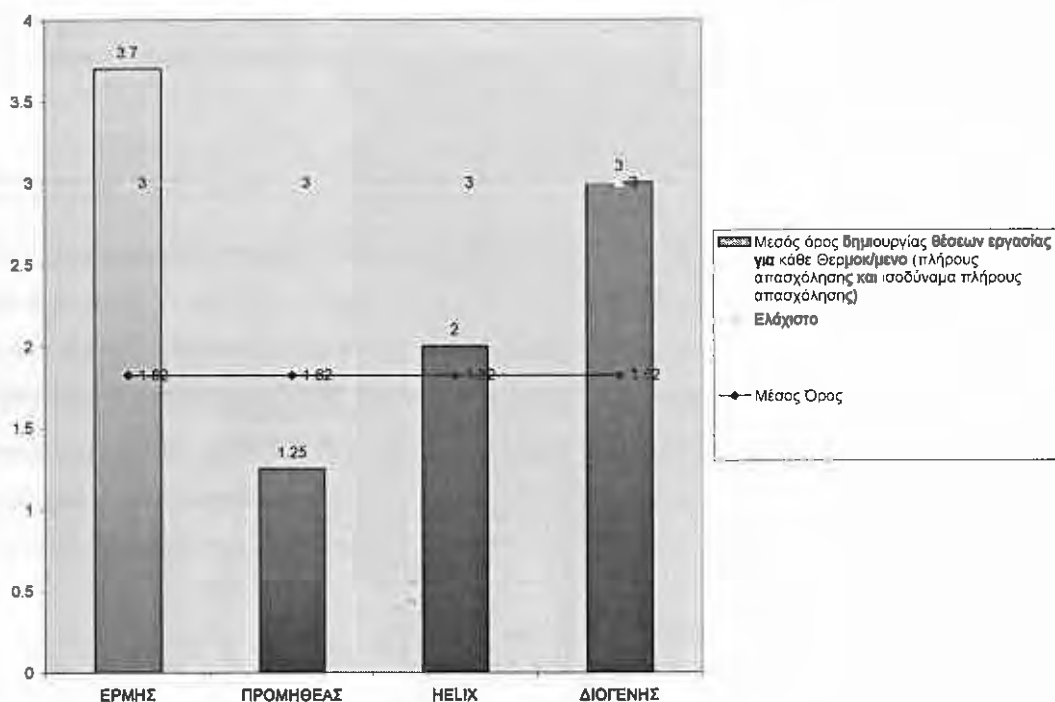
Είναι σημαντικό να σημειωθεί η επιτυχία (ή αποτυχία) του θεσμού στη δημιουργία μόνιμων θέσεων πλήρους απασχόλησης. Με βάση τις απαντήσεις των ιδίων των εκκολαπτόμενων εταιρειών, κατά τον πρώτο χρόνο λειτουργίας τους, τα αποτελέσματα ανά Εκκολαπτήριο παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί.

Προσωπικό πλήρους απασχόλησης (Πρώτο Χρόνο)

⁷⁹ Σελ. 28-58, ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΕΚΚΟΛΑΠΤΗΡΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΝΕΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΥΨΗΛΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΕΚΚΟΛΑΠΤΗΡΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ, Τελική έκθεση, 2007

Σημειώνεται πως ο απόλυτος αριθμός εργαζομένων στις επιχειρήσεις κατά τον πρώτο χρόνο λειτουργίας τους ήταν μάλλον ο αναμενόμενος.

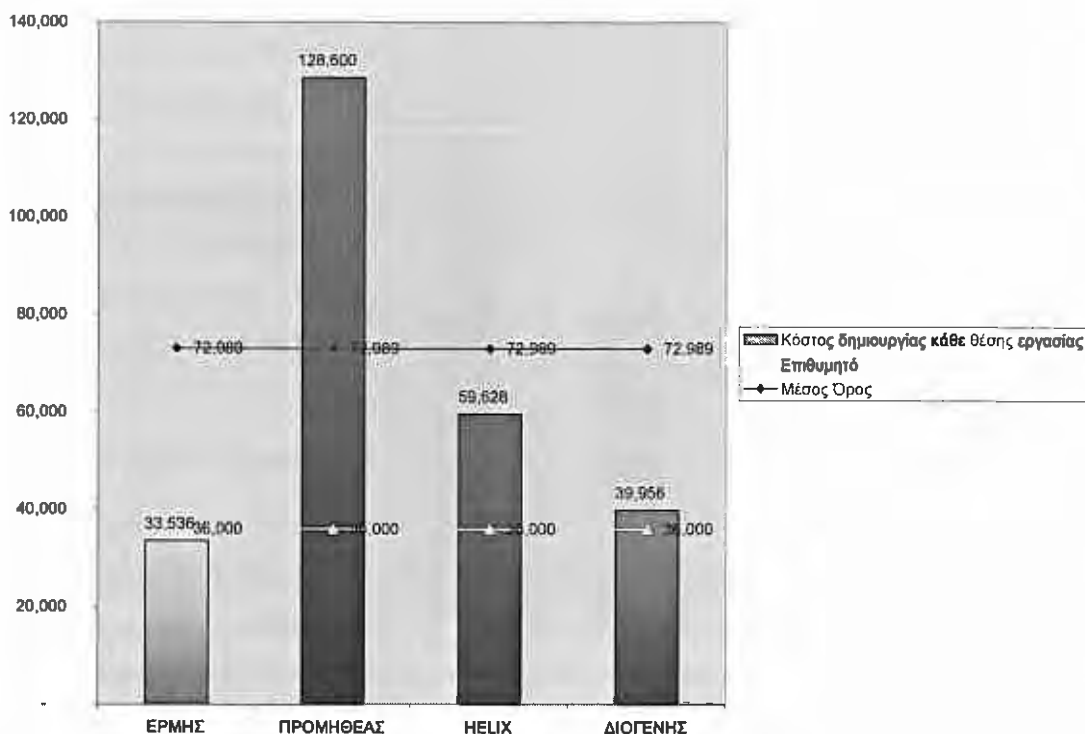
Στη συνέχεια υπολογίστηκε ο μέσος όρος εργαζομένων ανά επιχείρηση κατά τη διάρκεια του θεσμού (βλ. γράφημα πιο πάνω). Στον υπολογισμό του μέσου όρου είχε προστεθεί στο προσωπικό πλήρους απασχόλησης και το προσωπικό μερικής απασχόλησης υπολογισμένο σε ισοδύναμα μονάδων πλήρους απασχόλησης⁸⁰. Το επιθυμητό τυπικό χαρακτηριστικό είχε οριστεί στα 3 άτομα ανά επιχείρηση μιας και ο θεσμός βρισκόταν στα αρχικά του στάδια. Δυστυχώς ο μέσος όρος υπολείπεται σημαντικά του επιθυμητού με ένα εκκολαπτήριο να βρίσκεται σχεδόν στο 1/5 του επιθυμητού και σημαντικά κάτω από τον (χαμηλό) μέσο όρο.⁸¹

Στη συνέχεια υπολογίστηκε το μέσο κόστος δημιουργίας θέσεων εργασίας στους εκκολαπτόμενους ανά Εκκολαπτήριο καθώς και το επιθυμητό χαρακτηριστικό το οποίο

⁸⁰ Υποθέτοντας την μερική απασχόληση κατά μέσο όρο στο 50%, έχει υπολογιστεί για κάθε δύο άτομα μερικής απασχόλησης μια μονάδα ισοδύναμου πλήρους απασχόλησης

⁸¹ Σελ. 28-58, ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΕΚΚΟΛΑΠΤΗΡΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΝΕΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΥΨΗΛΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΕΚΚΟΛΑΠΤΗΡΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ, Τελική έκθεση, 2007

ορίστηκε στις €36,000 ανά θέση εργασίας⁸². Το ποσό κρίνεται υψηλό αλλά δικαιολογείται τόσο από τα αρχικά στάδια ανάπτυξης του θεσμού αλλά και της έννοιας των νέων επιχειρήσεων έντασης γνώσης στην Κύπρο ευρύτερα.

Ωστόσο, λόγω του γεγονότος πως δύο από τα Εκκολαπτήρια είχαν εξαιρετικά χαμηλούς μέσους όρους θέσεων εργασίας ανά εκκολαπτόμενο, το αντίστοιχο κόστος ανά θέση εργασίας ήταν εξαιρετικά υψηλό. Το γεγονός αυτό δημιούργησε και ερωτηματικά για τη χρήση της χρηματοδότησης σε περιπτώσεις εταιρειών με πολύ μικρό αριθμό υπαλλήλων. Ως ενθαρρυντικό, επισημάνθηκε το γεγονός πως οι υψηλοί μέσοι όροι κόστους δεν διαμορφώθηκαν λόγω του συνόλου των Εκκολαπτηρίων, ενώ υπήρξαν δύο Εκκολαπτήρια τα οποία βρίσκονταν πολύ κοντά στο επιθυμητό χαρακτηριστικό. Για σκοπούς πληρότητας σημειώνεται πως ο Ευρωπαϊκός μέσος όρος βρίσκεται μόλις στις €4.400.

Σε γενικό επίπεδο, ο θεσμός παρά τα όποια προβλήματα που παρουσίασε, φαίνεται να έχει από αποτέλεσμα στην αύξηση της απασχόλησης στις εκκολαπτόμενες επιχειρήσεις. Κατά μέσο όρο οι εκκολαπτόμενες επιχειρήσεις εργοδοτούσαν ένα άτομο

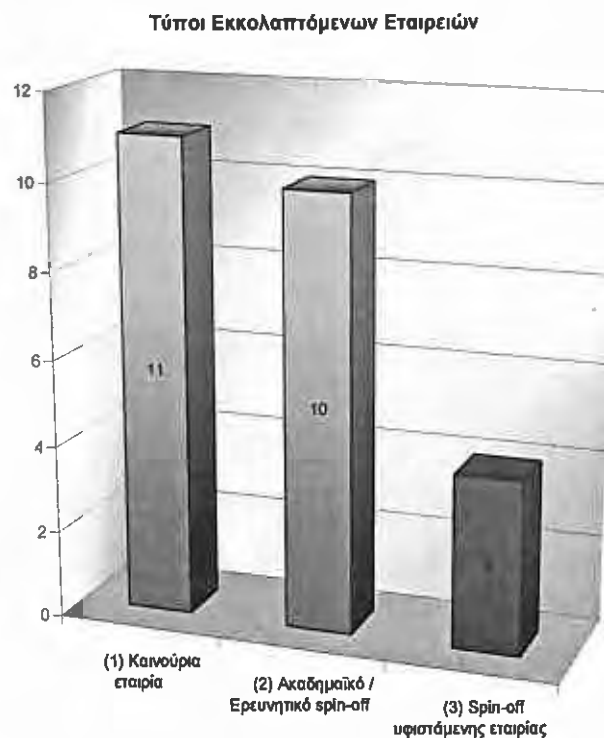
⁸² Το ποσό υπολογίστηκε προσεγγιστικά ως το μέσο ετήσιο κόστος εργοδότησης ενός εργαζόμενου με υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης και ικανοποιητική σχετική εμπειρία

όταν εισήλθαν στα Εκκολαπτήρια ενώ ο μέσος όρος αυτός είχε φτάσει τα τρία άτομα κατά τη διάρκεια της «εκκόλαψης».

Τέλος, ο θεσμός φαίνεται να επιτυγχάνει το στόχο προσέλκυσης επιστημόνων (είτε ξένων είτε επαναπατρισθέντων Κυπρίων) από το εξωτερικό.

Τύπος και τομείς εργασίας εκκολαπτόμενων

Όσον αφορά στην προέλευση των εκκολαπτόμενων εταιρειών, οι αναλογίες ήταν εξίσου αναμενόμενες με το κύριο μέρος των επιχειρήσεων να αποτελούν είτε νέες προσπάθειες, είτε τεχνοβλαστούς (spin-off) από ερευνητικούς/ακαδημαϊκούς φορείς (γεγονός αναμενόμενο μιας και 3 στα 4 εκκολαπτήρια λειτουργούν στα πλαίσια τέτοιων φορέων). Ενώ ο αριθμός τεχνοβλαστών, από υφιστάμενες επιχειρήσεις, αν και χαμηλός κρίθηκε ως ικανοποιητικός για τα κυπριακά δεδομένα μιας και δεν υπάρχουν πολλές τοπικές εταιρείες που θα μπορούσαν να δημιουργήσουν τεχνοβλαστούς.

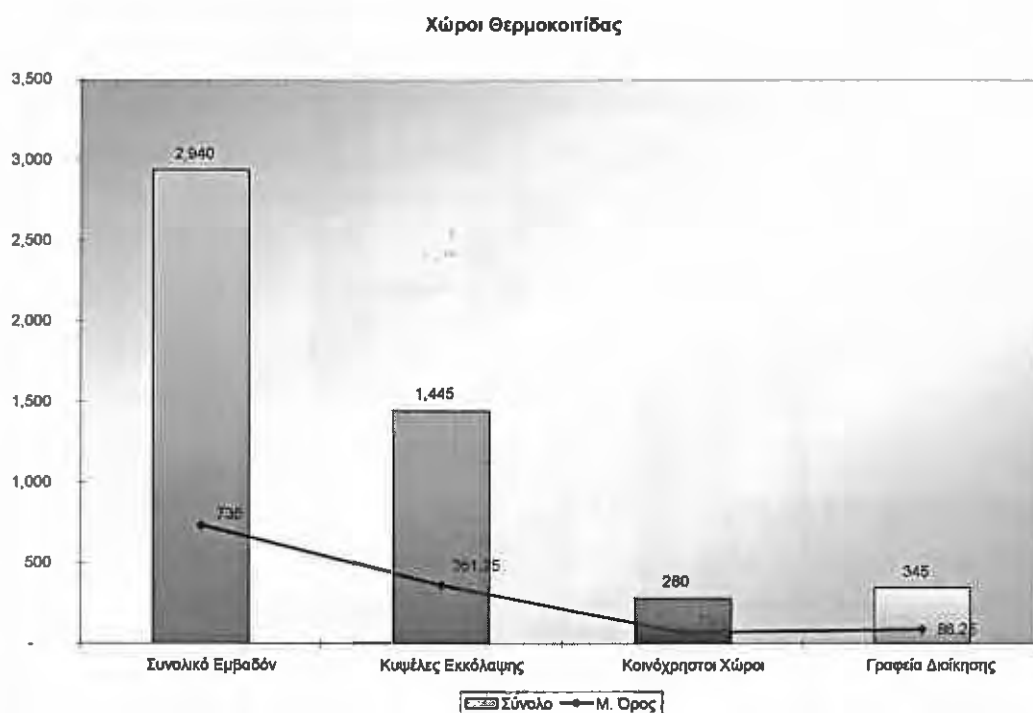

Όσον αφορά στους τομείς δραστηριοποίησης των εταιρειών, μια στις δύο προερχόταν από τον χώρο των ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ & ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ (ΤΠΕ) πράγμα μάλλον αναμενόμενο. Αυτό που παρουσιάζει ενδιαφέρον είναι πως σημαντικό ποσοστό

(24%) δραστηριοποιείται στον τομέα των βιο-επιστημών (συμπεριλαμβάνοντας και χρήσεις των ΤΠΕ στις βιο-επιστήμες – bioinformatics).⁸³

Χώροι Εκκόλαψης

Ενδιαφέρον επίσης παρουσιάζει, ειδικά σε σχέση με τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο, το συνολικό εμβαδόν των Εκκολαπτηρίων στην Κύπρο. Όπως φαίνεται και στο γράφημα πιο κάτω, το συνολικό εμβαδόν των Κυπριακών εκκολαπτηρίων δεν ξεπερνούσε τα 3000 τ.μ., όσο δηλαδή το μέσο εμβαδόν για ένα Εκκολαπτήριο σε Ευρωπαϊκό επίπεδο.

Ο Κυπριακός μέσος όρος διαμορφωνόταν σημαντικά χαμηλότερα, στα 735 τ.μ., με τους καθαρούς χώρους εκκόλαψης να καλύπτουν κατά μέσο όρο μόλις 361 τ.μ.⁸⁴. Τα συγκεκριμένα μεγέθη αποτελούσαν και έναν από τους βασικούς λόγους για τους οποίους τα Κυπριακά Εκκολαπτήρια δεν κατάφεραν να φτάσουν στην κερδοφορία αφού

⁸³ Σελ. 28-58, ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΕΚΚΟΛΑΠΤΗΡΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΝΕΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΥΨΗΛΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΕΚΚΟΛΑΠΤΗΡΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ, Τελική έκθεση, 2007

⁸⁴ Σημειώνεται πως οι χώροι εκκόλαψης κάλυπταν μόλις το 49% του συνολικού εμβαδού των εκκολαπτηρίων, ποσοστό που ήταν αρκετά χαμηλό και δημιουργούσε ακόμη μεγαλύτερη δυσκολία στην επίτευξη κερδοφορίας

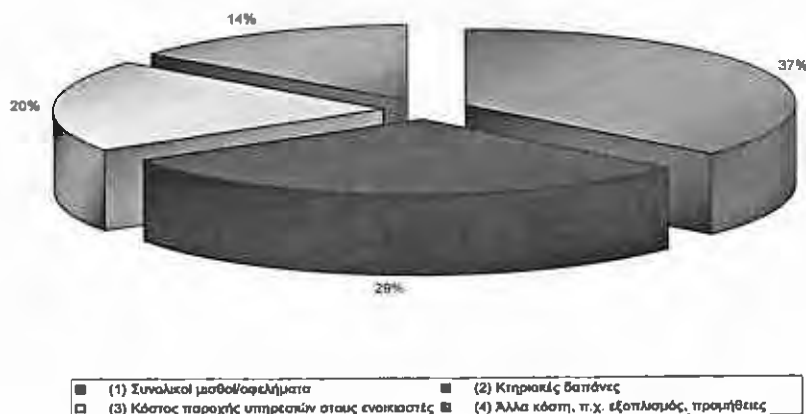
και στατιστικά, χρειάζονται τουλάχιστον 2000 τ.μ. κατά μέσο όρο για να φτάσει ένα Εκκολαπτήριο στο νεκρό σημείο (break even). Να σημειωθεί ότι ήδη το Εκκολαπτήριο «Προμηθέας» έχει αναστείλει τις δραστηριότητές του, ενώ και το Helix, έχει περιορίσει σημαντικά την δραστηριοποίησή του σε διαδικασίες εκκόλαψης.

Τα δεδομένα αυτά καταδεικνύουν, ήδη από τότε, πως με τις επικρατούσες συνθήκες και το τότε πρόγραμμα στήριξης, τέσσερα εκκολαπτήρια ήταν μάλλον πολλά για την Κυπριακή αγορά και ο συνωστισμός τα καθιστούσε όλα μη βιώσιμα. Η συγκεκριμένη διαπίστωση προέκυψε και από τις απόψεις των εμπλεκόμενων φορέων με βάσεις τις οποίες ο μέσος αριθμός Εκκολαπτηρίων που μπορούσαν να λειτουργήσουν βιώσιμα στην Κύπρο ήταν 3 (με εύρος τιμών από 2 μέχρι 5 και με τους περισσότερους φορείς να προτείνουν 2 εκκολαπτήρια).⁸⁵

Κόστος λειτουργίας

Η ανάλυση του κόστους λειτουργίας ανά κατηγορία δαπάνης ήταν λογική και ανταποκρινόταν σχεδόν απόλυτα στον Ευρωπαϊκό μέσο όρο με τις μικρές ποσοστιαίες διαφορές να εξηγούνται από τις διαφορές στη διάρθρωση του γενικότερου λειτουργικού κόστους στην Κύπρο (π.χ. χαμηλότεροι μισθοί)

Γνωσ αναλύεται το κόστος λειτουργίας της Θερμοκοιτίδας,

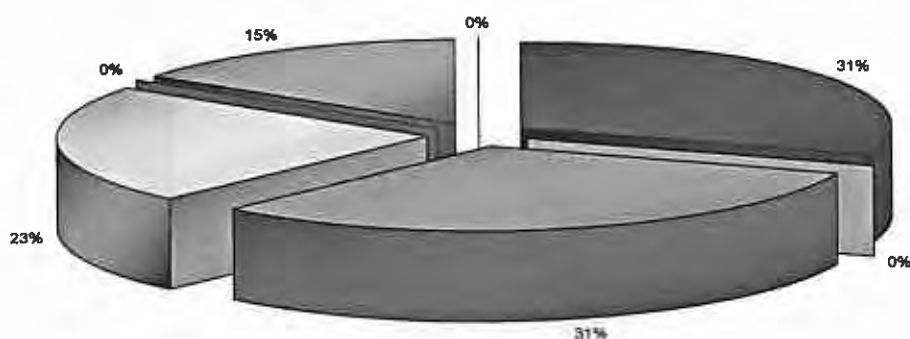

⁸⁵ Σελ. 28-58, ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΕΚΚΟΛΑΠΤΗΡΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΝΕΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΥΨΗΛΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΕΚΚΟΛΑΠΤΗΡΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ, Τελική έκθεση, 2007

Κατηγορίες Λειτουργικών Δαπανών	Ε.Ε. %	Κύπρος %
(1) Συνολικοί μισθοί / ωφελήματα	41	37
(2) Κτιριακές δαπάνες	22	29
(3) Κόστος παροχής υπηρεσιών στους ενοικιαστές	24	20
(4) Άλλα κόστη, π.χ. εξοπλισμός, προμήθειες	13	14

Οι πηγές χρηματοδότησης της λειτουργίας των Εκκολαπτηρίων στο ακόλουθο γράφημα παρουσιάζουν ενδιαφέρον λόγω της συνεχόμενης συμμετοχής των μετόχων ως πηγή χρηματοδότησης. Αυτό σήμαινε πως τα Εκκολαπτήρια δεν κατόρθωναν να παράγουν αρκετό εισόδημα ούτως ώστε να καλύψουν το λειτουργικό τους κόστος. Αυτό οφειλόταν, εν μέρει, στα αρχικά στάδια ανάπτυξης του θεσμού αλλά επιβαρυνόταν επιπλέον από τον, ιδιαίτερος, μικρό αριθμό εκκολαπτόμενων ανά εκκολαπτήριο με αποτέλεσμα τα μειωμένα έσοδα και έλλειψη κερδοφορίας.

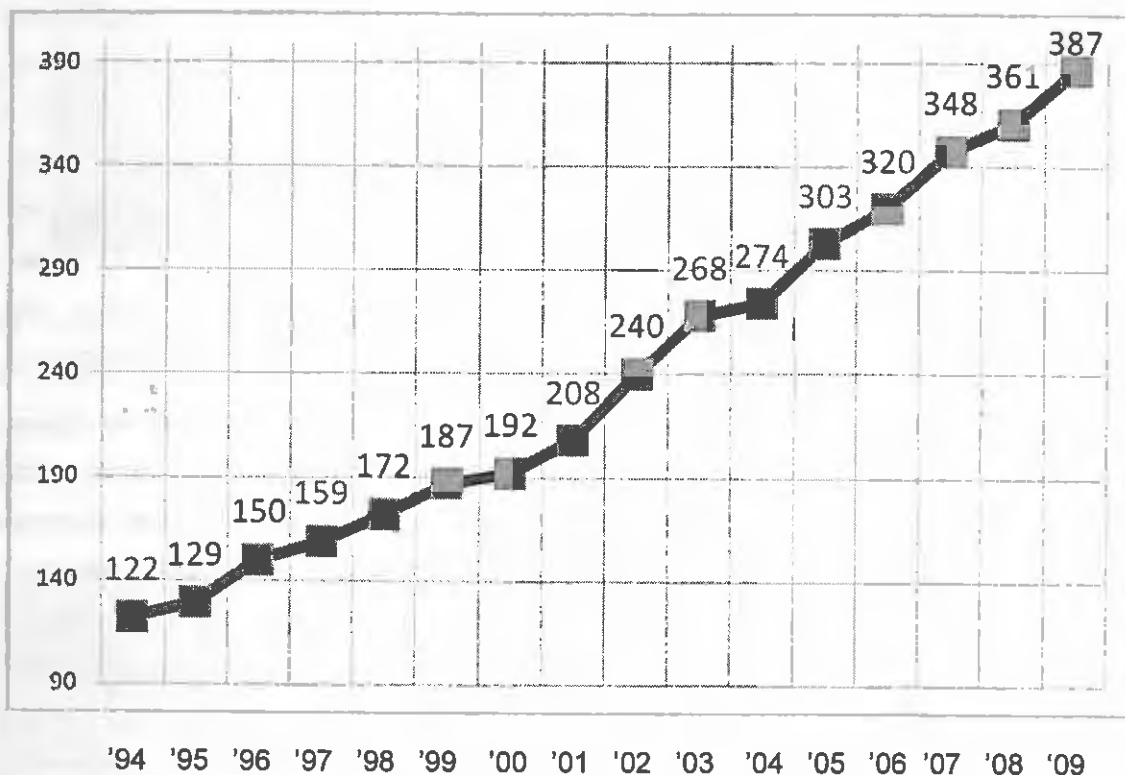
Πηγές Χρηματοδότησης Λειτουργίας Θερμοκοιτίδας

☐ (1) Επιχορηγήσεις - ΕΕ και άλλες διεθνείς αντιπροσωπείες	☐ (2) Επιχορηγήσεις - Εθνικές αρχές και δημόσιες αντιπροσωπείες
☐ (3) Τραπεζικός Δανεισμός	☐ (4) Συμμετοχή/Επένδυση μετόχων
☐ (5) Εισόδημα ενοικίου και άλλες χρεώσεις της Θερμοκοιτίδας	☐ (6) Άλλο εισόδημα, π.χ. Από υπηρεσίες συμβάσεων
☐ (7) Εισόδημα από επενδύσεις, π.χ. royalties, equity returns	☐ (8) Άλλες πηγές - Διευκρινίστε

5.2.2 Ποιοτική έρευνα

Ο κος Luis Sanz, πρόεδρος και διευθύνων σύμβουλος του IASP, του μεγαλύτερου συνδέσμου Επιστημονικών/Τεχνολογικών Πάρκων (ΕΤΠ) στον κόσμο, που ιδρύθηκε το 1984 και έχει 387 μέλη, από 72 χώρες, κατέθεσε την εμπειρία του σχετικά με τα εκκολαπτήρια επιχειρήσεων και επισήμανε τις προκλήσεις και προοπτικές που μπορεί να έχει ο θεσμός στην Κύπρο.

Πορεία αύξησης μελών IASP κατά την περίοδο 1994-2009

Σύμφωνα με την άποψή του, η νέα οικονομία προστάζει επιχειρήσεις έντασης γνώσης, καινοτομίας και παγκόσμιας αλληλεπίδρασης, ενώ το πλαίσιο της νέας οικονομίας εμπεριέχει έννοιες όπως ο επαναπροσδιορισμός της παγκόσμιας κοινωνικής οικονομίας, η κρίση των κρατών (nation-state) καθώς και ένα κλίμα αβεβαιότητας.

Η οικονομία αλλάζει και μαζί και οι κοινωνικοοικονομικές σχέσεις. Σε παράδειγμά του ανέφερε πως στο παρελθόν οι επιχειρήσεις, παραδοσιακά, επέλεγαν τον χώρο εγκατάστασής τους ενώ στη σημερινή οικονομία της γνώσης οι εργαζόμενοι επιλέγουν τον χώρο εγκατάστασής τους και οι επιχειρήσεις θα αναγκάζονται να ακολουθούν. Άρα

σημαντικός παράγοντας προσέλκυσης ικανών εργαζομένων είναι η επιλογή, από την επιχείρηση, χώρου εγκατάστασης που να πληροί τις ποιοτικές απαιτήσεις των εργαζομένων. Αυτό μπορεί να είναι εφικτό στην περίπτωση των ΕΤΠ και των εκκολαπτηρίων, ενώ είναι πολύ πιο δύσκολο στις παραδοσιακές επιχειρήσεις.

Οι συμβατικές βιομηχανικές ζώνες βρίσκονται έξω από τις πόλεις, ενώ παράλληλα χαρακτηρίζονται από χαμηλή αισθητική. Η εγκατάσταση σε μια τέτοια ζώνη δεν απαιτεί την εκπλήρωση κάποιων προδιαγραφών και αυτό δεν έχει προστιθέμενη αξία στην περιοχή. Οι επιχειρήσεις που είναι εγκαταστημένες εκεί δεν αποτελούν μέρος κανενός δικτύου και δεν υπάρχει συλλογική διαχείριση. Αντιθέτως αυτό που προωθεί η υλοποίηση ΕΤΠ και Εκκολαπτηρίων, είναι η υψηλής αισθητικής εγκαταστάσεις, οι οποίες μπορεί να βρίσκονται και στο αστικό κέντρο, και μπορούν να ενθαρρύνουν την καινοτομία και την δημιουργική σκέψη και εργασία. Οι επιχειρήσεις οι οποίες εγκαθίστανται εκεί έχουν μια κεντρική διαχείριση και αποτελούν ένα δίκτυο που δημιουργεί συνέργειες, που μόνο οφέλη μπορούν να φέρουν στις, εν λόγω, επιχειρήσεις.

Στην σημερινή εποχή ο κόσμος γίνεται μάρτυρας μιας επιτάχυνσης των ιστορικών, κοινωνικών και πολιτισμικών διαδικασιών, κυρίως λόγω της αλματώδους ανάπτυξης του κλάδου της Τεχνολογίας της Πληροφορίας (IT). Η νέα εποχή βασίζεται όλο και περισσότερο στην Τεχνολογία, την Επιστήμη και συνεπώς στην εντατική Γνώση. Αυτό απαιτεί υψηλότερα επίπεδα εκπαίδευσης και πιο συμπαγείς δεξιότητες από τα άτομα για να μπορούν να φέρουν εις πέρας τις εργασίες του, αποτελεσματικά. Το προφίλ του εργαζομένου αλλά και το πλαίσιο εργασίας αλλάζει και τα δίκτυα προωθούνται όλο και περισσότερο. Ο ρόλος των Εκκολαπτηρίων και των ΕΤΠ είναι καθοριστικός καθώς μπορούν και δημιουργούν τα κατάλληλα δίκτυα επιχειρήσεων και εργαζομένων.

Όπως μπορεί να γίνει αντιληπτό, εφόσον τα ΕΤΠ/Εκκολαπτήρια Επιχειρήσεων πληρούν τις πιο πάνω προϋποθέσεις, θα μπορούν να προσελκύουν ευκολότερα, ικανότερους εργαζομένους, ενώ θα αξιοποιείται η ένταση της γνώσης και της καινοτομίας. Περισσότεροι εργαζόμενοι, βλέποντας τις νέες συνθήκες και το νέο πλαίσιο εργασίας, δεν θα μένουν αδρανείς και απαθείς, όσον αφορά την απασχόλησή τους, και θα έχουν περισσότερη όρεξη και διάθεση να καινοτομήσουν και να αναπτύξουν επιχειρηματική δραστηριότητα.

Ο κος Αναστάσιος Τζίκας, πρόεδρος της Τεχνόπολης Θεσσαλονίκης, του πρώτου ιδιωτικού πάρκου επιχειρήσεων Τεχνολογίας της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ), που αποσκοπεί στην δημιουργία ενός πρότυπου επιχειρηματικού πάρκου

(business park) που θα προσελκύει Επιχειρήσεις Υψηλής Τεχνολογίας και εργαζομένους υψηλού επιπέδου εκπαίδευσης και κατάρτισης, μοιράστηκε το όραμα του και έδωσε συγκεκριμένες κατευθύνσεις ως προς την επιτυχή υλοποίηση ενός τέτοιου εγχειρήματος Πάρκου-Εκκολαπτηρίου.

Η Τεχνόπολη Θεσσαλονίκης περιλαμβάνει 74 μετόχους, μεταξύ των οποίων Κοινωνικά και Εκπαιδευτικά Ιδρύματα του ευρύτερου ιδιωτικού και δημοσίου τομέα. Η σύνθεση της μπορεί να αποτελέσει άριστη πρακτική μιας και συνδυάζει τόσο την επιχειρηματική έννοια όσο και την έννοια της γνώσης, τον ιδιωτικό όσο και το δημόσιο τομέα, την κεφαλαιοποιημένη εμπειρία όσο και τις κινήσεις υψηλού ρίσκου.

Η τοποθεσία της ενδείκνυται για την ανάπτυξη της αλλά και πληροί τις τυπικές προϋποθέσεις για την ανάδειξη της ως ενός εξαιρετικού παραδείγματος Εκκολαπτηρίου επιχειρήσεων ΕΤΠ. Η συνολική έκταση της Τεχνόπολης είναι 94.000 τ.μ.. Οι κοινόχρηστοι χώροι είναι 29.000 τμ ενώ οι επαγγελματικοί χώροι αποτελούνται από τα υπόλοιπα 65.000 τ.μ. Σημαντικό στοιχείο είναι τα 40.000 τ.μ. πρασίνου και οι 1.500 θέσεις στάθμευσης.

Η Τεχνόπολης όταν θα ολοκληρωθεί θα μπορεί να φιλοξενήσει 150-200 μικρομεσαίες επιχειρήσεις και θα δημιουργήσει 2.500-3.000 εργαζομένους.

Τον Ιανουάριο 2007, το Εκκολαπτήριο της Τεχνόπολης ξεκίνησε τη λειτουργία του και τον Αύγουστο 2009 χτίστηκε το κυρίως κτήριο του.

Μέχρι τώρα, είκοσι-μία (21) επιχειρήσεις έχουν αγοράσει οικόπεδα στον χώρο της Τεχνόπολης και αναμένεται ότι θα εγκατασταθούν εκεί, τα επόμενα τρία με πέντε χρόνια. Με την ολοκλήρωση των υποδομών, η Τεχνόπολης θα φιλοξενεί τόσο ελληνικές όσο και ξένες επιχειρήσεις ΤΠΕ.

Για να καταφέρει, όμως, η Τεχνόπολης να προσελκύσει όλες αυτές τις επενδύσεις ξεκίνησε και προχωρεί μεθοδικά και μελετημένα έτσι ώστε να αποφύγει τυχόν «παιδικές ασθένειες». Ακολουθεί τη μέθοδο που ανέλυσε και ο πρόεδρος της IASP, που προνοεί δημιουργία ενός επιχειρηματικού περιβάλλοντος που να σέβεται τόσο την φιλοσοφία της γνώσης και της καινοτομίας αλλά και το ποιοτικό εργασιακό περιβάλλον.

Ο κος Πάρις Κοκορότσιος, Πρόεδρος της Euroconsultants και του Εκκολαπτηρίου i4G, ανέλυσε τον τρόπο ανάπτυξης και οργάνωσης ενός επιτυχημένου Εκκολαπτηρίου.

Η Θερμοκοιτίδα i4G

Η Θερμοκοιτίδα Ανάπτυξης Επιχειρήσεων **Incubation for Growth-i4G** αποτελεί μια από τις σημαντικότερες και ιδιαίτερα επιτυχείς επιχειρηματικές δραστηριότητες της Euroconsultants η οποία αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του Προγράμματος "ΕΛΕΥΘΩ" του Υπουργείου Ανάπτυξης ακολουθώντας πιστά τις διεθνείς προδιαγραφές αντίστοιχων προγραμμάτων.

Η λειτουργία της στηρίζεται στον αρμονικό συνδυασμό τριών βασικών παραμέτρων:

- στέγαση & λειτουργική υποστήριξη
- αποδοτική παροχή υπηρεσιών στους θερμοκοιτιζόμενους και
- πρόσβαση σε κεφάλαια επιχειρηματικών συμμετοχών.

Η i4G υποδέχεται στους χώρους της φιλόδοξους νέους αλλά και καταξιωμένους επιχειρηματίες παρέχοντάς τους κατάλληλο εργασιακό και υποστηρικτικό περιβάλλον για να μετατρέψουν την καινοτόμα επιχειρηματική τους ιδέα σε επικερδή δραστηριότητα.

Η μέγιστη αξιοποίηση του έμψυχου δυναμικού & της τεχνογνωσίας της Θερμοκοιτίδας με κύριο σκοπό την επίτευξη αναγνωρισιμότητας και την προώθηση του «λειτουργικού μοντέλου» της i4G , μέσα από ένα διεθνές δίκτυο εκκολαπτηρίων, επεκτεινόμενο από τις χώρες της Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης μέχρι και τις χώρες της Μέσης Ανατολής & Βόρειας Αφρικής, εστιάζοντας στη διάδοση της επιχειρηματικής της φιλοσοφίας και των καινοτόμων ενταγμένων σ' αυτή εταιριών έντασης γνώσης.

Η i4G στοχεύει στην υποκίνηση και διαχείριση της ανταλλαγής αυτής της τεχνογνωσίας ανάμεσα σε πανεπιστημιακούς φορείς, ερευνητικά κέντρα, επιχειρήσεις και αγορές, παρέχοντας ταυτόχρονα υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας σε συνδυασμό με υψηλών προδιαγραφών υποδομές, συμβάλλοντας ταυτόχρονα στην οικονομική ανάπτυξη του κοινωνικού συνόλου του τόπου.

Σύμφωνα με τον κo Κοκορότσικο, η επιτυχία ενός Εκκολαπτηρίου πρέπει να βασίζεται στα εξής:

- 1) Άτομα με όρεξη και διάθεση να προωθήσουν τις καινοτόμες ιδέες τους,
- 2) Το σεβασμό στις σχετικές ανάγκες της τοπικής κοινωνίας και τις ειδικές εθνικές και περιφερειακές προδιαγραφές
- 3) Την υιοθέτηση παγκόσμιων τάσεων για κάθε δεδομένη χρονική περίοδο

Επίσης, επισημαίνει το κενό καινοτομίας που παρατηρείται στην ευρύτερη γεωγραφική περιοχή της Κύπρου.

Δυτικά Βαλκάνια:
Υπολείπονται οι καινοτόμες πρωτοβουλίες

Ελλάδα: μικρής κλίμακας ΕΤΠ στα Ιωάννινα, στο Βόλο, την Αθήνα, την Πάτρα, το Ηράκλειο, ενώ δεν υπάρχει στη Θεσσαλονίκη.

Αίγυπτος: Αναμένεται να αναπτυχθούν σύντομα ΕΤΠ.

Ουκρανία, Ρουμανία και Βουλγαρία: Υπολείπονται διάφορα συστήματα καινοτομίας.

Τουρκία: Υπάρχει μια σημαντική πρωτοβουλία στην Άγκυρα (CyberPark) ενώ προωθούνται και άλλες παρόμοιες ενέργειες

Ιορδανία: Υπολείπονται υποδομές

Κύπρος: Αναμένεται να δημιουργηθεί ΕΤΠ.

Η επιχειρησιακή οργάνωση και διαχείριση των Εκκολαπτηρίων/ΕΤΠ, θα πρέπει να ενσωματώνει, στη δομή της, τόσο ιδιωτικές όσο και δημόσιες πολιτικές και προσπάθειες, έτσι ώστε να ενισχύει την εγχώρια βιομηχανία⁸⁶ και να την καθιστά ανταγωνιστική παγκοσμίως. Το Εκκολαπτήριο θα πρέπει να προσφέρει λύσεις και να προτείνει πολιτικές για να προσελκύει επενδυτές, εγχώριους και ξένους.

Τέλος ο κος Pierre Laffitte, ιδρυτής του Ιδρύματος Sophia Antipolis, της πρώτης Τεχνόπολης της Ευρώπης (έτος ίδρυσης:1969), το οποίο έχει περισσότερους από 40.000 εργαζομένους από πάνω από 70 χώρες.

Η επιτυχία της συγκεκριμένης Τεχνόπολης βασίζεται σε 3 χρυσούς οικολογικούς κανόνες:

- 1) Τα δύο τρίτα (2/3) της είναι φυσικό περιβάλλον
- 2) Το ένα τρίτο (1/3) αποτελεί τα κτήρια
- 3) Κανένα κτήριο δεν ξεπερνά το ύψος του ψηλότερου λόφου.

Ο κος Laffitte ανέλυσε τους τέσσερις τύπους κινήτρων που προωθούνται από την Γαλλική κυβέρνηση, ειδικότερα την τοπική κυβέρνηση της περιοχής PACA⁸⁷, και έχουν ωφελήσει την ανάπτυξη της Sophia Antipolis.

⁸⁶ Με τον όρο βιομηχανία, νοείται η εθνική παραγωγή, είτε αυτή αναφέρεται σε υπηρεσίες είτε σε προϊόντα, χωρίς να σημαίνει την παραδοσιακή ελαφριά και βαριά βιομηχανία.

⁸⁷ PACA: Provence-Alpes-Côte d'Azur

1. Κίνητρα για καινοτομία και την Έρευνα και Ανάπτυξη (E&A)	Έκπτωση φόρου για την έρευνα (CIR)	Το μεγαλύτερο στην Ευρώπη: 30% των ετήσιων δαπανών E&A
	Το καθεστώς για τις νέες καινοτόμες επιχειρήσεις	Φορολογικές ελαφρύνσεις (πλήρης φορολογική απαλλαγή για τα πρώτα τρία επικερδή φορολογικά έτη), ή απαλλαγή από τις εργοδοτικές εισφορές
	Χορηγίες για την ανάπτυξη και την καινοτομία (χορηγούνται από το OSEO Innovation)	Άτοκο δάνειο, μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη χρηματοδότηση μέχρι και του 50% του προϋπολογισμού ενός καινοτόμου έργου
	Περιφερειακό δάνειο, για τη δημιουργία καινοτομίας (χορηγούνται από την περιοχή PACA)	Άτοκο δάνειο (ανώτατο όριο τις 150.000 €) για τις δαπάνες που συνδέονται με σχέδια καινοτομίας
	Ευκαιρίες για τις επιχειρήσεις σε «επιχειρηματικές συστάδες» ανταγωνιστικότητας	Exemption from tax and social security contribution (Income tax for 36 months, property tax during 5 years...) Χορηγίες για την E&A (1.8 δις ευρώ των δημοσίων επιχορηγήσεων από το 2005). Απαλλαγή από φόρους και κοινωνικές εισφορές (ο φόρος εισοδήματος για 36 μήνες, ο φόρος ιδιοκτησίας για διάρκεια 5 ετών)
2. Κίνητρα για προσλήψεις	Σύμβαση για την ανάπτυξη της απασχόλησης (χορηγείται από την περιοχή PACA)	Άτοκο δάνειο, χορήγηση του 50% των δαπανών κατάρτισης του προσωπικού, Χορηγίες για την ανάπτυξη
3. Κίνητρα για κέντρα E&A	Περιφερειακή αναπτυξιακή επιδότηση για έρευνα ανάπτυξη και καινοτομία	Επιδότηση 15.000€ για τη δημιουργία θέσης εργασίας αφιερωμένη σε προγράμματα E&A
4. Εγκατάσταση βιομηχανικών δραστηριοτήτων	Το FDPME (Small Business Development Fund) (επιχορηγείται από την περιοχή PACA)	Επιχορήγηση ύψους 7.5% ή 15% των επενδύσεων υλών και νέων άυλων που συνεπάγονται πραγματική τεχνολογική πρόοδο για την εταιρεία

Το περιφερειακό Δάνειο για τη Δημιουργία επιχειρήσεων (χορηγείται από το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο της Νίκαιας (Nice, Côte d'Azur)

Άτοκο δάνειο της τάξης των 15.000 και 75.000 €.

Ο κος Laffitte επισήμανε επίσης το ρόλο που πρέπει να διαδραματίζει ένα Εκκολαπτήριο για να είναι προαγωγός της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας ενώ παράλληλα να προσελκύει και ικανό και υψηλού επιπέδου εργαζομένους.

Το Εκκολαπτήριο θα πρέπει να:

- Ενισχύει την ανάπτυξη των εκκολαπτόμενων «παιχτών», αναγνωρίζοντας «συμπληρωματικότητες» (complementaries), ή μέσω της διάχυσης και ανταλλαγής της γνώσης (Πλατφόρμες, σύνδεσμοι, δίκτυα, Clubs, κ.α.)
- Διευκολύνει την πρόσβαση σε πηγές (Risk Capital, Τραπεζικά δανειακά αρχικά κεφάλαια, κ.α.)
- Διευκολύνει την πρόσβαση σε αναδυόμενες
- Ευνοεί τις συνεργασίες (Συμφωνίες συνεργασίας, πρόσκληση και υποδοχή αντιπροσωπειών και αντιπροσώπων, κ.α.)
- Διασφαλίζει την διασπορά της πληροφορίας (Ευρωπαϊκές Έρευνες, Συνέδρια, ιστοσελίδες, Newsletters κ.α.)
- Συνεισφέρει σε δημόσιες διαβουλεύσεις πολιτικής σε θέματα που άπτονται της Επιστήμης και Καινοτομίας («prospective thinking»)

Με λίγα λόγια, ο κος Laffitte, περιγράφει την δημιουργία μιας «επιχειρηματικής κοινότητας» που θα διακατέχεται από κοινή φιλοσοφία, θα διεκδικεί από κοινού, θα προωθεί τα κοινά συμφέροντα και θα διευκολύνει την διάχυση της πληροφορίας στους κόλπους της.

6 Αξιολόγηση Μοντέλου

6.1 Μοντέλο «Εκκολαπτήριο Επιχειρήσεων στην Κύπρο»

Η ακόλουθη ανάλυση βασίζεται στα ευρήματα της τελικής αξιολόγησης των προγραμμάτων της δημιουργίας και λειτουργίας Εκκολαπτηρίων Επιχειρήσεων και δημιουργίας νέων επιχειρήσεων υψηλής τεχνολογίας και καινοτομίας μέσω των Εκκολαπτηρίων Επιχειρήσεων, που εκπονήθηκε από την σύμπραξη First Elements και Ευρωσύμβουλοι Α.Ε., για λογαριασμό του ΥΕΒΤ, το 2007.

Πρόγραμμα Δημιουργίας και Λειτουργίας Εκκολαπτηρίων Επιχειρήσεων στην Κύπρο

Από την ανάλυση των δεδομένων συμπεραίνεται μια μάλλον ουδέτερη ή διστακτική στάση απέναντι στο θεσμό τόσο από τους φορείς όσο και από τις ίδιες τις εκκολαπτόμενες εταιρείες. Όσον αφορά στους φορείς, 45% δήλωσαν μη ικανοποιημένοι από την πορεία υλοποίησης του θεσμού τονίζοντας ταυτόχρονα πως με την αρνητική αυτή τοποθέτηση δεν επεδίωκαν τη διακοπή του αλλά τη βελτίωση των προγραμμάτων ώστε να γίνουν πιο λειτουργικά και ευέλικτα.

Η στήριξη στο θεσμό διαφάνηκε και από το γεγονός πως οι φορείς έκριναν θετικά τόσο την ποιότητα των εκκολαπτόμενων επιχειρήσεων όσο και των εκκολαπτηρίων (αν και όσον αφορά στα εκκολαπτήρια οι αρνητικές γνώμες αποτελούσαν σεβαστό ποσοστό – 20%)

Τιμές Εκκολαπτηρίων

Όσον αφορά στην τιμή των υπηρεσιών και των χώρων, οι βαθμολογίες ήταν ιδιαίτερα αρνητικές, σχεδόν για το σύνολο των Εκκολαπτηρίων. Αυτό μπορεί να οφείλεται και στο γεγονός πως σημαντικό ποσοστό των εκκολαπτόμενων (33%) δεν ήταν διατεθειμένο να πληρώσει οτιδήποτε για υπηρεσίες και συνεπώς θα θεωρούσε υψηλή οποιαδήποτε χρέωση. Επιπλέον το γεγονός πως μία στις τρεις (29%) εταιρείες διατηρούσε και χώρους εκτός του Εκκολαπτηρίου μπορεί να συνέτεινε στο να θεωρούν υψηλές τις τιμές ενοικίου των Εκκολαπτηρίων.

Ποιότητα υπηρεσιών Εκκολαπτηρίων

Στην ποιότητα των υπηρεσιών η συνολική εικόνα χειροτέρευσε δραματικά με μόνο ένα Εκκολαπτήριο να βρέθηκε εντός των επιθυμητών πλαισίων ένα στο όριο και δύο εκτός των επιθυμητών ορίων.

Ενδεικτικό για την χαμηλή εκτίμηση την οποία είχαν οι εκκολαπτόμενες επιχειρήσεις στην ποιότητα των υπηρεσιών των Εκκολαπτηρίων ήταν και το γεγονός πως λιγότερες από μία στις τρεις (30%) θεωρούσε τις υπηρεσίες κρίσιμες για την επιτυχία της επιχείρησης ενώ τα 2/3 τις θεωρούσαν μικρής ή και καθόλου αξίας για την επιτυχία τους. Αυτό κρίνεται ως σημαντική αστοχία των Εκκολαπτηρίων μιας και οι υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας θα έπρεπε να είναι η αιχμή του δόρατος στην πρόσθεση αξίας στις εκκολαπτόμενες επιχειρήσεις.

Χρόνοι Απόκρισης

Βασικό στοιχείο της ποιότητας των Εκκολαπτηρίων αποτελούν και οι χρόνοι απόκρισης και η ταχύτητα διαδικασιών μιας και τα θέματα τα οποία πραγματεύονται οι εκκολαπτόμενες επιχειρήσεις βρίσκονται στην αιχμή της τεχνολογίας και συνεπώς απαιτούν γρήγορες αποφάσεις ούτως ώστε να μην τεθούν εκτός αγοράς. Επιπλέον όπως φάνηκε και στην ανάλυση των κύριων προβλημάτων πιο κάτω, οι διάφορες καθυστερήσεις αποτελούσαν μερικά από τα πιο σημαντικά προβλήματα του θεσμού.

Λόγοι Εγκατάστασης και Αξιολόγηση Παροχών

Στην ερώτηση για τους βασικούς λόγους εγκατάστασης των επιχειρήσεων στα Εκκολαπτήρια υπήρχε, γενικά, συναντίληψη μεταξύ των επιχειρήσεων και των εκκολαπτηρίων. Και οι δύο πλευρές θεωρούσαν ως σημαντικότερο παράγοντα για την ένταξη των επιχειρήσεων στα εκκολαπτήρια την δυνατότητα χρηματοδότησης που παραχωρήθηκε μέσω της επιδότησης του Υπουργείου ενώ σημαντική θεωρήθηκε και η παροχή υπηρεσιών δικτύωσης και ανάπτυξης συνεργασιών.

Και τα δύο μέρη βαθμολόγησαν ως λιγότερο σημαντικό το θέμα της τοποθεσίας (λογικό λόγω των μικρών αποστάσεων στην Κύπρο) και της εξωτερικής εικόνας.

Όσον αφορά στις παρεχόμενες υπηρεσίες, οι εκκολαπτόμενες επιχειρήσεις βαθμολόγησαν πολύ υψηλά τις υπηρεσίες προ-εκκόλαψης και επιχειρηματικού

σχεδιασμού, υπηρεσίες οι οποίες συνδέονταν άμεσα τόσο με την παροχή της επιδότησης όσο και με τη γενικότερη εκκίνηση της επιχείρησης που ήταν θεωρητικά και ένα από τα δυσκολότερα μέρη της διαδικασίας για ερευνητές/επινοητές που πολλές φορές δεν είχαν προηγούμενη εμπειρία από επιχειρηματική δραστηριότητα. Το γεγονός πως οι συμβουλές για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών αξιολογήθηκαν τελευταίες στη βαθμολογία σηματοδοτεί πως τα εκκολαπτήρια δεν ήταν εξειδικευμένα σε κάποιο τομέα και κατά δεύτερο λόγο πως οι επινοητές είχαν καθαρές θέσεις τουλάχιστον όσον αφορά το κομμάτι της παραγωγής/ανάπτυξης των προϊόντων τους.

6.1.1 Προβλήματα του προγράμματος Δημιουργίας Εκκολαπτηρίων Επιχειρήσεων και νέων επιχειρήσεων υψηλής τεχνολογίας και καινοτομίας

Το σημαντικότερο πρόβλημα το οποίο εντοπίστηκε στην υλοποίηση του προγράμματος και σημειώθηκε από όλους τους φορείς που ερωτήθηκαν, ήταν οι καθυστερήσεις στην αξιολόγηση των αιτήσεων ενώ το δεύτερο σημαντικότερο πρόβλημα (και σχετικό με το πρώτο) ήταν οι καθυστερήσεις στις πληρωμές. Όσον αφορά τις καθυστερήσεις στην αξιολόγηση αυτές ήταν εμφανείς και από τους μέσους χρόνους αξιολόγησης, όπου μια εταιρεία χρειαζόταν συνολικά 10 μήνες για να αξιολογηθεί από τα εκκολαπτήρια και το ΥΕΒΤ.

Οι καθυστερήσεις αυτές προέκυψαν, κυρίως, λόγω της διπλής αξιολόγησης που έπρεπε να υφίστανται οι επιχειρήσεις τόσο από τα εκκολαπτήρια όσο και από το ΥΕΒΤ. Το συγκεκριμένο πρόβλημα θα μπορούσε εν μέρη να απαμβλυνθεί εάν υπήρχε μόνο μία αξιολόγηση. Επιπλέον αν και το δεύτερο σημαντικότερο πρόβλημα ήταν οι καθυστερήσεις στις πληρωμές, σημειώθηκε τόσο από το ΥΕΒΤ όσο και από άλλους σχετικούς φορείς (π.χ. ελεγκτική υπηρεσία), πως οι καθυστερήσεις αυτές δεν οφειλόταν στην πλευρά του Δημοσίου αλλά σε μη έγκαιρη παροχή των σχετικών παραστατικών από πλευράς Εκκολαπτηρίων ή / και εκκολαπτόμενων επιχειρήσεων.⁸⁸

Ως τρίτο σημαντικότερο πρόβλημα του προγράμματος εμφανίζεται το στάδιο ανάπτυξης των επιχειρήσεων στο οποίο απευθυνόταν το πρόγραμμα. Το στάδιο της προ-ανταγωνιστικής έρευνας παρουσίασε συγκεκριμένα προβλήματα όσον αφορά στην επιχειρηματική ανάπτυξη:

⁸⁸ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΕΚΚΟΛΑΠΤΗΡΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΝΕΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΥΨΗΛΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΕΚΚΟΛΑΠΤΗΡΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ, Τελική έκθεση, 2007

- Ως πρώιμο στάδιο, λίγα μόνο ερευνητικά αποτελέσματα κατάφεραν όντως να ολοκληρωθούν ως προϊόντα
- Από αυτά τα προϊόντα, λίγα φάνηκαν να έχουν εμπορική επιτυχία
- Λόγω της πρώιμης φάσης ανάπτυξης ο χρόνος που χρειαζόταν για την επίτευξη κερδοφορίας (ή έστω νεκρού σημείου) ήταν σημαντικά αυξημένος

Τα αποτελέσματα αυτών των προβλημάτων ήταν εμφανή στο γεγονός πως καμία από τις απόφοιτες εταιρείες δεν έφτασαν την κερδοφορία και καμία από τις υπό εκκόλαψη εταιρείες που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο δεν εμφανίστηκε να έχει πωλήσεις.

Ουσιαστικά στον χρόνο των 24 μηνών που κάλυπτε το πρόγραμμα ήταν πρακτικά αδύνατο να επιτευχθεί η κερδοφορία για τις υπό εκκόλαψη επιχειρήσεις. Αυτό συνδυασμένο με το γεγονός πως στην Κύπρο δεν υπήρχε, και δεν υπάρχει ακόμα, ουσιαστικό σύστημα ιδιωτικών επενδύσεων σε νέες επιχειρήσεις έντασης γνώσης αλλά ούτε και οποιαδήποτε μεταγενέστερη, δημόσιου τύπου, χρηματοδότηση για τέτοιες επιχειρήσεις είχε ως αποτέλεσμα το μαρασμό των επιχειρήσεων μετά την έξοδό τους από τα εκκολαπτήρια.

Επιπλέον, στο ίδιο ερευνητικό στάδιο υπήρχαν κατά την διάρκεια λειτουργίας του προγράμματος διαθέσιμες και αντίστοιχες χρηματοδοτήσεις μέσω των δράσεων της ΔΕΣΜΗΣ του ΙΠΕ⁸⁹, και μάλιστα με λιγότερες οργανωτικές απαιτήσεις από τους ερευνητές (π.χ. ίδρυση εταιρείας κλπ.). Αυτό οδηγούσε τις καλύτερες προτάσεις να απευθύνονται στο ΙΠΕ εξασφαλίζοντας ευκολότερη και μικρότερου ρίσκου χρηματοδότηση.

Γενικότερα, κρίνεται ως ασύμφορο για το Δημόσιο να υπάρχουν δύο ανταγωνιζόμενες μεταξύ τους δημόσιες χρηματοδοτήσεις για το ίδιο στάδιο ανάπτυξης των επιχειρήσεων έντασης γνώσης. Το πρόγραμμα στήριξης των εκκολαπτόμενων επιχειρήσεων μπορεί να μετατοπιστεί σε μετέπειτα στάδιο ανάπτυξης ώστε να υπάρχει συμπληρωματικότητα των δημόσιων χρηματοδοτήσεων και βελτιστοποίηση στην κάλυψη των αναγκών χρηματοδότησης των επιχειρήσεων έντασης γνώσης.

Σαν προβλήματα εμφανίστηκαν επίσης και τα χαμηλά επίπεδα χρηματοδοτήσεων προς τις επιχειρήσεις και τα εκκολαπτήρια. Ειδικά όσον αφορά τις επιχειρήσεις, σε

⁸⁹ ΙΠΕ: Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας

σχετική ερώτηση που έγινε και προς τις ίδιες τις εκκολαπτόμενες, δύο στις τρεις δήλωσαν πως δεν θεωρούσαν τη χρηματοδότηση αρκετή.

Επιπλέον, ακόμα και φορείς που δεν είχαν αναφέρει ως πρόβλημα το ύψος των χρηματοδοτήσεων προς τις επιχειρήσεις πρότειναν υψηλότερα επίπεδα χρηματοδότησης στο μέλλον. Όλα τα πιο πάνω θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε αύξηση των χρηματοδοτήσεων, συνδυασμένη με μετατόπιση του σταδίου ανάπτυξης των επιχειρήσεων πιο κοντά στο στάδιο της ανάπτυξης προϊόντος και των πρώτων πωλήσεων παρά σε αυτό της προ-ανταγωνιστικής έρευνας.

6.2 Λειτουργίες κλειδιά για την επιτυχία των «Εκκολαπτηρίων Επιχειρήσεων»

Η ακόλουθη ανάλυση βασίζεται σε έρευνα γραφείου καθώς και ευρήματα από την ποιοτική έρευνα που διενεργήθηκε.

Τα Εκκολαπτήρια Επιχειρήσεων έχουν χαρακτηριστεί ως μια εξαιρετικά επιτυχημένη στρατηγική οικονομικής ανάπτυξης και αγκαλιάστηκαν από διάφορους επιχειρηματίες, σε ολόκληρο τον κόσμο. Ο Οργανισμός infoDev, της Παγκόσμιας Τράπεζας αποτελεί μείζονα παράγοντα σε αυτό το κίνημα, έχοντας στηρίξει πάνω από 150 Εκκολαπτήρια σε 70 χώρες. Οι προσπάθειες του infoDev στοχεύουν στο να δημιουργηθεί μια ομάδα βιώσιμων και ανασυνδυάσιμων (replicable) εκκολαπτηρίων που θα βοηθούσε επιχειρηματίες στην ανάπτυξη επιτυχών επιχειρήσεων και την υποστήριξη της βιομηχανίας ΤΠΕ⁹⁰. Οι εταιρείες ΤΠΕ εξυπηρετούν, σχεδόν κάθε τομέα της οικονομίας, συμπεριλαμβανομένων της κυβέρνησης, της ιατρικής, της γεωργία, του τουρισμού, της εκπαίδευσης, της ψυχαγωγίας και του τραπεζικού τομέα.

Προκειμένου να δημιουργηθεί ένα επιτυχές Εκκολαπτήριο, θα πρέπει να συνηγορούν ορισμένες πτυχές στο επιχειρησιακό του περιβάλλον, π. χ. αξιόπιστες, υψηλής ταχύτητας συνδέσεις στο Διαδίκτυο, υποστηρικτική τραπεζική και επενδυτική κοινότητα, επαρκής αριθμός παροχών υπηρεσιών που να μπορούν να συνεργάζονται με τους επιχειρηματίες, κατάλληλες κτηριακές υποδομές όπου θα μπορεί να αναπτυχθεί κ.α.

Η σημασία χρηματοδότησης εταιρειών δεν μπορεί να παραβλεφθεί και γι'αυτό θα πρέπει μια δομή Εκκολαπτηρίου να αναπτύξει ένα εφαρμόσιμο χρηματοδοτικό μοντέλο για την εξυπηρέτηση των πελατών/εκκολαπτόμενων εταιριών.

Όπως συμβαίνει στα περισσότερα προγράμματα εκκόλαψης, τα ακόλουθα είναι οι βασικοί οικονομικοί οδηγοί για την ανάπτυξη ενός βιώσιμου, ανασυνδυάσιμου (replicable) μοντέλου:

- Η ακίνητη περιουσία είναι το κύριο κόστος - σχεδόν σε κάθε περίπτωση το εκκολαπτήριο χρειάζεται βοήθεια σε κάποια μορφή, είτε αυτή παρέχεται μέσω κρατικών επιχορηγήσεων, είτε από ιδιωτικές επενδύσεις ή χορηγίες.
- Οι επιχειρηματικοί χορηγοί μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο - οι επιχειρήσεις που πιθανώς να επωφελούνται από τις εργασίες που πραγματοποιούνται

⁹⁰ ΤΠΕ: Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας

από τις εταιρίες/πελάτες των εκκολαπτηρίων θα πρέπει να συμμετέχουν ως εταίροι και να παρέχουν κατάρτιση και εξοπλισμό ως μέσο, σε είδος, υποστήριξη.

➤ Η ταυτότητα του εμπορικού σήματος είναι ιδιαίτερα σημαντική για τις εταιρίες/πελάτες καθώς, με αυτό, το εκκολαπτήριο δίνει αξιοπιστία στην αναζήτηση πελατών.

➤ Οι εταιρίες/πελάτες του Εκκολαπτηρίου συνήθως απαιτούν συνεχή υποστήριξη από το εκκολαπτήριο στους τομείς της εμπορίας και πωλήσεων, σε θέματα λογιστικής, νομικής συνδρομής και συμβουλευτικής ανάπτυξης και γι' αυτό το εκκολαπτήριο θα πρέπει να είναι διατεθειμένο να την προσφέρει, όποτε χρειαστεί.

➤ Το Εκκολαπτήριο θα πρέπει να καταστεί μια ασφαλής, σταθερή και φιλόξενη τοποθεσία για να εγκατασταθούν σε αυτό οι επιχειρήσεις, για να δημιουργήσει νέες θέσεις απασχόλησης, για να προωθήσει την ανάπτυξης ενός συστήματος ελεύθερης οικονομίας, να επιτρέψει την πρόσβαση σε εξοπλισμό και κατάρτιση, και να καταστεί ένα κομβικό σημείο της επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Όσον αφορά τις εγκαταστάσεις, ένα βιώσιμο και ευέλικτο Εκκολαπτήριο αναμένεται ότι:

1. θα πρέπει να διοικείται από ένα μικρό αριθμό προσωπικού της τάξης των 3-6 υπαλλήλων.
2. να εξυπηρετεί περίπου 20-30 εταιρίες/πελάτες
3. η εγκατάσταση θα πρέπει να είναι περίπου 1.500 με 2.000 τετραγωνικά μέτρα (αν και είναι πιθανό να είναι και μικρότερο), και,
4. θα απαιτούσε περίπου δέκα χρόνια για να αξιολογηθεί η οικονομική βιωσιμότητα του.

Τέλος, εάν μια ομάδα Εκκολαπτηρίων μπορούσε να λειτουργήσει ως δίκτυο, μια θετική εικόνα ρευστότητας θα μπορούσε τελικά να επιτευχθεί. Αυτό σημαίνει ότι αντί του κανόνα, (μεμονωμένο, υπό-στελεχωμένο εκκολαπτήριο, χωρίς πόρους για να επιβιώσει), ένα δίκτυο των εκκολαπτηρίων θα μπορούσε να αναπτύξει κοινές πολιτικές λειτουργίας, να προσφέρει καλά ανεπτυγμένη διαχείριση, πρόσβαση σε κεφάλαια και επαγγελματίες συμβούλους αυξάνοντας τις πιθανότητες επιτυχίας.

**Οδηγοί επιδόσεων – βασικοί τίτλοι και λειτουργικοί δείκτες για Εκκολαπτήρια
Επιχειρήσεων**

Για τη σύσταση και λειτουργία Εκκολαπτηρίων	
1.	Αριθμός και τύπος των ενδιαφερομένων/συμμετεχόντων (stakeholders) - ο ρόλος των ενδιαφερομένων/συμμετεχόντων μερών, ιδίως η υποστήριξη μιας μεγάλης συνεργασίας μεταξύ ιδιωτικού και δημοσίου τομέα, είναι κρίσιμος για την επιτυχή λειτουργία του Εκκολαπτηρίου και για τον ευρύτερο ρόλο του, συμβάλλοντας έτσι στην περιφερειακή στρατηγική για την ανταγωνιστικότητα και τη μεταφορά τεχνολογίας.
2.	Αριθμός και τύπος των μονάδων του Εκκολαπτηρίου - αυτό, μαζί με την τοποθεσία και το είδος των εγκαταστάσεων του, καθορίζει σε μεγάλο βαθμό το κόστος εκκίνησης και την ικανότητα ενός Εκκολαπτηρίου να λειτουργεί σε μια καλή βάση κόστους-αποτελεσματικότητας και να επιτύχει οικονομίες κλίμακας.
3.	Αριθμός και είδος των εταιριών/πελατών - ο αριθμός και το είδος των μισθωτών εταιριών παρέχει μια βάση για την ταξινόμηση των Εκκολαπτηρίων (π. χ. ένα τεχνολογικό κέντρο θα έχει συνήθως περισσότερο από 75% των πελατών του εταιρίες που δραστηριοποιούνται στην ένταση γνώσης), ενώ πληροφορίες σχετικά με την απόδοση των μισθωτών εταιριών παρέχει τη βάση για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των Εκκολαπτηρίων.
4.	Κόστος έναρξης και λειτουργίας και πηγή χρηματοδότησης - υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός των πιθανών λειτουργικών δεικτών σχετικά με τα οικονομικά ενός Εκκολαπτηρίου (π. χ. σε ποιο βαθμό επιτυγχάνεται το break even) και, παρομοίως, αν συνδέεται με τα αποτελέσματα του Εκκολαπτηρίου, αυτό επιτρέπει την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και θεμάτων αξιοποίησης πόρων
Λειτουργίες κλειδιά Εκκολαπτηρίων για τη Διαχείριση και την Προώθηση	
5.	Τα ποσοστά πληρότητας του Εκκολαπτηρίου και ο κύκλος εργασιών - τα ποσοστά πληρότητας παρέχουν μια ένδειξη του πόσο επιτυχώς προσελκύουν τις εταιρίες/πελάτες τα Εκκολαπτήρια και είναι επίσης, για πολλά Εκκολαπτήρια το κλειδί της οικονομικής τους βιωσιμότητας. Ο κύκλος εργασιών των μισθωτών εταιριών είναι ένας οδηγός προς την αποτελεσματική λειτουργία.
6.	Το Εύρος και η τιμολόγηση των υπηρεσιών στήριξης των επιχειρήσεων - Η παροχή ενός ευρέως φάσματος υπηρεσιών στήριξης των επιχειρήσεων είναι καθοριστικό στοιχείο του μοντέλου των Εκκολαπτηρίων. Αυτές μπορούν να ομαδοποιηθούν σε τέσσερις κατηγορίες: α) την εκπαίδευση στην επιχειρηματικότητα, β) την παροχή επιχειρηματικών συμβουλών, γ) την τεχνολογία και την υποστήριξη της καινοτομίας και δ) την χρηματοδότησης των επιχειρήσεων.
7.	Κριτήρια αποδοχής/εισδοχής στο Εκκολαπτήριο - η ύπαρξη των τυπικών κριτηρίων, εισόδου και εξόδου, είναι ένα χαρακτηριστικό γνώρισμα του μοντέλου των Εκκολαπτηρίων και σημαντικό για την εξασφάλιση ενός κύκλου εργασιών της μισθωτής εταιρείας. Οι λειτουργικοί δείκτες περιλαμβάνουν το διάστημα που οι μισθωτές παραμένουν στο Εκκολαπτήριο.
8.	Ο αριθμός και ο τύπος του προσωπικού του Εκκολαπτηρίου - η αναλογία του προσωπικού με τις εταιρίες/πελάτες είναι ένας ακόμη βασικός δείκτης αποτελεσματικότητας. Το βασικότερο είναι η ποιότητα της ομάδας διαχείρισης, που σαφώς αποτελεί μείζονα καθοριστικό παράγοντα της απόδοσης του Εκκολαπτηρίου.

9.	Τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται για να παρακολουθείται η απόδοση, εκτός από μια επίσημη δέσμη δεικτών και προτύπων ποιότητας, ένας βασικός παράγοντας εδώ είναι ο βαθμός στον οποίο τα Εκκολαπτήρια λαμβάνουν ανατροφοδότηση από τους πελάτες σχετικά με τις υπηρεσίες που παρέχονται σε αυτά.
Αξιολόγηση των υπηρεσιών και των επιπτώσεων των Εκκολαπτηρίων	
10.	Η απόδοση των μισθωτών εταιριών, η δημιουργία πλούτου και απασχόλησης - το ποσοστό αποτυχίας/επιτυχίας του των μισθωτών εταιριών του Εκκολαπτηρίου χρησιμοποιείται ευρέως ως ένα βραχυπρόθεσμο μέτρο απόδοσης ενώ οι δείκτες δημιουργίας πλούτου και απασχόλησης παρέχουν μια εικόνα των πιο μακροπρόθεσμων επιπτώσεων.
11	Ο αριθμός των αποφοίτων/παραμένοντων στην τοπική περιοχή - η παρακολούθηση του προορισμού των αποφοίτων εταιριών είναι το κλειδί για την κατανόηση του βαθμού στον οποίο τα Εκκολαπτήρια πετυχαίνουν βιώσιμες επιπτώσεις οι οποίες ωφελούν τις περιοχές στις οποίες βρίσκονται.
12.	Η προστιθέμενη αξία των δράσεων του Εκκολαπτηρίου - Η σύγκριση των επιδόσεων των Εκκολαπτηρίων πρέπει να βασίζεται στην αξιολόγηση της προστιθέμενης αξίας που καταδεικνύουν, δηλαδή ο βαθμός στον οποίο η απόδοση των εταιριών/πελατών μπορεί να αποδοθεί στην υποστήριξη που οι εταιρίες έλαβαν από το Εκκολαπτήριο.

Από τα πιο πάνω κριτήρια/κλειδιά, έχει εξελιχθεί ένα σύνολο βέλτιστων πρακτικών Εκκολαπτηρίων που κατάφεραν να δημιουργήσουν εταιρίες/απόφοιτους υψηλού ρυθμού ανάπτυξης. Για να ενισχυθεί η επίδραση των Εκκολαπτηρίων στην οικονομική ανάπτυξη, πρέπει να υπάρχουν δύο βασικές παράμετροι:

- Τα Εκκολαπτήρια επιχειρήσεων θα πρέπει να είναι σχεδιασμένα να ολοκληρώνουν τους κύκλους ζωής των εκκολαπτόμενων επιχειρήσεων ταχύτερα και
- Τα Εκκολαπτήρια επιχειρήσεων θα πρέπει να υιοθετήσουν μια πιο προσανατολισμένη, προς την επιχειρηματική ανάπτυξη, στάση κατά τη θέσπιση των προγραμμάτων τους.

Η συνολική διαδικασία του κύκλου ζωής χρειάζεται περίπου πέντε με έξι χρόνια, αλλά καθώς τα νέα Εκκολαπτήρια είναι σε θέση να διδαχθούν από τις προηγούμενες εμπειρίες, η νέα γνώση και η ανταλλαγή πληροφοριών μπορεί να συμπίεσει την καμπύλη μάθησης, και κατά συνέπεια το χρόνο εκκόλαψης⁹¹.

⁹¹ Allen, D.N. & McCluskey, R. 1990, 'Structure, policy, services, and performance in the business incubator industry,' *Entrepreneurship Theory and Practice*, Winter, pp61-77.

Η ικανότητα των προγραμμάτων των Εκκολαπτηρίων για την γρήγορη επίτευξη της ωριμότητας εξαρτάται, σημαντικά, από τον τρόπο που αυτά έχουν σχεδιασθεί από την αρχή. Μόλις ένα πρόγραμμα «εκκόλαψης» αρχίσει να εφαρμόζεται, με μια συγκεκριμένη σειρά παραμέτρων, είναι πολύ δύσκολο να γίνουν αλλαγές στον τρόπο με τον οποίο το πρόγραμμα λειτουργεί συνολικά. Αυτό παρατηρείται, ιδιαίτερα, στην περίπτωση που τα πιθανά έσοδα βάσης για το πρόγραμμα είναι, περισσότερο ή λιγότερο, σταθερά.

Δύο μεγάλα ζητήματα διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στον προσδιορισμό της ταχύτητας με την οποία φτάνει ο κύκλος ζωής της «εκκόλαψης», στην ωριμότητα:

- η εγγύηση προγραμμάτων χρηματοδότησης· και
- ένα σαφές πρόγραμμα που να επικεντρώνεται στην επιχειρηματική ανάπτυξη.

Η επιτάχυνση του κύκλου ζωής έχει να κάνει με την πρωτοβουλία και τη διάθεση του Εκκολαπτηρίου να επιταχυνθεί η επιτυχία των εκκολαπτόμενων επιχειρήσεων.

Πολλοί χρηματοδότες προγραμμάτων «εκκόλαψης» έχουν αποδειχθεί ότι έχουν αβαθή δέσμευση και κατανόηση των Εκκολαπτηρίων. Οικονομικές πιέσεις έχουν οδηγήσει ορισμένους χορηγούς Εκκολαπτηρίων σε μεγάλες δυσχέρειες και σε αδυναμία συγκέντρωσης επαρκούς εισοδήματος για τη στήριξη των ίδιων τους των επιχειρήσεων, πόσο μάλλον για το ταμείο ενός προγράμματος Εκκολαπτηρίου. Ακόμη και επιτυχημένα προγράμματα έχουν χάσει τη χρηματοδότησή τους ως αποτέλεσμα δημοσιονομικού ελλείμματος, αλλαγής χορηγού ή λόγω τροποποιημένων προτεραιοτήτων που, συνήθως, οδηγούνται από πολιτικές σκοπιμότητες.

Η οικονομική ανεξαρτησία μπορεί να απομονώσει και να προστατεύσει ένα εκκολαπτήριο από την αβεβαιότητα. Το κλειδί σε αυτό είναι να επιδιώξει, το εκκολαπτήριο, να έχει αυτάρκη προγράμματα. Αυτό σημαίνει, να παράγει επαρκή εισοδήματα που να καλύπτουν τις επιχειρησιακές δαπάνες των προγραμμάτων του. Συνεπώς, για να επιτευχθεί η αυτάρκεια του Εκκολαπτηρίου θα πρέπει, αυτό, να δημιουργεί επαρκείς εισροές πόρων και να ελαχιστοποιεί τις λειτουργικές του δαπάνες.

Ο δεύτερος σημαντικός παράγοντα που καθορίζει τον ρυθμό προόδου, στον κύκλο ζωής ενός Εκκολαπτηρίου, είναι το πόσο αποτελεσματικά το πρόγραμμα του εστιάζεται στην ανάπτυξη των επιχειρήσεων. Πολλά προγράμματα «εκκόλαψης» υπόκεινται σε δύο αντιφατικά ζητήματα: το ένα λειτουργικό και το άλλο είναι θέμα πολιτικής. Το λειτουργικό

θέμα είναι η πόλωση δυνάμεων μεταξύ ακίνητης περιουσίας και ανάπτυξης των επιχειρήσεων.⁹²

Το θέμα πολιτικής που είναι εμφανές σε πολλά προγράμματα είναι αυτό μεταξύ της δημιουργίας θέσεων απασχόλησης και της ανάπτυξης των επιχειρήσεων. Η εστίαση του προγράμματος «εκκόλαψης» στην ανάπτυξη επιχειρήσεων σημαίνει ότι διασφαλίζεται η ύπαρξη προγραμμάτων που αποσκοπούν στην ενίσχυση της βιωσιμότητας και την ανάπτυξη των επιχειρήσεων και ότι υπάρχουν επαρκείς πόροι για να υλοποιήσει τα προγράμματα αυτά. Η ανάπτυξη και υλοποίηση ενός τέτοιου προγράμματος είναι μια έντονα ανθρωποκεντρική δραστηριότητα και το να υλοποιηθεί ποιοτική ανάπτυξη των επιχειρήσεων απαιτείται η στενή διαχείρισή τους.

Ο June Lavelle, ο οποίος διαχειρίζεται για μεγάλο χρονικό διάστημα το Βιομηχανικό Εκκολαπτήριο «Κέντρο Fulton-Cargoll», στο Σικάγο, τονίζει τη σημασία της εστίασης στην επιχειρηματική ανάπτυξη: «η δημιουργία θέσεων εργασίας είναι ένα δευτερεύον προϊόν της ανάπτυξης των επιχειρήσεων, δεν είναι το βασικό προϊόν ... ο καθένας πρέπει να καταλάβει ότι κανείς δεν εισέρχεται σε επιχειρηματική δραστηριότητα, με γνώμονα και κύριο μέλημα του, την πρόσληψη προσωπικού.»⁹³

Μολονότι, αρχικά, οι νέες εταιρίες, απόφοιτοι Εκκολαπτηρίων, απασχολούν λίγους εργαζομένους, αποτελούν τμήμα των θεμελίων που υποστηρίζουν την μελλοντική οικονομική ανάπτυξη. Καθώς οι επιχειρήσεις μεγαλώνουν, μακροπρόθεσμα, στα πέντε ή δέκα έτη, οι πολλαπλασιαστές απασχόλησης, η εισροή κεφαλαίων και άλλα αποτελέσματα ανάπτυξης, μπορούν να έχουν αξιοσημείωτες επιδράσεις. Έτσι, ενώ πολλοί θεωρούν τα Εκκολαπτήρια ως μηχανισμούς στήριξης της απασχόλησης, είναι κάπως παραπλανητικό να επικεντρωθούν στον αριθμό των θέσεων απασχόλησης που θα δημιουργηθούν από τις επιχειρήσεις στα Εκκολαπτήρια επιχειρήσεων. Αισθητή επίπτωση στην τοπική απασχόληση είναι πιο πιθανό να συμβεί όταν μια επιχείρηση μεταφέρεται από το Εκκολαπτήριο σε κάποιο, τοπικό, εμπορικό ή βιομηχανικό χώρο.

Η αδικαιολόγητη, βραχυπρόθεσμη, πίεση για δημιουργία θέσεων εργασίας μπορεί να υπονομεύσει την ικανότητα ενός Εκκολαπτηρίου στην προσπάθειά του να επιτύχει

⁹² Allen, D.N. 1988, 'Business incubator life cycles,' *Economic Development Quarterly*, Vol. 2, no 1, p 19 - 29.

⁹³ Mamis, Robert A, 1989, 'Mother of invention' *Inc*, October pp 119-126.

κρίσιμους στόχους, όπως είναι η οικονομική ανεξαρτησία και η παροχή, υψηλής ποιότητας, προγραμμάτων επιχειρηματικής ανάπτυξης..

Επίσης, καθώς οι γνώσεις σχετικά με τις επιπτώσεις στην δημιουργία θέσεων εργασίας, σε μικρότερες επιχειρήσεις, γίνονται πιο εξειδικευμένες και ραφιναρισμένες, γίνεται η διαπίστωση ότι η ανάπτυξη της απασχόλησης δεν είναι ομοιόμορφα κατανομημένη. Η ανάπτυξη της απασχόλησης σε μικρές επιχειρήσεις, δεν είναι αποτέλεσμα της πρόσληψης περισσότερων υπαλλήλων από λίγες επιχειρήσεις, όσο από την αύξηση του αριθμού των μικρών επιχειρήσεων. Συνεπώς, ένα επιτυχημένο Εκκολαπτήριο δεν είναι αυτό το οποίο έχει εταιρίες/πελάτες με μεγάλο αριθμό εργαζομένων, αλλά αυτό που έχει περισσότερες επιχειρήσεις με λιγότερους εργαζομένους.

Μια μελέτη της αμερικανικής οικονομίας για την δεκαετία μεταξύ 1980-1990, διαπίστωσε ότι η συνολική αύξηση της απασχόλησης προερχόταν από τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (MME), το 90% των MME ωστόσο δεν κατέγραψε καμία αύξηση της απασχόλησης την περίοδο εκείνη, αντιθέτως το 70% της αύξησης πραγματοποιήθηκε μόνο από το 0,5% των επιχειρήσεων αυτών.⁹⁴

Η ενίσχυση των επιχειρηματικών προγραμμάτων ανάπτυξης σε ένα Εκκολαπτήριο απαιτεί από το Εκκολαπτήριο να αναπτύξει την ικανότητα του να:

- προσθέτει αξία στους πελάτες του και
- να απλοποιεί τις διεργασίες επιχειρηματικής ανάπτυξης.

Η ανάπτυξη της ικανότητας του Εκκολαπτηρίου να προσθέτει αξία στους πελάτες του, σχετίζεται με δύο σημαντικούς παραμέτρους: 1) πόσο πρόθυμο είναι το Εκκολαπτήριο να δουλέψει και να συνεργαστεί με τους πελάτες του, και, 2) την ποιότητα των ανθρώπων και των προγραμμάτων που περιλαμβάνει το αναπτυξιακό δίκτυο του.

Ο Rice⁹⁵ αναφέρει ότι υπάρχουν τέσσερις κρίσιμοι τομείς που καθορίζουν την επιτυχία των νέων επιχειρήσεων. Αυτά είναι:

1. Η νέα επιχείρηση πρέπει να έχει έναν επιχειρηματία (entrepreneur) ή μια επιχειρηματική ομάδα.

⁹⁴ National Business Incubation Association, 1990, *The State Of The Business Incubation Industry*, NBIA, Athens, Ohio.

⁹⁵ Rice, M. P. (1992). *Intervention mechanisms used to influence the critical success factors of new ventures: An exploratory study*. Troy, New York: Centre for Entrepreneurship of New Technological Ventures, Rensselaer Polytechnic Institute.

2. Η επιχείρηση πρέπει να έχει ένα προϊόν ή υπηρεσία για εμπορευματοποίηση.
3. Πρέπει να υπάρχει μια αγορά για το προϊόν ή την υπηρεσία ή, διαφορετικά, ο επιχειρηματίας θα πρέπει να είναι σε θέση να δημιουργήσει μια.
4. Στις περισσότερες περιπτώσεις, η επιχείρηση θα πρέπει να έχει πρόσβαση σε κεφάλαια ή τουλάχιστον το ισοδύναμο ποσό, που θα προκύψει από την σχεδόν αναπόφευκτη, περίοδο αρνητικής ταμειακής ροής.

Δεδομένου ότι οι περισσότερες νέες επιχειρήσεις είναι ανεπαρκείς σε έναν ή περισσότερους από αυτούς τομείς, είναι ρόλος του Εκκολαπτηρίου να αναγνωρίσει και να ενεργήσει ανάλογα, ώστε να αντιμετωπίσει τις ελλείψεις αυτές, πριν να δημιουργηθούν οποιαδήποτε προβλήματα ή να τελειώσουν τα αρχικά κεφάλαια.

Για να εξασφαλίσει ότι ο επιχειρηματίας ασκεί το ρόλο του κατά τρόπο αποτελεσματικό, το Εκκολαπτήριο πρέπει να έχει πλήρη εικόνα και να κατανοεί τις εταιρίες/πελάτες του. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μόνο εάν υπάρχει συνεχής διάλογος μεταξύ εταιρία/πελάτη και διαχειριστή του Εκκολαπτηρίου. Μεγάλο μέρος του χρόνου του διαχειριστή θα πρέπει να αφιερώνεται στην παροχή τεχνικής βοήθειας, υποστήριξης και ταυτοποίησης του δικτύου εμπειρογνομόνων για συγκεκριμένα προβλήματα που συνδέονται με τις διάφορες επιχειρήσεις/πελάτες του. Δυστυχώς, μια πρόσφατη έκθεση, στην Αυστραλία, κατέδειξε ότι οι διευθυντές των Εκκολαπτηρίων αφιερώνουν μόνο ένα μικρό ποσοστό του χρόνου τους σε άμεσες παρεμβάσεις με τους πελάτες τους.

Ο Rice⁹⁶ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων και οι επιδόσεις του Εκκολαπτηρίου μπορούν να αυξηθούν μέσω τριών γενικών στρατηγικών:

1. Να βελτιστοποιήσει την κατανομή του χρόνου του διαχειριστή του Εκκολαπτηρίου, για να μεγιστοποιήσει το χρόνο που αφιερώνεται για την άμεση παρέμβαση στις επιχειρήσεις με τη μεγαλύτερη δυνητική απόδοση της επένδυσης του χρόνου.
2. Να μεγιστοποιήσει τις δεξιότητες παρέμβασης του διευθυντή του Εκκολαπτηρίου, και κατ' επέκταση τα προσόντα των άλλων εμπλεκόμενων, οι οποίοι καλούνται στη διαδικασία παρέμβασης, μέσω των προσπαθειών δικτύωσης του διευθυντή του Εκκολαπτηρίου.

⁹⁶ Rice, M. P. (1992). *Intervention mechanisms used to influence the critical success factors of new ventures: An exploratory study*. Troy, New York: Centre for Entrepreneurship of New Technological Ventures, Rensselaer Polytechnic Institute.

3. Να αυξήσει την ικανότητα των συμμετεχόντων επιχειρηματιών να ανταποκρίνονται στην διαδικασία παρέμβασης.

Το δίκτυο επιχειρηματικής ανάπτυξης ενός Εκκολαπτηρίου είναι ένα από τα βασικά εργαλεία για την ενίσχυση, τόσο σε εύρος όσο και βάθος, των δεξιοτήτων εκείνων, που μπορεί να χρησιμεύσουν για να διευρύνουν τον αριθμό των πελατών στους οποίους μπορεί να φτάσουν οι υπηρεσίες επιχειρηματικής ανάπτυξης.

Δεδομένου ότι οι διαχειριστές των Εκκολαπτηρίων είναι πολυάσχολοι και δαπανούν, κατά μέσο όρο, μόνο το 10% του χρόνου τους για να βοηθούν τις εταιρίες/πελάτες, φαίνεται ότι η ευθύνη διαχείρισης ενός μεγάλου χαρτοφυλακίου εκκολαπτόμενων εταιριών θα ήταν υπεράνω των δυνατοτήτων τους.

Δεδομένου ότι πολλοί διευθυντές Εκκολαπτηρίου εργάζονται με 20 ή περισσότερους πελάτες εγκατεστημένους εντός και εκτός του Εκκολαπτηρίου, ένας διευθυντής, ο οποίος είναι διατεθειμένος να προσθέσει αξία σε όλες τις εταιρίες/ πελάτες του, έχει δύο επιλογές: είτε να προσλάβει πρόσθετο επαγγελματικό προσωπικό είτε να αναπτύξει ένα δίκτυο επιχειρηματικής ανάπτυξης.

Πολλές μελέτες κατέδειξαν ότι η πιο σημαντική συμβολή των Εκκολαπτηρίων επιχειρήσεων στην επιχειρηματικότητα έγκειται στις ευκαιρίες που προσφέρουν στους επιχειρηματίες να αλληλεπιδρούν και να αναπτύσσουν σχέσεις συνεργασίας με άλλους επιχειρηματίες.

Για την προώθηση αυτών των σχέσεων μεταξύ επιχειρήσεων ή φυσικών προσώπων, καταγράφηκαν μερικοί παράγοντες που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα της αλληλεπίδρασης:

- Ο τύπος επιχειρήσεων. Παρόμοιες επιχειρήσεις ή κλάδοι μπορεί να οδηγήσουν σε ομαδικές ρυθμίσεις, ενώ συμπληρωματικές επιχειρήσεις και κλάδοι παρέχουν ευκαιρίες για συνεργασία για την επίτευξη καλύτερων αποτελεσμάτων. Και οι δύο σχέσεις μπορούν να οδηγήσουν στην αλληλεξάρτηση.
- Τα προσωπικά χαρακτηριστικά. Αυτά περιλαμβάνουν την προθυμία και ικανότητα να συνεργάζονται και το ιστορικό ή την πείρα των συνεργατών.
- Το στάδιο ανάπτυξης. Μια πιο άμεση παρέμβαση στα πρώτα στάδια της ανάπτυξης, θα συγκλίνουν σε μια πιο έμμεση παρέμβαση και υποστήριξη στα στάδια ωρίμανσης.

- Η κρίσιμη μάζα. Πρέπει να υπάρχει επαρκής αριθμός ατόμων, των οποίων οι ανάγκες και τα συμφέροντα συμπίπτουν, προκειμένου να προκύψουν ορισμένοι τύποι αλληλεπιδράσεων.
- Η απόσταση. Όσο περισσότερο άνθρωποι χωρίζονται ο ένας από τον άλλο, τόσο μικρότερη είναι η συχνότητα της αλληλεπίδρασης. Η κοινή χρήση του χώρου του Εκκολαπτηρίου πρέπει να θεωρείται ευκαιρία για τη σφυρηλάτηση σχέσεων.
- Τα διάφορα φόρα. Τόσο επίσημα όσο και ανεπίσημα εργαστήρια, φόρα, σεμινάρια, διαλέξεις και εκδηλώσεις στα οποία οι επιχειρηματίες και άλλοι, μπορούν να συναντηθούν είναι κρίσιμα για την ανάπτυξη των σχέσεων.
- Ο χρόνος. Χρειάζεται χρόνος για να αναπτυχθούν ατομικά σχέσεις και δίκτυα σχέσεων. Δεν γίνονται εν μια νυκτί και απαιτούν τις κατάλληλες συνθήκες για να αναπτυχθούν και να ευοδωθούν

Σχετικά με την «επιχορήγηση» και την επιβίωση των νέων επιχειρήσεων, έρευνες και μελέτες κατέδειξαν τη σημασία της για τις εταιρίες/πελάτες του Εκκολαπτηρίου. Κατά τα πρώτα στάδια της ανάπτυξης μιας νέας επιχείρησης, η χορηγία απομονώνει τις απειλές του εξωτερικού περιβάλλοντος. Η επιχορήγηση θεωρείται ότι είναι πιο αποτελεσματική στα πρώιμα στάδια, δεδομένης της έκθεσης της νέας επιχείρησης σε περισσότερους κινδύνους. Ωστόσο, όσο η επιχείρηση ωριμάζει πρέπει να επωφελείται λιγότερο από την επιχορήγηση δεδομένου ότι πρέπει να αρχίσει να εκτίθεται στον ανταγωνισμό και άλλους παράγοντες του εξωτερικού περιβάλλοντος.

Οι διαχειριστές Εκκολαπτηρίων θα πρέπει να γνωρίζουν ότι υπάρχουν τόσο θετικές όσο και αρνητικές επιπτώσεις που προέρχονται από την παροχή επιχορήγησης:

- η επιχορήγηση προστατεύει τις επιχειρήσεις από περιβαλλοντικές πιέσεις αλλά ταυτόχρονα ελαχιστοποιεί την ευκαιρία για τις επιχειρήσεις να αναγνωρίσουν πως πρέπει να προσαρμοστούν σε αυτές τις πιέσεις.
- η επιχορήγηση μπορεί να εκθέσει τις νέες επιχειρήσεις σε ακατάλληλα μοντέλα, όπως οι γραφειοκρατικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων.
- καθώς οι επιχειρήσεις ωριμάζουν σε ένα προστατευόμενο περιβάλλον, είναι αναγκαίο να συνταιριάξουν την τεχνική τους ικανότητα με έναν διοικητικό πυρήνα, προτού «αποφοιτήσουν από το Εκκολαπτήριο».

- Όταν μια επιχείρηση είναι επιχορηγούμενη, ορισμένη γνώση που είναι αναγκαία για την επιβίωση της μπορεί να παραμείνει με τον χορηγό και να μη φτάσει ποτέ σε αυτήν.
- Σε μεταγενέστερα στάδια, του κύκλου ζωής, της επιχείρησης, η ικανότητα να ασκήσει αποτελεσματικό ανταγωνισμό σε περιόδους χαμηλής ρευστότητας και ταμειακών εισροών μπορεί να υπονομευθεί από το γεγονός ότι «εκκολάφθηκε» σε ένα τεχνητό περιβάλλον όπου οι πόροι δεν έλειπαν ποτέ.

6.4 Αξιολόγηση των επιπτώσεων των «Εκκολαπτηρίων Επιχειρήσεων» σε σχέση με την απασχόληση και την επιχειρηματικότητα.

Απασχόληση

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση εκτιμάται ότι περίπου 40.000 νέες θέσεις εργασίας δημιουργούνται κάθε χρόνο μέσω των Εκκολαπτηρίων επιχειρήσεων, στην Κύπρο οι αριθμοί είναι πολλοί μικρότεροι και σίγουρα δεν φτάνουν τους μέσους όρους της ΕΕ. Αυτό οφείλεται τόσο στο μέγεθος της κυπριακής οικονομίας, όσο και στο στάδιο ανάπτυξης του θεσμού των Εκκολαπτηρίων στην Κύπρο.

Ωστόσο, η έρευνα πεδίου κατέδειξε ότι οι προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Απασχόληση θα μπορούσαν να προωθηθούν αποτελεσματικά μέσα από την λειτουργία των Εκκολαπτηρίων. Συγκεκριμένα:

Όσον αφορά την πλήρη απασχόληση: Η επίτευξη πλήρους απασχόλησης και η μείωση της ανεργίας και της αεργίας, με ταυτόχρονη αύξηση της ζήτησης και της προσφοράς εργασίας, είναι θα μπορούσαν να ενισχυθούν με την λειτουργία Εκκολαπτηρίων, το οποία θα έδιναν την ευκαιρία σε άνεργους αλλά και δυσαρεστημένους εργαζομένους, πρίν να αφήσουν την εργασία τους, να αναπτύξουν τις δικές τους επαγγελματικές ιδέες στο επιχειρηματικό περιβάλλον ενός Εκκολαπτηρίου Επιχειρήσεων.

Όσον αφορά τη βελτίωση της ποιότητας και της παραγωγικότητας της εργασίας: Οι προσπάθειες αύξησης των ποσοστών απασχόλησης συμβαδίζουν με τη βελτίωση της ελκυστικότητας των θέσεων απασχόλησης, της βελτίωσης της ποιότητας της

εργασίας και την αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας καθώς και τη μείωση του ποσοστού των φτωχών εργαζομένων. Τα Εκκολαπτήρια επιχειρήσεων, οφείλουν την ύπαρξή τους στο γεγονός ότι ακριβώς προσφέρουν αυτή την ελκυστικότητα και συνεπώς μπορούν να βελτιώσουν τόσο την ποιότητα όσο και παραγωγικότητα της εργασίας.

Η υλοποίηση του προγράμματος δημιουργίας Εκκολαπτηρίων στην Κύπρο δεν είχε τα επιθυμητά αποτελέσματα. Όσον αφορά τις θέσεις εργασίας, το επιθυμητό τυπικό χαρακτηριστικό είχε οριστεί στα 3 άτομα ανά επιχείρηση μιας και ο θεσμός βρισκόταν στα αρχικά του στάδια. Δυστυχώς ο μέσος όρος υπολείπεται σημαντικά του επιθυμητού. Παρά την αρχική, ίσως θα μπορούσε να θεωρηθεί και πιλοτική, λειτουργία των πρώτων εκκολαπτηρίων στην Κύπρο, μπορεί να λεχθεί ότι, σε γενικό επίπεδο, ο θεσμός παρά τα όποια προβλήματα που παρουσίασε, φαίνεται να έχει από αποτέλεσμα στην αύξηση της απασχόλησης στις εκκολαπτόμενες επιχειρήσεις. Κατά μέσο όρο οι εκκολαπτόμενες επιχειρήσεις εργοδοτούσαν ένα άτομο όταν εισήλθαν στις εκκολαπτήρια ενώ ο μέσος όρος αυτός είχε φτάσει τα τρία άτομα κατά τη διάρκεια της «εκκόλαψης».

Επίσης, αντίθετα από την Ευρωπαϊκή πρακτική, ο θεσμός δεν κατάφερε να βοηθήσει την ενίσχυση της απασχόλησης σε περιφερειακό επίπεδο και την τεχνολογική υποστήριξη των τοπικών αναπτυξιακών πρωτοβουλιών, καθώς υλοποιήθηκε στην Λευκωσία.

Επιχειρηματικότητα

Επιχειρηματικότητα είναι η προσπάθεια μετατροπής της πρωτοβουλίας σε αποτέλεσμα και από αυτή τη διαδικασία να προκύψει και οικονομικό κέρδος. Περιλαμβάνει σαν βήματα την Καινοτομία, την Ηγεσία, τη Διαχείριση και την Ανάπτυξη της πρωτοβουλίας.

Η αδυναμία να διαφοροποιηθεί διαχρονικά το πολύ μικρό μέγεθος των επιχειρηματικών μονάδων σε όλους τους παραγωγικούς τομείς, είναι ένα από τα σοβαρότερα διαρθρωτικά προβλήματα της κυπριακής οικονομίας. Τα Εκκολαπτήρια Επιχειρήσεων μπορούν να συνεισφέρουν:

- Στην αξιοποίηση οικονομιών κλίμακας στην παραγωγή και εμπορία προϊόντων καθώς και στην παροχή υψηλής στάθμης υπηρεσιών.
- Στην υιοθέτηση προηγμένης τεχνολογίας και στη διενέργεια υψηλών ανάλογων επενδύσεων σε μηχανικό εξοπλισμό και ερευνητικές δραστηριότητες.

- Στην αξιοποίηση των ευκαιριών που προσφέρονται από τις ραγδαίες εξελίξεις στις Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών.
- Στην υιοθέτηση σύγχρονων καινοτόμων μεθόδων διεύθυνσης και οργάνωσης.
- Στη μέγιστη δυνατή αξιοποίηση τόσο των συγκριτικών πλεονεκτημάτων που παρέχει η γεωγραφική θέση της Κύπρου όσο και των ευκαιριών που παρέχονται με την ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ.

Η δημιουργία Εκκολαπτηρίων Επιχειρήσεων ως μέτρο/μηχανισμό στήριξης της επιχειρηματικής, τεχνολογικής και κατ' επέκταση κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης, έχει δοκιμαστεί με ποικίλη επιτυχία σε διάφορες χώρες, τόσο στην ΕΕ όσο και εκτός της ΕΕ και έχει αποδειχθεί πως, με σωστό σχεδιασμό και τοποθέτηση του όλου έργου στο ευρύτερο πλαίσιο της τοπικής οικονομικής ζωής, αποτελούν μια δυναμική προσέγγιση στην τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας και ανταγωνιστικότητας.

Οι χώρες που έχουν δημιουργήσει Εκκολαπτήρια πάνω σε σωστές βάσεις έχουν επωφεληθεί κατά ένα μεγάλο βαθμό από τη λειτουργία τους, αφού αυτά υποστηρίζουν με πολλαπλούς τρόπους νέες επιχειρήσεις και ερευνητικούς οργανισμούς στη δημιουργία γνώσης, ανάπτυξη ερευνητικής ικανότητας και αξιοποίηση νέας τεχνολογίας, με προοπτική την όσο το δυνατό πιο άμεση πρακτική εφαρμογή τους μέσα στα πλαίσια των οικονομικών/επιχειρηματικών πραγματικοτήτων.

Επειδή στην Κύπρο, ένα μεγάλο μέρος των επιχειρήσεων συγκεντρώνεται σε κλάδους με χαμηλή προστιθέμενη αξία και εξωστρέφεια με παραγωγή προϊόντων και παροχή υπηρεσιών περιορισμένων προοπτικών μεγέθυνσης, τα Εκκολαπτήρια Επιχειρήσεων μπορούν να αλλάξουν άρδην την εικόνα αυτή. Τα προγράμματα των Εκκολαπτηρίων βοηθούν τις επιχειρήσεις/πελάτες τους να παράγουν προϊόντα υψηλής έντασης εργασίας και χαμηλού κόστους αφού αποτελούν χώρους εγκατάστασης και επώασης νέων επιχειρήσεων, οι οποίες συστήνονται προκειμένου να εκμεταλλευτούν καινοτόμες ιδέες.

Τα Εκκολαπτήρια αξιολογώντας τις δυνητικές εταιρίες/πελάτες τους, διαβλέπουν την καινοτομία, προστιθέμενη αξία και ένταση γνώσης, που μπορούν αυτές να προσφέρουν, μετά την αποφοίτησή τους. Αυτό εξασφαλίζει την ανταγωνιστικότητα των νέων αυτών επιχειρήσεων και ενισχύει την βιωσιμότητά τους στον οικονομικό στίβο.

Η ανάγκη προώθησης μέτρων για ενθάρρυνση της δημιουργίας επιχειρηματικών κεφαλαίων υψηλού κινδύνου (venture capital/ risk capital) επισημαίνεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή αλλά στην Κυπριακή οικονομία υπάρχει ανεπάρκεια κατάλληλων

χρηματοδοτικών μέσων, ιδιαίτερα αρχικών κεφαλαίων για νεοεισερχόμενους επιχειρηματίες και για δραστηριότητες υψηλού κινδύνου. Αυτό έχει δυσκολέψει την επιτυχή και βιώσιμη λειτουργία των Εκκολαπτηρίων που ιδρύθηκαν στην Κύπρο. Η χρηματοδότηση που δόθηκε αρχικά από το ΥΕΒΤ στα Εκκολαπτήρια και στις εταιρίες που θα εκκολάπτονταν σε αυτά, κρίθηκε ως ικανοποιητική, αλλά ούτε συνέχεια είχε ούτε αξιοποιήθηκε ιδανικά από τα ίδια τα Εκκολαπτήρια και τις εταιρίες/πελάτες τους.

7 Γενικά συμπεράσματα

Η τελευταία ενότητα αποσκοπεί στην αποτύπωση των γενικών συμπερασμάτων, όπως αυτά προέκυψαν μέσα από την συγγραφή της διπλωματικής εργασίας και την ανάλυση των ευρημάτων της έρευνας γραφείου όσο και της έρευνας πεδίου.

Το βασικό ερώτημα της διπλωματικής εργασίας είναι το κατά πόσο τα Εκκολαπτήρια Επιχειρήσεων μπορούν να αποτελέσουν επιτυχημένο μοντέλο προώθησης της απασχόλησης και της επιχειρηματικότητας. Τόσο η έρευνα γραφείου όσο και η έρευνα πεδίου κατέδειξαν ότι ο λόγος ύπαρξης των Εκκολαπτηρίων είναι η προώθηση της επιχειρηματικότητας, η δημιουργία νέων, επιτυχημένων επιχειρήσεων και κατά συνέπεια και η δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας. Ωστόσο, δεν είναι δεδομένο ότι όλα τα Εκκολαπτήρια είναι αποτελεσματικά στους πιο πάνω ρόλους. Σημαντικό στοιχείο για την επιτυχή εφαρμογή των προγραμμάτων των εκκολαπτηρίων είναι η ύπαρξη ενός αριθμού παραγόντων που θα καθιστούν την λειτουργία του Εκκολαπτηρίου βιώσιμη και αποτελεσματική.

Η κυπριακή εμπειρία έδειξε ότι ο θεσμός των Εκκολαπτηρίων κάθε άλλο παρά επιτυχημένος είναι. Πολλά είναι τα στοιχεία εκείνα που προκάλεσαν την, έως τώρα, περιορισμένη επιτυχία, αν όχι αποτυχία, του θεσμού.

Όταν το 2007, έληξε το πρόγραμμα του Υπουργείου Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού (ΥΕΒΤ) για την δημιουργία Εκκολαπτηρίων Επιχειρήσεων, τέσσερα Εκκολαπτήρια είχαν δημιουργηθεί. Σήμερα το ένα εξ' αυτών, ο «Προμηθέας», έχει κλείσει ενώ και τα υπόλοιπα τρία υπολειτουργούν ή έχουν κάνει αλλαγή δραστηριότητας.

Η γενική άποψη είναι ότι και τα τέσσερα Εκκολαπτήρια είχαν στηθεί σε λάθος βάσεις. Στήθηκαν σαν ad hoc μηχανισμοί, χωρίς να υπάρχει προηγούμενη μελέτη ή προεργασία από τους ίδιους τους διευθυντές των Εκκολαπτηρίων. Τα Εκκολαπτήρια δημιουργήθηκαν με σκοπό την αξιοποίηση της χρηματοδότησης που διέθετε το ΥΕΒΤ και δεν δημιουργήθηκαν για να καλύψουν το πραγματικό κενό ανυπαρξίας Εκκολαπτηρίων Επιχειρήσεων.

Αποτέλεσμα, της μη εκπόνησης μελετών διάγνωσης αναγκών και βιωσιμότητας για τα Εκκολαπτήρια αυτά, ήταν η κατάρρευση τους σχεδόν αμέσως μόλις τελείωσε η χρηματοδότηση του ΥΕΒΤ. Το γεγονός της επιχορήγησης των Εκκολαπτηρίων από το ΥΕΒΤ δεν ήταν λόγος αποτυχίας, κάθε άλλο αφού με βάση και την Ευρωπαϊκή πρακτική,

το 68% των δαπανών δημιουργίας και το 37,5% των δαπανών λειτουργίας των Εκκολαπτηρίων, ακόμα και σε ποιο τεχνολογικά αναπτυγμένες χώρες, προέρχονται από εθνικές ή / και διεθνείς-Ευρωπαϊκές δημόσιες χρηματοδοτήσεις.

Η μη μελετημένη ίδρυση των Εκκολαπτηρίων είχε σαν αποτέλεσμα την μη κερδοφορία ούτε των ιδίων ούτε και των απόφοιτων εταιριών και συνεπώς δεν ήταν αρκετά ώριμα ώστε να απογαλακτιστούν από τις κρατικές επιδοτήσεις.

Επιπλέον σημειώνεται πως ο θεσμός για διάφορους λόγους (ακαταλληλότητα του προγράμματος του ΥΕΒΤ σε σχέση με το στάδιο ανάπτυξης της αγοράς, ανεπάρκεια υποδομών ΥΕΒΤ κατά τη διάρκεια του προγράμματος, αρχικό στάδιο ανάπτυξης της αγοράς, αστοχία/έλλειψη ποιότητας συγκεκριμένων εκκολαπτηρίων) δεν λειτούργησε ικανοποιητικά και δεν αναμένεται να βελτιωθεί χωρίς ουσιαστική παρέμβαση σε όλα τα σημεία, όπως αυτά περιγράφονται στο κεφάλαιο 6 της παρούσας διπλωματικής.

Συνεπώς, η δημιουργία ενός Εκκολαπτηρίου που στόχο θα έχει την βιώσιμη και μακροπρόθεσμη παρουσία του στην οικονομία της Κύπρου, αυτό θα πρέπει να γίνει ακολουθώντας συγκεκριμένες παραμέτρους, που αποδεδειγμένα οδηγούν σε βέλτιστες πρακτικές.

Συμπερασματικά, οι βασικοί παράμετροι που χαρακτηρίζουν την λειτουργία ενός Εκκολαπτηρίου και πρέπει να μελετούνται/αξιολογούνται πριν την ίδρυσή του είναι οι εξής:

Επενδύσεις κεφαλαίου και έξοδα λειτουργίας: Οι επενδύσεις κεφαλαίου και τα έξοδα λειτουργίας ποικίλλουν σημαντικά ανάλογα με τον τύπο του Εκκολαπτηρίου και έτσι δεν μπορούν να καθοριστούν με ακρίβεια. Για παράδειγμα, ένα Εκκολαπτήριο βιοτεχνολογίας απαιτεί χώρους αφιερωμένους σε εργαστήρια καθώς και σε χώρους γραφείων, ενώ ένα εκκολαπτήριο που παρέχει υποστηρικτικές διοικητικές υπηρεσίες σε υπό-σύσταση/ίδρυση επιχειρήσεις απαιτεί λιγότερες αρχικές επενδύσεις κεφαλαίου.

Αναλογία των εσόδων από δημόσιες επιχορηγήσεις: ενώ οι απαιτήσεις για δημόσια επιδότηση των Εκκολαπτηρίων ποικίλλουν ανάλογα με ειδικούς παράγοντες, όπως το δυναμισμό της περιφερειακής οικονομίας και την έκταση αποτυχίας της αγοράς, μπορούμε να υποθέσουμε ότι τα Εκκολαπτήρια θα πρέπει να προσπαθήσουν να αυξήσουν το ποσοστό κάλυψης των δαπανών λειτουργίας που θα προέρχεται από τις δικές τους δραστηριότητες (μισθώματα χώρων, συμβουλευτικές υπηρεσίες, κ.α.).

Χώρος Εκκολαπτηρίου/αριθμός εκκολαπτόμενων εταιριών: Σύμφωνα με έρευνα της ΕΕ⁹⁷, ο ενδεδειγμένος χώρος του Εκκολαπτηρίου θα πρέπει να είναι τουλάχιστον 2000 τ.μ., ικανό να φιλοξενήσει 20 με 30 εκκολαπτόμενες εταιρίες, έτσι ώστε να δημιουργεί τις απαιτούμενες οικονομίες κλίμακας.

Διάρκεια της παραμονής στο Εκκολαπτήριο: Μια διάρκεια τριών ετών θα ήταν ενδεδειγμένη. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η διάρκεια αυτή αφορά το μέσο εκκολαπτήριο και δεν αφορά ορισμένες εξειδικευμένες μορφές εκκόλαψης, π.χ. Εκκολαπτήρια βιοτεχνολογίας, Εκκολαπτήρια υψηλής τεχνολογίας E&A και Εκκολαπτήρια παραγωγής υψηλής τεχνολογίας λόγω της μεγαλύτερης χρονικής περιόδου που απαιτείται για την ανάπτυξη των προϊόντων τους.

Αριθμός των στελεχών διοίκησης και αναλογία του προσωπικού/εκκολαπτόμενων εταιριών: δύο διαχειριστές θα ήταν ικανοί να χειριστούν κατά μέσο όρο 20-30 εκκολαπτόμενες εταιρίες και επιτρέπει επαρκή ευελιξία για την κάλυψη απουσίας του ενός (για επαγγελματική κατάρτιση και ανάπτυξη, λόγω συνεδρίων, διασκέψεων, διακοπών, ασθένειας κ.α.), ενώ ταυτόχρονα εξασφαλίζει τη δυνατότητα στις εκκολαπτόμενες εταιρίες να έχουν μόνιμη πρόσβαση σε συμβουλευτικές υπηρεσίες σε επίπεδο διευθυντικού στελέχους. Δεδομένου ότι η πραγματική προστιθέμενη αξία της εκκόλαψης δεν αφορά πτυχές χώρων αλλά την ποιότητα, την καταλληλότητα και τη χρησιμότητα των επιχειρηματικών συμβουλών, η αναλογία διευθυντών προς εκκολαπτόμενες επιχειρήσεις δε θα έπρεπε θεωρητικά να υπερβαίνει το 1:20.

Αναλογία του χρόνου που αφιερώνει ο Διευθυντής για την παροχή συμβουλών προς τις εταιρίες/ πελάτες: σήμερα, η αναλογία του χρόνου που αφιερώνει ο διευθυντής για να συμβουλευεί τις εταιρίες/πελάτες, ανέρχεται, σύμφωνα με την έρευνα της ΕΕ⁹⁸, σε 39%. Μπορούμε να υποθέσουμε ότι, στην ιδανική περίπτωση, ο διευθυντής του Εκκολαπτηρίου θα πρέπει να δαπανά περισσότερο χρόνο συμβουλευοντας τις εκκολαπτόμενες επιχειρήσεις παρά σε διοικητικά θέματα.

Ποσοστό επιβίωσης των αποφοίτων επιχειρήσεων του Εκκολαπτηρίου: η έρευνα της ΕΕ⁹⁹ έδειξε ότι το ποσοστό επιβίωσης των επιχειρήσεων που έχουν εκκολαφθεί σε ένα εκκολαπτήριο ήταν σημαντικά υψηλότερο από το ποσοστό επιτυχίας μεταξύ της ευρύτερης κοινότητας ΜΜΕ, που εκτιμάται σε 30-50% (κατά τη διάρκεια 5 ετών). Η

⁹⁷ Benchmarking of Business Incubators, Final Report, 2002, www.cses.co.uk/.../Benchmarking-Business-Incubators-main-report-Part-1.pdf

⁹⁸ Βλέπε υποσημείωση 97

⁹⁹ Βλέπε υποσημείωση 97

έρευνα κατέδειξε ότι σημαντικός αριθμός Εκκολαπτηρίων ανέφερε ποσοστό επιβίωσης μεταξύ των αποφοίτων τους 80-90%. Εδώ πρέπει να υπογραμμίσουμε ότι το ποσοστό επιβίωσης είναι ένας μόνο δείκτης της απόδοσης των Εκκολαπτηρίων, μεγαλύτερη σημασία έχει η δυνατότητα του Εκκολαπτηρίου να συμβάλει στην επιτάχυνση της ανάπτυξης καινοτόμων, υψηλής ανάπτυξης επιχειρήσεων και την ικανότητά τους να δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας.

Η δημιουργία θέσεων απασχόλησης, μέση απασχόληση ανά εκκολαπτόμενη εταιρεία / νέες θέσεις εργασίας ανά Εκκολαπτήριο: ενώ η δημιουργία θέσεων απασχόλησης είναι ένας από τους βασικούς στόχους των Εκκολαπτηρίων επιχειρήσεων, θεσπίζοντας έναν αριθμό δημιουργούμενων θέσεων απασχόλησης ανά επιχείρηση ή ανά Εκκολαπτήριο θα ήταν ακατάλληλη διότι ο αριθμός των δημιουργούμενων θέσεων απασχόλησης ποικίλλουν σημαντικά ανάλογα με το είδος των εταιρειών που εκκολάπτονται, τον αριθμό των εταιριών του Εκκολαπτηρίου και του διαθέσιμου χώρου. Ο αριθμός των θέσεων απασχόλησης που δημιουργούνται από μία τυπική εκκολαπτόμενη εταιρεία διαφέρει πολύ ανάλογα με τον τύπο της βιομηχανίας, στην οποία ειδικεύεται η επιχείρηση, το βαθμό στον οποίο η βιομηχανία είναι υψηλής έντασης τεχνολογίας σε αντιδιαστολή με ένταση εργασίας. Ομοίως, ο συνολικός αριθμός των θέσεων εργασίας πτυχιούχων που δημιουργούνται ανά Εκκολαπτήριο διαφέρουν καθώς ο συνολικός αριθμός των επιχειρήσεων ποικίλλει σημαντικά μεταξύ Εκκολαπτηρίων που ειδικεύονται σε διαφορετικούς τύπους δραστηριοτήτων.

Η Κύπρος έχει ανάγκη την ύπαρξη ποιοτικών και αποτελεσματικών Εκκολαπτηρίων και μπορεί να αποτελέσει έναν ευρωπαϊκό περιφερειακό πόλο καινοτομίας που θα επιφέρει ανάπτυξη τόσο στην ίδια της την οικονομία αλλά θα μπορεί επίσης να καταστήσει την επιχειρηματικότητα και την καινοτομία εξαγωγίμο προϊόν προς τη Μέση Ανατολή και την Αφρική. Προϋπόθεση για την επιτυχή λειτουργία του θεσμού είναι η ορθή εφαρμογή των διαφόρων παραμέτρων και η τεκμηριωμένη επιχειρηματολογία για τη θέσπιση του Θεσμού. Η προηγούμενη εμπειρία, τόσο η Ευρωπαϊκή όσο και η παγκόσμια, μπορεί να αποτελέσει τον οδηγό επιτυχίας.

Βιβλιογραφία

1. Adkins, D., 'The role and value of technology incubators - international experience in job creation and regional development', paper presented to the conference Research Parks and Incubators: Implications for Innovation and Job Creation in Australia, La Trobe University, Melbourne, 24-25 Φεβρουαρίου 1994.
2. Allen, D.N. & McCluskey, R., 'Structure, policy, services, and performance in the business incubator industry,' Entrepreneurship Theory and Practice, Winter, 1988, σελ. 61-77.
3. Allen, D.N., 'Business incubator life cycles,' Economic Development Quarterly, Vol. 2, no 1, 1988, σελ. 19 - 29.
4. Allen, D. N. and Weinberg, M., 'State investment in business incubators', Public Administration Quarterly 12 (2), 1988, σελ. 196-215.
5. «ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ – 2008»
6. Bajmócy Z.: Opportunities of University Business Incubation in Less Favoured Regions of Transition Countries. 46th Congress of European Regional Science Association, Βόλος, Ελλάδα, 2006.
7. Colin Barrow, "A realist's guide to the world's new business accelerators incubator", Wiley, 2001
8. Cooper, A. C., 'The role of incubator organisations in the founding of growth oriented firms', Journal of Business Venturing 1 (1), 1985, σελ. 75-86.
9. Elena Scaramuzzi, "Incubators in Developing Countries: Status and Development Perspectives", infoDev Program, The World Bank, Washington DC Μάιος 2002.
10. ΕΘΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ 2008 – 2010, Λευκωσία, 2008.
11. Έκθεση Διερεύνησης του περιβάλλοντος εφαρμογής μορφών ευέλικτης απασχόλησης στην Κύπρο, Κέντρο Παραγωγικότητας, 2007.
12. Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Κύπρος, 2009.
13. Εθνικό στρατηγικό πλαίσιο αναφοράς (ΕΣΠΑ) για την πολιτική συνοχής, Κύπρος.
14. Εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων, Κύπρος.
15. Εθνικό Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα (ΕΜΠ) για τη Στρατηγική της Λισσαβόνας 2005-2008.
16. European Commission Enterprise Directorate General, Benchmarking of Business Incubators. Center for Strategy & Evaluation Services, Φεβρουάριος 2002.
17. First Elements Euroconsultants/ Euroconsultants S.A., ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΕΚΚΟΛΑΠΤΗΡΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΝΕΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΥΨΗΛΗΣ

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΕΚΚΟΛΑΠΤΗΡΙΩΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ, Τελική έκθεση, Νοέμβριος 2007.

18. Flynn, D.N., 'Sponsorship and the survival of new organisations,' *Journal of Small Business Management*, 1993, σελ. 51 - 62.
19. Harley, Barbara, *International Business Incubator, Silicon Valley Business Incubators: Good Old Models vs. Exciting New Models*. A presentation to the World Bank, Φεβρουάριος 2002.
20. Linda Knopp, *2006 State of the Business Incubation Industry*. Athens, Ohio: National Business Incubation Association, 2007.
21. Mamis, Robert A, 'Mother of invention' Inc, 1989, σελ. 119-126.
22. Meeder R., *Forging the Incubator, How to Design and Implement a Feasibility Study For Business Incubation Programs*, NBIA, Athens, Ohio, 1993.
23. Meyer, S. 'Business incubators: hatching new companies', *American Way*. 1997, σελ. 52- 57.
24. Porter, I., 'Survey exposes flaws in training', *Australian Financial Review*, 1994, σελ 25.
25. Rice, M. P., *Intervention mechanisms used to influence the critical success factors of new ventures: An exploratory study*. Troy, New York: Centre for Entrepreneurship of New Technological Ventures, Rensselaer Polytechnic Institute, 1992.
26. RG Phillip, *Technology business incubators: how effective as technology transfer mechanisms?* *Technology in Society*, 2002.
27. Stone, Mary, "Mancuso, inventor of business incubator, dies". *Rochester Business Journal*. [<http://www.rbj.net/fullarticle.cfm?sdid=72679>], Απρίλιος 2006.
28. Στρατηγικό σχέδιο ανάπτυξης 2007-2013, Κύπρος.
29. The Allen consulting group, "BITS Incubator Program – Pilot Evaluation", Φεβρουάριος 2003.
30. University of Michigan, NBIA, Ohio University and Southern Technology Council, *Business Incubation Works*. Athens, Ohio: National Business Incubation Association, 1997.
31. U.S. Department of Commerce, Economic Development Administration, *Construction Grants Program Impact Assessment Report*, 2008.
32. USINE project, "THE PRE-INCUBATION APPROACH", 2002. [<http://www.usine.uni-bonn.de>]

Ιστοσελίδες Διαδικτύου:

1. Center for Strategy and Evaluation Services, [<http://www.cses.co.uk/>]
2. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο,
[<http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/homeCom.do?body=EMPL&language=EL>]
3. Ευρωπαϊκή Επιτροπή:
 - <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=el&catId=656>
 - Com(2004) 70 Final, Communication From The Commission To The Council, The European Parliament, The European Economic And Social Committee And The Committee Of The Regions, Action Plan: The European Agenda For Entrepreneurship [http://europa.eu/legislation_summaries/other/n26023_en.htm]
 - Small Business Act, [http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/small-business-act/index_en.htm]
 - Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Επιχειρήσεων και Βιομηχανίας, [http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/index_el.htm]
 - Seventh Framework Programme, [http://cordis.europa.eu/fp7/home_en.html]
 - Competitiveness and Innovation Framework Programme, [<http://ec.europa.eu/cip/>]
4. Eurostat:
 - [<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/publications/collections/pocketbooks>]
 - [<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tsisc030&language=en>]
 - [http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/publication?product_code=KS-30-09-149]
5. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο,
[<http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=411&lang=EL>]
6. Incubator for Growth, [<http://www.i4g.gr/>]
7. International Association of Science Parks,
[<http://www.iasp.ws/publico/index.jsp?enl=6>]
8. Sophia Antipolis Foundation, [<http://www.sophia-antipolis.org/GB/fsa/presentation/presentation/presentation.htm>]
9. Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου – Διαρθρωτικοί Δείκτες (2009), [http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/publications_gr/publications_gr?OpenForm&OpenView&RestrictToCategory=1&SrcTp=1&Category=1&Subject=99&SubSubject=0&subsubtext=0&]
10. Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού (ΥΕΒΤ), Κλάδος Βιομηχανικών Εφαρμογών,
[http://www.mcit.gov.cy/mcit/mcit.nsf/dmlextension_gr/dmlextension_gr?OpenDocument]
11. Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, Ετήσια Έκθεση 2009,
[http://www.mcit.gov.cy/mcit/mcit.nsf/dmipublications_gr?OpenForm]
12. Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων,
[[www.mlsi.gov.cy/mlsi/dl/dl.nsf/All/D07DF0A35F00B247C2256DB0004B1B45/\\$file/%CE%A0%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%91%CF%80%CE%B1%CF%83%CF%87%CF%8C%CE%BB%CE%B7%CF%83%CE%B7%CF%82%202007.doc](http://www.mlsi.gov.cy/mlsi/dl/dl.nsf/All/D07DF0A35F00B247C2256DB0004B1B45/$file/%CE%A0%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%91%CF%80%CE%B1%CF%83%CF%87%CF%8C%CE%BB%CE%B7%CF%83%CE%B7%CF%82%202007.doc)]